

SOL, İSLAM, MİLLİYETÇİLİK

TÜRKİYE'NİN GELECEĞİ

ECEVİT

HEP HAKLI ÇIKTI

SÜLEYMAN YAĞIZ

FAST
YAYINCILIK

İÇİNDEKİLER

11 EDİTÖR'DEN

ÖNSÖZ

---

13 GÖNÜL İSTER Kİ TÜRK SİYASETİ YENİ ECEVİTLER YARATSIN

BİRİNCİ BÖLÜM

---

15 İŞTE ECEVİT

İKİNCİ BÖLÜM

---

21 ECEVİT HEP HAKLI ÇIKTI

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

---

33 SOL, İSLAM, MİLLİYETÇİLİK, TÜRKİYE'NİN GELECEĞİ

35 *Birileri gelir düdüğü çalar, herkes evine der*

44 *Parti kurmak için benden mühür istediler*

49 *Erdal İnönü, DSP'yi yok etmek için Özal ile anlaştı*

63 *Osmanlı döneminde Kur'an-ı Kerim'in basılması yasaktı*

69 *Sol partiler milliyetçi olamaz iddiası, dış güçlerin yutturmacasıdır*

75 *Türkiye'de laikliği ve onunla ayrılmaz bir bütün oluşturan demokrasiyi
yok etmeye çalışıyorlar*

81 *Türkiye önder ülke olacakken dünyada ve bölgesinde yalnızlığa sürüklendi*

89 *Türkiye çok zor bir dönemden geçiyor*

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

---

93 TESPİTLER VE TAHMİNLER

EDİTÖR

'den

"Ecevit Hep Haklı Çıktı" adını taşıyan bu yapıt, **Fast Yayıncılık**'ın her ay yayınlacağı **"Yüzler Dizisi"**'nin ilk kitabıdır. Dizinin ikinci kitabı olan ve içeriğiyle Türkiye'yi sarsacak nitelikteki **"Ecevit'in Günlüğü"** de, çok yakında yayınlanacaktır.

Fast Yayıncılık; 1957'den bu yana, yaklaşık 40 yıldır üzerine bir zerrecik kir, pas, çamur bulaştırmayan; temiz ellerin, ak yüzlerin onuru, gururu ve de umudu olan **Ecevit**'in; devletin, toplumun ve siyasetin kirlenmişliği içinde pırıl pırıl kalabilmeyi başarmış bir siyasetçi olması nedeniyle bu kitabı yayınlamaktadır.

Fast Yayıncılık; devletin çeteler ve şehvet tekkelerinden arındırılmış geleceğin çağdaş Türkiye'sinin ancak elleri kirlenmemiş, yüzleri kararmamış, beyinleri yıpranmamış pırıl pırıl siyasetçilerin omuzlarında yükseleceğine inandığı için, bu kitabı yayınlamaktadır.

Fast Yayıncılık; yine devletin çeteler ve şehvet tekkelerinden arındırılmış geleceğin çağdaş Türkiye'sinin pırıl pırıl insanlarının; temiz elli, ak yüzlü, çamurlaşmayan siyasetçilere sahip çıkması gerektiğini düşündüğü için bu kitabı yayınlamaktadır.

Fast Yayıncılık; geleceğin çağdaş Türkiye'sinin sahiplerinin yararlanabilmeleri için; **Ecevit** gibi elleri, yürekleri, beyinleri kirlenmemiş siyasetçiler, bilim adamları, bürokratlar ve işadamlarının mücadelelerini, deneyimlerini, düşüncelerini **"Yüzler Dizisi"**yle yarınlara taşıyacaktır.

Fast Yayıncılık; çağdaş Türkiye'nin temiz eller için verdiği mücadeleye **"Ecevit Hep Haklı Çıktı"**'yı yayınlayarak katkı sağladığına inanmaktadır.

Siz de; devletin çeteler ve şehvet tekkelerinden arındırılmış geleceğin çağdaş Türkiye'sinin ancak elleri kirlenmemiş, yüzleri kararmamış, beyinleri yıpranmamış pırıl pırıl siyasetçilerin omuzlarında yükseleceğine inanıyorsanız, **Bülent Ecevit**'in **"Sol, İslam, Milliyetçilik ve Türkiye'nin Geleceği"** ile ilgili çarpıcı açıklamalarını içeren **"Ecevit Hep Haklı Çıktı"**'yi mutlaka okuyun...

KENAN AKÇAY

ÖNSÖZ

Gönül ister ki Türk siyaseti yeni Ecevit'ler yaratsın!

Bu kitap, dört bölümden oluşmaktadır. “İşte Ecevit” başlığını taşıyan birinci bölümde, **Bülent Ecevit**'in kısaca kimliği ve onu yeniden zirveye çıkartan sebepler yer almaktadır. “**Ecevit Hep Haklı Çıktı**” başlıklı ikinci bölüm, **Ecevit** hakkındaki genel değerlendirmemi içermektedir. “**Sol, İslâm, Milliyetçilik ve Türkiye'nin Geleceği**” adlı üçüncü bölüm, Ecevit ile yaptığım, içinde çok önemli açıklamaların bulunduğu röportajdan oluşmaktadır. Bu, **Bülent Ecevit** ile yapılan en kapsamlı röportajdır. Röportajı okuduğunuzda, **Ecevit**'in öngörülerinde ne kadar haklı çıktığına sizler de tanık olacaksınız. “**Tespitler ve Tahminler**” başlıklı dördüncü bölümde ise çeşitli tarihlerde, çeşitli gazetelerde yayımlanan ve **Ecevit**'in haklılığına tanıklık eden yazılarım bulunmaktadır.

Bir siyaset yorumcusu olarak şunun altını özellikle çizmek istiyorum:

Ecevit, Türkiye siyaseti için çok önemli ve çok ender bir isimdir. Buradaki bilgiler ve mesajlar, bu büyük siyaset adamının, neden bu denli büyük olduğunun somut kanıtlarıdır.

Bu kitap, bir siyasi kişiliği, sıradan kalıplar içinde övmek için hazırlanmamıştır.

Bu kitap, öngörülerini ve tespitleriyle hep haklı çıkan bir şahsiyete, hakkını teslim etmek için kaleme alınmıştır.

Dürüstlüğü ve ülke sorunları için gösterdiği çabalarıyla karşıtları tarafından dahi takdir edilebilen **Ecevit**, Türk siyasi yaşamında hep “**kendine özgü**”lükleriyle anılacaktır. Bu tespite kimsenin itirazı olamaz.

Gönül ister ki; **Türk siyaseti, yeni Ecevitler yaratsın...** Zira insanlarımız fikri ve pratiğiyle bir bütün olabilen siyasilerin özlemi içindedir.

Ecevit, bu özlem açısından çok önemli bir örnektir.

SÜLEYMAN YAĞIZ

BİRİNCİ BÖLÜM

**İŞTE
ECEVİT**

**Demokrasi
ve özgürlük
savaşmcısı
bir liderin
özyaşamı ve
öngörülerinin
öyküsü**

Bülent Ecevit, 1928 yılında İstanbul'da doğdu. Babası, Ankara Hukuk Fakültesi öğretim üyesi ve Kastamonu Milletvekili Dr. Fahri Ecevit; annesi ise Ressam Nazlı Ecevit'tir. Ansiklopediler onu, "Türk siyaset adamı, gazeteci ve şair" olarak tanımlıyor.

1944 yılında Robert Koleji'ni bitirdi. 1946'da Basın Yayın ve Enformasyon Genel Müdürlüğü'nde çalışırken Rahşan Aral'la evlendi. Bu sırada devam ettiği Dil Tarih Coğrafya Fakültesi'ndeki öğrenimini yarıda bıraktı. Londra Basın Ataşeliği'nde görev aldı. Dönüşte Ulus gazetesinde sanat eleştirmeni, çevirmen ve fıkra yazarı olarak çalıştı.

1957'de Amerika'da Harvard Üniversitesi'nde sekiz ay psikoloji ve Ortadoğu tarihi üzerine çalışmalar yaptı. Aynı yıl Türkiye'ye döndü ve CHP'den milletvekili seçildi.

Çalışma Bakanlığı yaptı

1961 yılındaki Kurucu Meclis'e girdi. Aynı yıl Zonguldak'tan milletvekili seçildi. 1961-65 yılları arasında görev yapan İsmet İnönü başkanlığındaki üç koalisyon hükümetinde Çalışma Bakanı olarak görev aldı.

Bu dönemde Toplu İş Sözleşmesi, Grev ve Lokavt Kanunu'nun çıkarılması, sosyal güvenlik haklarının genişletilmesi için çaba harcadı.

1965'te "ortanın solu"nda yer aldığını açıklayan CHP'de bu akımın öncülüğünü yaptı.

Kıbrıs Barış Harekâtı

1966'da CHP Genel Sekreteri oldu. 14 Mayıs 1972'de CHP'nin Genel Başkanlığı'na seçildi. 14 Ekim 1973 seçimlerinde en çok oyu aldı, ancak çoğunluğu sağlayamadığı için 6 şubat 1974 tarihinde MSP ile koalisyon hükümeti kurdu. 1 Temmuz 1974'te Amerika'nın haşhaş ekimi yasağına karşı çıktı. 20 Temmuz 1974'te gerçekleştirilen Kıbrıs Barış Harekâtı'nın baş kahramanı oldu. 18 Eylül 1974'te hükümeti bıraktı. 1 Haziran 1977 seçimlerinden sonra 21 Haziran 1977'de azınlık hükümeti kurdu, ancak güvenoyu alamadı. Ocak 1978'de 11 bağımsızla birlikte yeni bir hükümet kurdu. Ekim 1979'da yapılan kısmi senato seçimlerinde oy kaybedince 16 Ekim 1979'da başbakanlıktan çekildi.

12 Eylül 1980 Harekâtı'nın ardından Gelibolu'daki Hamzakoy'da gözetim altına alındı. 28 Ekim 1980'de siyasal parti çalışmaları durdurulunca CHP Genel Başkanlığı'ndan istifa etti. Nisan 1981'de yurt dışına çıkışı yasaklandı. Daha sonra yabancı basına siyasal demec verdiği gerekçesiyle tutuklandı.

Kasım 1981'de Ankara Sıkıyönetim Mahkemesi'nce 4 ay hapse mahkûm edildi. 1982 Anayasası ile 10 yıl siyaset yasağı getirildi. Öbür siyasiler gibi o da yasaklı oldu.

iktidar alternatifi oldu

1983-85 arasında Demokratik Sol Parti'nin çalışmalarını destekledi. Yasaklı olduğu için partinin başına eşi Rahşan Ecevit geçti. Siyaset yasağını çiğnediği için hakkında çeşitli davalar açıldı.

6 Eylül 1987'de yapılan referandumla siyaset yasağı kalkınca DSP'nin başına geçti. 29 Kasım 1987 seçimlerinde barajı aşamadığı için siyasal yaşamdan çekileceğini açıkladı. Ama gene DSP Genel Başkanlığı'nda kaldı.

20 Ekim 1991 seçimlerinde 6 milletvekiliyle birlikte Meclis'e girdi. 1995'e girdiğimizde ise küçük partisini iktidar alternatifi hâline getirdi.

Çok sayıda basılmış eseri var.

Ecevit'i zirveye yükselten 10 sebep

- 12 Eylül 1980 Harekâtı'ndan sonra kendini yenileyebilen tek solcu lider oldu.
- Darbe ayrımı yapmadı, hepsine karşı çıktı.
- Politikayı kısır çekişme olarak görmedi.
- Sadece laf değil, çözüm de üretti.
- Rakiplerine yapılan haksız eleştirilere bile karşı çıktı.
- Dürüstlüğün sembolü oldu.
- Sağ partilerin tabanına da seslenmesini bildi.
- Millî ve manevî değerlere sahip çıkarak büyük puan topladı.
- Başörtülü ve türbanlı olan, ancak bunu ideolojik amaçlı kullanmayan hanımların dahi desteğini aldı.
- Refah'a giden sol oyların önünü kesti.

İKİNCİ BÖLÜM

**ECEVİT HEP
HAKLI ÇIKTI**

70'li yıllarda adı dağlara taşlara yazılan, ancak kurduğu iki hükümet döneminde de karşılaştığı bazı talihsizlikler sebebiyle puan kaybeden Ecevit, buna rağmen hiç yılmadı ve bugün yeniden umut hâline geldi. Neydi bu talihsizlikler ve bunlara rağmen Ecevit, bu noktaya, bugün nasıl geldi? Ecevit iktidarı döneminde "yokluklar" yaşandı; örneğin yağ yoktu, ampül yoktu. Benzin almak için kuyruklara giriliyordu.

Neydi sebepleri?

Peki bunun suçlusu Ecevit miydi? Kesinlikle değildi. Çünkü:

1- Sadece Türkiye'de değil, bütün dünyada petrol krizi yaşanıyor. Amerika'da bile araçlar benzin kuyruğuna giriyordu. Ama Ecevit, bu "benzinsiz"liğin tek sorumlusu oldu.

2- Aslında hiçbir malın sıkıntısı yoktu. Belki biraz azdı. Fakat Ecevit'e karşı olan büyük şirketlerin depoları mal doluydu. Amaçları, mal sıkıntısı yaratıp Ecevit'i zor durumda bırakmaktı.

Bir örnek vermek gerekirse, bir ampül fabrikasının deposunda yapılan aramada çok sayıda stoklanmış ampül bulunmuştu.

Oysa piyasada o zaman ampül, mumla aranıyordu. Stokçu firmanın yetkilileri, kendilerini, "Bunlar kalite kontrolü için bekletiliyor" diye savunmuşlardı. Ama doğruyu söylemiyorlardı.

Çünkü paketlenmiş ampüllerin kalite kontrolleri yapılmıştı. Zaten bazı iş çevrelerinin Ecevit'i ne kadar sevdikleri, sonunda ünlü TUSİAD ilanlarıyla da ortaya çıkmıştı.

3- Ecevit üç kere hükümet olmuştu ama, üçü de eksikliyd; biri koalisyon, biri azınlıktı, biri de 11 bağımsızın katılımıyla gerçekleşmişti.

Ecevit, koalisyonu demokrasinin çok önemli bir unsuru olarak görüyordu. Bu nedenle 1974 yılında MSP ile koalisyon kurmuştu.

MSP'nin başında o zaman, şimdiki Refah Partisi Genel Başkanı Necmettin Erbakan vardı. Erbakan, huysuz bir ortaktı. Ecevit'i sürekli yokuşa sürüyordu.

O kadar ki, müthiş bir güvensizlik yaratmıştı. Ecevit, yurt dışına çıkarken, Başbakan Vekilliği'ni, Başbakan Yardımcısı olarak Necmettin Erbakan'a vermesi gerekirken, güvenmediği için kendi partisinden bir bakana vermek zorunda kalıyordu.

Ecevit'in MSP ile koalisyon döneminde yaptığı en iyi iş, bugün bile hâlâ unutulmayan Kıbrıs Barış Harekâtı'dır.

Bu harekât, Ada'da bir dönüm noktasının başlangıcı olmuştu. Dahası o vakte kadar cuntayla yönetilen Yunanistan'a bile bu harekât sayesinde demokrasi gelmişti.

Ecevit, Erbakan Hoca'nın huysuzluğuna daha fazla tahammül edemedi ve koalisyonu bozdu.

İçine sindiremedi

Ecevit, 1978'de 11 bağımsız ile de hükümet kurdu. Bu hükümet 79 yılı sonlarına kadar sürdü. Sebebi, ara seçimlerde 5-1 kaybetmesiydi.

O zaman en büyük parti olmasına karşın, bu yenilgiyi içine sindirememiş ve koltuğu bırakmıştı.

Oysa başka bir lider olsaydı, kesinlikle hükümeti bırakmazdı.

Ecevit, bağımsızlarla kurduğu hükümet döneminde de çok çaktı. Hükümet 11 yamalı bohça gibiydi.

Aslında partisinin oy yüzdesi hiç de az değildi. Yüzde 42'ydi. Fakat o zamanki Seçim Yasası, Ecevit'e tek başına iktidar şansı vermemişti.

Yüzde 42 oyla ancak 215 milletvekili çıkarabilmişti. 226'yı bulabilmek için 11 bağımsız milletvekiline bakanlık vermek zorunda kalmıştı. Bu bakanlardan bazıları da "defolu" çıkmıştı. Ecevit onların faturasını da ödemek zorunda kalmıştı.

“Birileri gelir, düdüğü çalar!”

Ecevit, hükümeti bırakınca yerine Demirel liderliğinde bir azınlık hükümeti kurulmuştu.

Fakat ortada Cumhurbaşkanı'nı dahi seçemeyen bir Meclis vardı. Ecevit bir koalisyon daha kurmak istedi. Çünkü rejim tehlikedeydi. Meclis'te hiçbir şey yapılamıyordu. Tur üstüne tur atılıyordu ama, Cumhurbaşkanı bir türlü seçilemiyordu.

Ecevit, tehlikeyi sezmişti. Parlamentodaki bu tıkanıklık, anti demokratik yollardan aşılacak istenebilirdi.

Onun için dönemin Adalet Partisi Lideri Süleyman Demirel'e, koalisyon önerisinde bulundu. Dedi ki:

"Ülkenin, demokrasinin kurtuluşunun tek yolu, Adalet Partisi ile Cumhuriyet Halk Partisi'nin koalisyon kurmasıdır. Eğer AP-CHP koalisyonu kurulamazsa birileri gelir, düdüğü çalar ve bu iş de burada biter."

Ferâgat etmişti

Ecevit, o zaman en büyük partinin Genel Başkanı olduğu için muhtemel bir koalisyonda Başbakan olacaktı.

Fakat bundan ferâgat etmesini bilmmişti.

Demirel'in, Ecevit liderliğindeki bir koalisyona evet demeyeceğini iyi biliyordu. Onun için şunu da söylemişti:

"Önemli olan AP-CHP koalisyonunun kurulmasıdır. Başbakan'ın kim olacağı önemli değildir. Benim dışımda, bağımsız birinin başbakanlığında da koalisyon kurulabilir."

Ne var ki kimseyi ikna edemedi. Demirel hiç yanaşmadı.

Kendi partisinden bile tepki gördü. Bazıları, "Ecevit, CHP'yi sağa çekiyor" diye iddiada bulundu.

Evet AP-CHP koalisyonu kurulmadı ve Ecevit'in dediği oldu...

Birileri geldi, düdüğü çaldı ve demokrasiyi rafa kaldırdı. Yâni... Yânisi şu, 12 Eylül 1980 darbesi oldu.

Ecevit haklı çıkmıştı.

Zaten Ecevit'in haklı çıkışının en büyük örneği, bu olaydı. Nitekim 12 Eylül darbesinin lideri 7. Cumhurbaşkanı Kenan Evren, yıllar sonra, "Eğer AP-CHP koalisyonu olsaydı darbe olmazdı" demişti.

Bu söz, Ecevit'in haklılığının en somut işaretiydi.

Açık mücadele

Darbe oldu, ne oldu?

Ecevit, Demirel, Erbakan ve Türkeş başta olmak üzere siyasilere önce gözaltı, bazılarına zorunlu ikâmet, sonra da tümüne yasak geldi.

Dahası ne oldu biliyor musunuz? Ecevit'in AP- CHP koalisyonuna karşı çıkanlar, zorunlu ikâmete tâbi tutuldukları Zincirbozan'da "zoraki koalisyon" kurdular.

AP'liler ve CHP'liler, 12 Eylül yönetimine karşı -pek de fazla ileri gitmeyen- bir dilekçeye birlikte imza koydular.

Zorunlu ikâmetten kurtulan siyasilere birçoğu köşesinde kuzu kuzu oturdu. Bazıları da gizli gizli faaliyetlerde bulundu.

Ya peki Ecevit ne yaptı?

Ecevit açık mücadeleyi seçti.

Neredeyse 12 Eylül Harekâtı ile tek başına mücadele etti.

Siyaset yapması yasaklandığı için CHP liderliğinden istifa etti, bir vatandaş olarak, bir gazeteci olarak mücadele etmek istedi.

"Arayış" adlı bir dergi çıkardı.

Fakat her defasında önu kesildi. Gazetecilik yapması da yasaklandı.

Girip çıkıyordu

Hakkında sayısız dava açıldı. Bir davadan tahliye edilirken, başka bir davadan tutuklanıyordu. Yâni çıkmadan tekrar içeri giriyordu.

Peşinden tek bir kişi gelmiyordu, gelemiyordu. Kimse ona destek çıkmıyordu çıkamıyordu.

İşte o zaman; sonradan aslan kesilen sosyal demokratlara çok kızdı. Onun içindir ki, 12 Eylül sonrasındaki siyasal yapılanmada çok titizlendi. En başta icazetli parti kurmaya yanaşmadı. Yasaklı olduğu için kendi partisini kuramıyordu. Çareyi eşi Rağşan Ecevit'e kurdurmakta buldu.

Sonra dünyanın en garip bir halk oylamasıyla siyasal yasaklar kalktı ve Ecevit ile diğer liderler özgürlüklerine kavuştular. Dolayısıyla herkes partisinin başına geçerken, Ecevit de DSP'nin Genel Başkanı oldu.

"Dükkânı kapatıp gel"

Bu arada 12 Eylül generallerinin icazetiyle kurulan Necdet Calp'in Halkçı Partisi ile daha sonra kurulan Erdal İnönü başkanlığındaki SODEP birleşerek Sosyal Demokrat Halkçı Partiyi, yâni SHP'yi kurdular.

Ecevit'e de çağrıda bulundular; "Sen de bize gel" dediler. Ama bu çağrı öyle bir çağrıydı ki "Dükkânı kapatıp bize gel" türündendi ve en başta nezaket kurallarına uygun değildi.

Karşılarında; herhangi bir siyasal değil, bir sol hareketin hâlâ eskitilememiş lideri vardı. Onlar, onu, öyle görmek istemiyorlardı.

Fırsat bu fırsattı

Belki de fırsat bu fırsattı. Ecevit'i dışlamak, tarihe gömmek için bundan iyi fırsat olamazdı.

Nasıl olsa, bütün sosyal demokratlar bir çatı altında toplanmışlardı. Tek tabanca kalan Ecevit, bir şey ifade etmezdi (!)

Nasıl olsa başlarında ikinci adam İsmet İnönü'nün oğlu Erdal Bey vardı. Erdal İnönü, babasının adından ve kendisinin de kibarlığından dolayı bütün sol hareketi kucaklayabilirdi.(!)

Bu nedenle Ecevit'e yapılan çağrılar artık göstermelik hâle gelmişti. Ha bire "Bir bölen" deyip duruyorlardı. Bazıları daha ileri gidip, "Ecevit'e mahkûm değiliz" diyorlardı.

Demirel'in "Bir bilen"liğine şapka çıkartıyorlardı ama, düne kadar omuzlarında taşıdıkları kendi liderleri Ecevit'i, "Bir bölen" diyerek ipe götürmek istiyorlardı.

Tek tabancaydı ama...

Evet, Ecevit tek tabancaydı ve dolmuş-minibüslerle seçim meydanlarına gidiyordu. Gazeteler o zaman, "Karaoğlan'ın hâline bakın" diye başlık atıyorlardı.

O, hiç yılmıyordu. Parasız pulsuzdu, desteksizdi ama, mücadele azmini elinden bırakmıyordu. Aslında iyi de bir potansiyeli vardı. Fakat adaletsiz Seçim Yasası'nın yüzde 10 barajı büyük bir engel oluşturuyordu.

Aslında barajı aşabilirdi. Ne ki, diğer sosyal demokratların, "Ecevit solu bölüyor. Barajı bile aşamaz" şeklindeki propagandaları etkisini gösteriyordu.

Rahşan Ecevit'in katkısı

Aynı propagandaya basın da katılıyordu. Herkes Ecevit'i suçluyordu. Hiç destekçisi yoktu. Fakat o, aleyhindeki her propagandaya göğüs geriyordu.

Eşi Rahşan Ecevit, Bülent Bey'e, her döneminde olduğu gibi bu sırada da, yâni yeni partileşme sürecinde de çok önemli destek ve katkılar sağladı. Rahşan Hanım, farklı bir lider eşi örneği gösterdi.

Sosyal demokratlar, bir yandan samimi olmayan birleşme çağrılarını yapıyor, bir yandan da "Bir bölen" diye ona hücum ediyorlardı.

Örneğin bir keresinde Erdal Bey, Ecevit'e birleşme görüşmesi yapmaya gidecekti. Fakat görüşmeden bir gün önce, DSP'den ayrılan ve Ecevit'e veryansın eden Celal Kürkoğlu'nu törenle SHP'ye almıştı.

Daha da önemlisi bu törende, "Ecevit demokrat değil" demişti. Tabii Bülent Bey de ertesi gün Erdal Bey'le usulen görüşmüş ve birleşme isteğini kabul etmemişti.

Bir keresinde de SHP, Ecevit'in DSP'sine verilen Hazine yardımının kesilmesi için mahkemeye başvurmuştu.

İnönü sonra vazgeçti

Ecevit, ısrarla Seçim Yasası'ndaki adaletsizliği gündeme getiriyordu.

Hatta bir ara dönemin DYP Lideri Süleyman Demirel ile SHP Lideri Erdoğan İnönü de bunun önemini anlamıştı.

Hep beraber seçimi boykot kararı alarak iktidardaki ANAP'ı Seçim Yasası'na değiştirmeye zorlayacaklardı.

Demirel, "Ben varım" dedi... İnönü de "Varım" dedi. Fakat sonra İnönü vazgeçti.

Sonra ne oldu? Seçim Yasası'nın adaletsizliği giderilemedi. Ve bu Seçim Yasası, sosyal demokratların hiç benimsemediği Turgut Özal'ı ikinci kez iktidara taşıdı, Turgut Bey'i Çankaya Köşkü'ne kadar taşıdı.

Evet Ecevit, Seçim Yasası'nın adaletsizliği konusunda da haklı çıkmıştı.

Zor doğum gibiydi

Bülent Ecevit'in DSP'si, her şeye rağmen büyüyordu. Bu büyüme sanki zor doğum gibiydi. "Bir bölün" iddialarına karşılık 2.5 milyon seçmeni vardı. Ancak bu, parlamentoya aynı ölçüde yansımıyordu. (Aynı dönemde iktidardaki partisinin 6 milyon seçmeni vardı.)

Ecevit; inatçıydı, ısrarlıydı ama, haklıydı. SHP ile birleşmek istemediğini söylerken, "Biz aynı değiliz. Aramızda fark var" diyordu. Ne ki, inandırıcı olamıyordu. Herkes, eski bir reklam sloganındaki gibi; "Yok aslında farkları. İki de Osmanlı Bankası" diyordu. Oysa aslında vardı farkları.

Neydi bu farklar?

Evet, SHP ile DSP aynı değildi. Aralarında azımsanamayacak farklar vardı. Neydi bu farklar?

Ecevit, bir kez "27 Mayıs iyi, diğerleri kötü" gibisinden bir ayırım yapmıyordu. Darbelerin hepsine karşı çıkıyordu. Çünkü hiçbir darbe hiçbir çare olmamıştı. Tersine sorunları daha da büyütmişti.

"Farkımız yok" diyenlerse, hâlâ 27 Mayıs'ı kutluyorlardı.

İkinci farkları, SHP, "sosyal demokrat"tı, DSP ise Türkiye'nin koşullarına uygun bir yapıda, kendine, "demokratik sol" demeyi tercih ediyordu.

Bunlar da Ecevit'in haklılığını, daha sonraki günlerde, yıllarda ortaya koyacaktı.

Bir başka fark

Ecevit'in bir başka farkı şuydu: Sol kendi soydaşına ve kendi dindaşına yabancıydı. Örneğin Batı Trakya'daki Türklere sahip çıkmazdı.

Bosna'daki Müslümanlar, başlangıçta onların sorunu değildi. Ermeniler, Azerileri katlettiğinde, bu onların iç meselesi oluyordu.

Ecevit öyle değildi. Hem enternasyonal düşünüyor; hem de kendi soydaşına, kendi dindaşına sahip çıkıyordu.

Yine aynı şekilde kendi insanlarının milli ve manevi değerlerine saygı duyuyordu.

Gerçek solun, solcunun böyle olması gerektiği inancındaydı.

Ecevit bu konularda da haklıydı.

Nitekim Baykal, Bosna'ya gitti.

Yine aynı Baykal, -Ecevit etkilenmesiyle- imam hatipli gençlikle diskocu gençliği aynı çatı altında buluşturmayı hedeflediklerini söyledi.

Çözümler üretiyordu

Ecevit hem zorluklarla mücadele ediyor, hem de yeni düşünceler, çözümler, öneriler üretiyordu.

Çünkü ona göre politika bir kısır çekişme değildi.

Gerekirse polemik de yapılırdı ama, ciddi konuların şakaya gelir yanı yoktu.

Her gün eleştirdiği Başbakan'a, meselâ, eğer istiyorsa rapor bile hazırlatabiliyordu.

Yine meselâ Çiller'e yakışksız bir laf edilmişse, "Bir bayan Başbakan'a bunlar söylenmez" diyebiliyordu.

Neler diyordu?

Ecevit, neredeyse her gün bir şeyler üretiyordu. Bakın neler üretiyordu? Daha Kafkaslar'da bir hareket yokken, o çıkıp, "Aman buraya dikkat edelim. Ermeniler, Azerilere saldırabilir" diyordu.

Bosna'da daha kan dökülmemişken, "Yakında buradan Türkiye'ye göç olabilir" diye uyarıda bulunuyordu.

SHP, DEP ile işbirliği yaparak seçimlere girince, "SHP, PKK ile işbirliği yapıyor" diyordu. Kimseye dinletemiyordu. Devletin istihbaratı, şusu busu dahi bu denli doğru öngörülerde bulunamıyordu.

Hele, "SHF: PKK ile işbirliği yapıyor" dediğinde yer yerinden oynamıştı. E peki ne oldu?

Kaçak DEP'li Milletvekili Remzi Kartal, "DEP olarak PKK'nın yanındayız" dedi.

"Şair adam..."

Bu kadar mı efendim? Değil... Yine örneğin, "Çekiç Güç, Kuzey Iraklı Kürtlere değil, PKK'lılara yarar" dedi.

O da doğru çıktı. Çekiç Güç, Peşmergelere diye, PKK'lılara erzak atarken suçüstü yakalandı.

Gerçi Çekiç Güç komutanları inkâr ettiler; olayın yanlışlık sonucu ileri geldiğini söylediler. Ama değildi...

Ecevit, Güneydoğu sorununa da gerçekçi teşhiste bulundu."Asıl sorun, feodalite sorunudur, toprak reformu sorunudur" dedi.

Bu konuda da haklı çıkmasına karşın önce yadırgandı.

Zaten Ecevit'in haklılığı hep sonraları anlaşıldı.

Önceleri, "Şair adam, yine hayal dünyasında koşuyor" dediler.

Sonra, "Ecevit haklıymış" demek zorunda kaldılar.

Sol artık üç parçaydı

Ecevit doğru tespitler, doğru teşhisler koyar; doğru çözümler, doğru öneriler üretirken, iktidar ortağı olan SHP kendi içinde ikiye bölünüyordu. Artık sol üç parçaydı: SHP, CHP ve DSP.

Artık CHP de işin içindeydi. CHP adının sempatik geleceği sanıldı.

Fakat belirtmekte yarar var ki, çoğu CHP'li, ilk başlarda Ecevit'in liderliği istedi.

Ancak ortada belirsiz, bulanık bir durum vardı. Ecevit de yoğurdu üfleyerek yemek zorunda kaldığı için bu bulanık durumu görerek, CHP'ye yönelmedi.

İSKİ skandalı

1989 Yerel Seçimleri'nde oy patlaması yapan SHP, uygulamada genel olarak başarısız kalınca oy desteğini de geniş ölçüde yitirmişti.

Dolayısıyla 1992 Genel Seçimleri'nde istediği oyu toplayamamış ve iktidarı küçük ortağı olabilmmişti.

Bu ortaklık da SHP'nin oy kaybını uğramasında etkili oldu. Hele bu arada çıkan İSKİ skandalı, bu partiyi çok yaraladı. Daha başka iddialar da peşi sıra gelince SHP iyice küçüldü.

Refah'ı büyüttü

Bu arada merkez sağ ve merkez sola olan güvensizlik, muhafazakâr Refah'ı iyice büyüttü. Ancak Refah'a karşı ne söylene, bu, Refah'a yarıyordu. Çünkü genel olarak merkezin sağı da solu da kirlenmişti.

Çünkü ikisi de iktidardaydı. İktidar, yıpranmak demektir.

Buna, bir iki yolsuzluk da eklenince bu yıpranmanın boyutu çok büyümüştü. Dolayısıyla merkez sağ da merkez sol da kitlelerin ihtiyaçlarına cevap veremez hâle gelmişti.

İşte Refah, bu fırsattan yararlanıp, "Adil Düzen" vaadiyle büyüyordu.

Hep saygılıydı

Kim Refah'a çatıyorsa, bu, Refah'a yarıyordu. Sadece Ecevit'in ki hariç... Dürüstlüğün sembolü olan Ecevit, Refah'a yüklendikçe büyüyordu.

Bülent Bey, bunu yaparken, milli ve manevi değerlere saygıyı elden bırakmıyordu. Bu sebeple eleştirilerine kuşkuyla bakılmıyordu. Milliyetçi ve muhafazakâr çevreler dahi ona destek veriyordu. Ve Refah'ın önünü kesen, kesebilen tek parti, Ecevit'in DSP'si oluyordu.

Dünün "Barajı aşamaz" denilerek küçümsendiği DSP, bugün artık, iktidara aday hâline geldi.

Ecevit'i büyüten; dürüstlüğü ve hep haklı çıkmasıydı.

Ecevit dün ne söylediyse bugün haklı çıkmıştır. Bu özelliği onun, bugün ne söylediyse yarın da haklı çıkacağına bir kanıtı sayılmalıdır.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

**SOL,
İSLAM,
MİLLİYETÇİLİK
VE
TÜRKİYE'NİN
GELECEĞİ**

Ecevit'ten şok açıklamalar!

"Birileri gelir,
düdüğü çalar,
oyun bitti
herkes evine,
der."

- Sayın Ecevit, biraz gerilere gitmek istiyorum. 12 Eylül öncesine kadar. Siyaset tarihine geçen bir sözünüz vardı. Şöyle diyordunuz: "Demokrasinin kurtuluşu için AP-CHP koalisyonu şarttır. Aksi hâlde birileri gelir, düdüğü çalar ve bu iş de burada biter."

Bu sözünüz o zaman itibar görmedi. Oysa siz, o zaman en büyük partinin lideri olarak böyle bir koalisyonda başbakan olmanız lâzım gelirken, "Benim başbakanlığım şart değil. Tarafsız birinin başbakanlığında koalisyonu kuralım" dediniz. Buna rağmen öneriniz reddedildi. CHP içinde de, "Ecevit CHP'yi sağa kaydırıyor" diye suçlandınız.

Sonra dediğiniz gibi oldu, birileri geldi, düdüğü çaldı ve demokrasi rafa kaldırıldı. O günleri şöyle bir özetler misiniz? "Düdük sinyalinin" nasıl aldınız?

ECEVİT: O sözümü yalnız AP-CHP koalisyonu için söylemiş değildim. Aynı zamanda toplumda büyük bir huzursuzluk varken, ancak halkın, özellikle örgütlü halk kesimlerinin siyasete aktif katılımlarıyla düzleşme çıkabileceğine inanıyordum. Ve bu yönde adımlar atılmazsa, "Birileri gelir, düdüğü çalar; oyun bitti, herkes evine der" diyordum.

O sözüm sizin belirttiğiniz gibi yadınanmakla kalmadı, aynı zamanda çok ağır eleştirilere sebep oldu. Sanki ben bir müdahale çağrısında bulunuyormuşum gibi yorumlayanlar bile oldu.

Özel sezgi

Oysa o günlerde yaptığım konuşmalarda bütün toplum kesimleri sahaya inip demokratik sürece katılmalı derken, ordu, yargı organları ve kamu görevlilerinin dışında kalmalı diyordum.

O sinyali almak için büyük kehanet sahibi veya özel sezgi sahibi olmak gerekmiyordu. Biraz gerçekleri görmek, bir askeri müdahalenin yaklaştığını avramaya yeterdi.

Çünkü 1979 yılı sona ererken bildiğiniz gibi komutanlar rahmetli Cumhurbaşkanı Fahri Korutürk'e muhtıra niteliğinde bir mektup vermişlerdi. Bunun muhatabı hem siyasi partiler, parlamenterler, hem de genellikle Anayasal kuruluşlardı.

Bu, açık bir muhtıraydı.

Türkiye huzursuzluktan, istikrarsızlıktan demokratik bir süreç içinde kurulmadığı takdirde askerlerin bir müdahaleye hazırlandıkları belliydi.

Cumhurbaşkanı seçimi

O arada bildiğiniz gibi 1979 Mart ayında yeni Cumhurbaşkanı seçilmesi gerekiyordu. Ben 1979 Kasım ayında kısmi senato seçimlerinden olumlu sonuç almayınca Başbakanlık görevini bildiğiniz gibi bırakmıştım. Görevden ayrılırken istifa mektubunu verirken, rahmetli Cumhurbaşkanı Korutürk'e şunları söylemiştim:

"Şimdi doğal olarak görevi herhalde Sayın Demirel'e vereceksiniz. Lütfen kendisine şu mesajımı iletin. Tabii isteyerek MHP ve MSP ile bir işbirliği yaparsa olursa benim söyleyecek bir sözüm yok. Bunu asla temenni etmem, doğru bulmam, kendi takdiridir.

Fakat kendisini MSP ve MHP destekli bir hükümet kurmaya mahkûm ve mecbur ediyorsa, öyle hissetmesine gerek yoktur. Biz aşırı koşulları ileri sürmeksizin, kendisini engellemeksizin kuracağı bir azınlık hükümetine destek vermeye hazırız."

Korutürk çok etkilendi

Rahmetli Korutürk bundan çok etkilenmişti. Bana kelime kelime tekrarlatarak not etti. "Ben bunları Sayın Demirel'e söyleyeceğim" dedi. Daha sonra ben de kamuoyuna açıkladım. Fakat Sayın Demirel hükümet kurma çalışmaları sırasında benimle hiç görüşmedi. Ancak belli bir aşamadan sonra bana geldiğinde hükümet için MSP ve MHP ile anlaşmıştı. Onlar, Demirel'in kuracağı bir azınlık hükümetine destek vermeyi kabul etmişlerdi.

"Benim mesajım size ulaşmadı mı?" dedim. "Ulaştı ama" dedi, "Ben sizi Başbakan olduğunuz sırada çok ağır biçimde eleştirmiştim. Şimdi sizden destek istemem şık olmazdı" dedi. Ben de, "O benim sorunum olurdu" dedim.

Kerhen desteklenen

Sayın Demirel, Sayın Erbakan'ın o sıralar kullandığı bir deyimle MSP tarafından kerhen desteklenen ve MHP tarafından da dışardan desteklenen bir azınlık hükümeti kurdu.

Yıl sonunda Meclis'teki bir görüşme vesilesiyle kürsüye çıktım. Türkiye'nin çok ciddi bir bunalım içinden geçmekte olduğunu anımsatarak, bundan ancak büyük partinin işbirliği ile demokratik süreç içinde esenliğe çıkabileceğini söyledim.

Sonradan öğreniyorum ki, tesadüf, ben o konuşmayı, komutanların Cumhurbaşkanlığı'na mektup verdikleri gün yapmışım. O sırada o mektuptan haberimiz yoktu. Çünkü Sayın Cumhurbaşkanı, o mektubu yılbaşından sonra açıklamıştı.

Sürekli önerdim

Ondan sonraki dokuz ay süresince sürekli olarak bir CHP-AP koalisyonu hükümetini önerdim. Fakat olumlu yanıt alamadım. Olumlu yanıt alamamanın ötesinde kamuoyunu etkileyebilecek kesimlerden destek gelseydi Sayın Demirel de daha olumlu bir yaklaşım içine girme zorunluluğunu duyardı.

O arada, sıra Cumhurbaşkanı seçimine geldi. 1961'den itibaren bütün Cumhurbaşkanları iki büyük partinin ve diğer partilerin anlaşmaları yoluyla demokratik bir uzlaşma sürecinde seçilmişti. Bundan da çok iyi sonuçlar alınmıştı.

Bunalım tırmanmıştı

1980 yılında bunalım büsbütün tırmanmıştı. Siyaset tıkanmıştı. O dönemde bir Cumhurbaşkanlığı krizi doğması olasılığı beni çok tedirgin ediyordu. Onun için Cumhurbaşkanlığı seçimiyle ilgili oylamaların başlamasından birkaç ay önce Cumhuriyet Halk Partisi'nin rahmetli Genel Sekreteri Sayın Mustafa Üstündağ'ı, o sırada Adalet Partisi'nin Genel Sekreteri olan Sayın Nahit Menteşe'ye gönderdim.

"Bundan önceki Cumhurbaşkanlığı seçimlerinde olduğu gibi bu sefer de biraraya gelelim, partiler arasında birisinin üzerinde uzlaşma sağlamaya çalışalım" dedim. Fakat maalesef bu başvurum da kabul edilmedi.

Evren'in anıları

Oysa sonradan Sayın Kenan Evren'in anılarında okuduk. Bizzat Sayın Kenan Evren, "Eğer o aşamada Adalet Partisi ile Cumhuriyet Halk Partisi bir koalisyon hükümeti kursalardı biz müdahalede bulunmazdık" dedi.

Ben ona inanıyorum ki, bir Cumhurbaşkanı üzerinde anlaşsaydık, o bile askeri müdahaleyi önlemeye belki de yeterdi. O bakımdan ben 1980 yılındaki gelişmeleri demokrasinin sürekliliği açısından çok talihsiz bir dönem olarak anımsıyorum.

- Efendim, o zaman karşı çıkanların içinden daha sonra pişmanlık duyanlar oldu mu? Size bu konuda herhangi bir bilgi geldi mi?

ECEVİT : Onu bilemiyorum.

Ulusal onurumuza yediremiyordum

- 12 Eylül darbesinden sonra askeri yönetimle sürekli mücadele ettiniz. Henüz yayınlanmadı ama, ben o günlerin günlüğünü tuttuğum için çok iyi biliyorum. Bir davadan serbest kalırken, başka bir davada tutukluluğunuz devam ettiği için cezaevinden çıkamıyordunuz. Bize, günlerden de söz eder misiniz? Bu arada o günlerde size destek olan birileri var mıydı, yoksa hiç yok muydu? Onu da belirtirseniz sevinirim.

ECEVİT: Kendi yakın siyaset çevremde benim o mücadelede destek verdiğim için itiraf edeyim ki, çok azdı.

Onlarda, mücadelesiz olarak o ara rejimin sonunu bekleme eğilimi daha basıyordu.

Ben de bunu her şeyden önce ulusal onurumuza yediremiyordum, ulusal onurumuzla bağdaştıramıyordum.

Demokrasinin kesinti uğradığı bir ülkede darbeye, müdahaleye karşı etkin tepki gelmemesi durumunda Türkiye'nin bütün dünyadaki saygınlığını ağır darbe yiyeceğini düşünüyordum.

Ben de inanıyordum

İkincisi: Demokrasiye yeniden geçileceğine ben de inanıyordum.

Ama önemli olan demokrasiyi ve siyasal yaşamı sağlıklı biçimde yapılandırmaktı.

Eğer biz yol gösterici nitelikte, yapıcı nitelikte bir muhalefeti, muhalefet işlevini askeri yönetim sırasında da yerine getirmezsek ortaya çok sağlıksız siyasal yapılanma çıkacağı kaygısını taşıyordum.

Onun için 12 Eylül askeri müdahalesinden birkaç ay sonra Arayış adlı bir dergi çıkarmaya başladım. Bazı bilim adamları ve yazarlarla birlikte...

Daha önce benim ve diğer partili liderlerin siyasal haklarımız kaldırılmış. Bazı yasaklar altındaydık.

Askeri dönemden çıkılırken de başlıca partilerin genel başkanlarının, genel başkanlığa devam etmelerinin-önleneceğine dair resmi açıklamalar yapılmış askeri yönetim tarafından.

İçime sindiremiyordum

Ben, bir kere o yasaklara uymayı içime sindiremedim. Çünkü Atatürk'ün kurduğu, Cumhuriyet'i kurmuş olan, demokrasiyi getirmiş olan bir partinin üçüncü genel başkanı olmanın hem ağır, hem de onurlu sorumluluğunu taşıyordum.

Bir müdahaleye boyun eğmeyi, ona uyum sağlamayı, o konuyla bağdaştıramıyordum.

Demokrasiye kişisel bağlılığım bir yana üzerimde bir tarihsel sorumluluk bulunduğunu düşünüyordum. Onun için susmaya, yasaklara uymaya razı olamazdım.

O nedenle bir de genel başkanlığımın bir askeri yönetim tarafından yasaklanmasını, yine partim açısından içime sindiremiyordum.

Dergi çıkarmaya başladım

O nedenle bir aylık gözaltı süresinden sonra genel başkanlıktan ayrıldım ve Arayış adı altında bir dergi çıkarmaya başladım.

Orada da öyle sert bir muhalefet yaparak değil, fakat açık sözlülükle sağlıklı bir rejimin sağlıklı biçimde yeniden yapılanmasına katkıda bulunucu, yapıcı yazılar yayınlamaya başladık.

Demokrasi neden çökmüştür? Demokrasinin rayına yeniden, sağlıklı biçimde oturması için neler yapmak lazımdır? Bu konuda hem kendi düşüncelerimi, hem de bilim adamlarının, uzmanların düşüncelerini yayınlıyordum.

Askerleri rahatsız etti

O tabii, askeri yönetimi rahatsız etti. Birkaç ay sonra beni sıkıyönetim komutanı çağırdı.

"Sizi Milli Güvenlik Konseyi'nin talimatıyla çağırıyorum. Sizin siyasal görüş açıklamanız yasaklandığı hâlde siz bir dergi çıkarıyorsunuz. Dergide görüşlerinizi açıklıyorsunuz. Bu Milli Güvenlik Konseyi'nin kararına aykırı" dedi.

Ben de "Hayır, çünkü bana o yasa, genel başkanlık sıfatımla konmuştu. Ben düşünce açıklama özgürlüğümü kullanabilmek için liderlik sıfatımı bıraktım" dedim.

Komutan, "Ama siz hâlâ lider sayılıyorsunuz" dedi.

"Ondan ben sorumlu olamam" dedim ve yazılarıma devam ettim.

Bir süre sonra yasak geldi

Ondan sonra bana yazı yazma özgürlüğünü kaldıran bir yasak geldi. Ve bir süre sonra Arayış dergisinin kapanması kaçınılmaz oldu.

1981 sonlarına doğru bildiğiniz gibi, Cumhuriyet Halk Partisi dahil bütün partiler kapatıldı. Ben o zaman da susmayı içime sindiremedim.

Çünkü bir kere partilerin kapatılmasını çok yanlış buluyordum.

Ayrıca dediğim gibi, Atatürk'ün kurduğu, Cumhuriyet'i kuran; Türkiye'ye demokrasiyi getirmiş olan partinin kapatılmasını Türkiye'nin geleceği açısından çok sakıncalı buluyordum. Onun için susma hakkını kendimde görmüyordum.

Kötülemedim

Benden görüşlerimi soran gazetecilere, ister Türk, ister yabancı olsun görüşlerimi açıklıyordum. Ama kesinlikle Türkiye'yi kötülemeden.

Aksine Türk halkının demokrasiye lâyık olduğunu vurgulayan demeçler veriyordum.

O arada Milli Güvenlik Konseyi, aldığı her kararı Atatürkçülük'ün bir gereği gibi gösteren açıklamalarda bulunuyordu.

Ben bunu Atatürk'e bir haksızlık olarak görüyordum.

Çünkü Atatürk'ün Türkiye Cumhuriyeti devletini kurduğu ve Cumhurbaşkanlığı yaptığı dönemde bildiğiniz gibi askerlikle hiç ilgisi olmayan bazı politikacılar, liderler, başka ülkelerde Almanya'da, İtalya'da, Sovyetler Birliği'nde mareşal üniformaları giyerek devletin ve ordunun başına geçiyorlar. Atatürk ise mareşal üniformasını savaşlarda kazanmış olduğu hâlde Cumhurbaşkanı seçildiğinden itibaren bir gün bile üniformasını giymemiş ve sivil bir yönetim kurmaya ağırlık vermiştir.

Öyle bir insanın, dünyaya böyle bir dikta rejiminin mazereti gibi gösterilmesini içime sindiremiyordum.

Büyük bir haksızlık

Atatürk'e dayanarak bu tür açıklamalar yapılmasını eleştiren bir yazıydı, bir Alman dergisine (Der Spiegel) yazmıştım.

Bunu şunun için hatırlıyorum. Yaşar Kemal'in Türkiye'yi ve Türk toplumu Cumhuriyeti aşağılayan yazısına tepki gösterdiğimde bir gazete, "Ecevit de 12 Eylül'de Türkiye'yi jurnal etmişti" dedi. Büyük haksızlık.

Ben Türkiye'yi kötülemedim, Cumhuriyeti kötülemedim. Türk ulusunu kötülemedim.

Aksine hepsini ve Atatürk'ü övdüm.

Ve Atatürk'ün Türkiye ve Türk ulusuna demokrasi yolunu açmak için nasıl çaba gösterdiğini örnekleriyle anlatmışım.

Birçok dava açıldı

O demeçlerim dolayısıyla dediğiniz gibi hakkımda bir çok dava açıldı. Yasakları dinlemediğim için o davaların açılmasını doğal karşılıyordum.

Böyle bir dönemde sorumluluk taşıyan politikacıların icabında bir süre hapse girmeyi, hatta daha ağır durumlarla karşılaşmayı göze almaları gerektiğine inanıyordum.

Özgürlüğün her zaman bir bedeli vardır.

Bazen bu bedel hafifler, bazen ağırlaşır.

Ama bedelin ağırlaştığı dönemlerde bir insan eğer özgürlüğüne sahip çıkmazsa, özgürlüğün genişlediği ortamlarda açık konuşma hakkını da elde etmemesi gerekir.

- O dönemde, hatırlıyorum. Birakınız açıkça konuşmayı, mahkemede konuştuklarınızın hepsinin aktarılması bile pek istenmiyordu. Değil mi?

ECEVİT: Evet, çünkü ben mahkemeyi biraz kürsü olarak kullanıyordum. Üç defa hapse girdim.

- Yanlış hatırlamıyorsam şöyle bir şey de vardı. Güncel fotoğraflarınızın kullanılması istenmiyordu. Hatta sizinle ilgili haberlerin tek sütunu aşmaması isteniyordu. Biraz da bu hapis günlerinizi anlatır mısınız?

ECEVİT: Evet savunmalarımın yayınlanması yasaklanıyordu genellikle. Üç defa hapse girdim.

Cezaevinden sorumlu olan Ankara Savcısı da cezaevi müdürü de çok anlayışlı ve saygılı davrandılar.

Yâni maddî bakımdan bir sıkıntım yoktu. Okuyordum, yazıyordum, düşünüyordum, olayları izliyordum.

Bir ara Silahlı Kuvvetler'e ait askeri bir binada da tutuklu kaldım.

Orada da aynı anlayışlı davranışı gördüm.

Hatta cezaevinden sorumlu olanlar, benim orada bulunmamdan dolayı biraz da mahçup durumdaydılar. Dışarıya mesajlarımı iletebilme olanağı da buluyordum.

Müthiş destek geliyordu

-Arayıp soranız kimlerdi?

ECEVİT: İlginçtir, yakın çevremde birçok kimse bana destek olmadı dedim ama, halktan müthiş destek geliyordu.

Cezaevi yöneticileri, bana gelen mektupları sansür etmeme inceliğini gösteriyorlardı. Ama bana mektup yazanlar, mektuplarının mutlaka sansür edileceğini düşünüyorlardı. Ona rağmen hiçbir şey saklamadan düşüncelerini bana getiriyorlardı.

Hatta hiç unutmam: Bir yurttaşımız, şayet bana gönderdiği mektubun zarf açılmazsa diye zarfın üzerine düşüncelerini yazmıştı. Bu arada bazı subaylarda bile destek mektupları geliyordu.

İlginç bir anı

Bir ilginç anım da şudur:

Askeri cezaevindeyken, yurt dışından, Danimarka'dan, İsveç'ten, Almanya'dan parti liderlerinden, başbakanlardan gelen mektupları, telleri cezaevi yetkilisi subay, bana kendisi getirirdi. "Ne diyor mektupta?" derdi. Ben de söylerdim.

Sonra bir gün şunu anlattı. Cezaevi yetkilisi, Sıkıyönetim Komutanlığı'na başvurmuş. "Buraya iyi İngilizce bilen, çeviri yapabilecek asteğmen gönderin" demiş.

Komutan, "Niye ihtiyaç duyuyorsun?" diye sormuş.

Cezaevi yetkilisi de, "Ecevit'e sık sık dışardan mektuplar, teller geliyor. Ben İngilizce bilmiyorum. Halbuki sansür etmem lâzım. İçeriğini bilmem lâzım. Güçlüğümda kalıyorum" demiş.

Komutan, "Şimdiye kadar nasıl idare ettin?" diye sormuş. O da, "Şimdiye kadar Ecevit'e tercüme ettirdim" demiş.

Parti kurmak için mühür istediler

- 12 Eylül sonrası siyasi yapılanmada, icazetli parti kurmaya yanaşmadınız. Sonra sosyal demokratların kurmaylarıyla aranız açıldı. Sizi hep "Bir bölen" diye suçladılar. Medyada da destek görmediniz. Hatta sürekli eleştirildiniz. Ama siz ısrarla mücadele ettiniz ve küçük partiye partinizi bugün iktidar alternatifi hâline getirdiniz. Anlatır mısınız, nasıl oldu?

ECEVİT: 1983 başlarında ben yasaklıyken siyasal partilerin, başka ac. ar altında başka kimliklerle yeniden kurulmasına izin verildi.

O aşamada gerek benim bazı eski arkadaşlarım, gerek yeni politikaya girmek isteyen birçok kimse sık sık bana geldi.

Benim o dönemde herkese kapıları kapalı tuttuğum iddiası, çok haksız bir iddiadır.

Aksine herkesle görüşüyordum. Hatta haftada bir gün, cumartesi günleri, koruma görevlilerine, "Randevusuz da olsa kim gelirse yukarı bırakın, yukarı gelsinler" diye talimat veriyordum.

Mühürü ne yapacaksınız?

Gelenler benden, o sırada çok yaygınlaşan bir deyimle parti kurmak için mühür istiyorlardı. Manevî anlamda tabii...

Ben, "Ne yapacaksınız mühürü?" diyordum.

"İşte bu kuracağımız partiyi sizin desteklediğinizi kamuoyuna, halka anlatmak istiyoruz" diyorlardı.

Ben de "O mühürü size verirsem zaten partinizin kurulmasına izin verilmez. Eğer benden destek istiyorsanız, benimle birlikte bir demokratik mücadeleye girersiniz.

Zaten nasıl olsa sizi veto edecekler. Ama bu onurlu bir veto ediliş olur.

Ben Atatürk'ün kurduğu ve Cumhuriyet'i kuran bir partinin son genel başkanı olarak bu partiyi kapatan ve demokrasiye ara veren 5 generalin onayıyla kurulacak bir partiye destek olamam.

Moral açıdan buna hakkım yoktur.

Eğer benden destek ve yardım istiyorsanız, memnuniyetle bunu sağlamayı görev bilirim.

Ama şimdiden demokrasiye sağlıklı bir geçiş için mücadeleme katılırsanız bu desteği veririm. Aksi hâlde benden bir destek beklemeyin" demiştim.

Adımı kullandılar

Ona rağmen bazıları benim adımı kullandılar.

Benim adımı kullanmaları karşısında da ben ayrı bir partileşmeye doğru gitmeyi zorunlu buldum.

Aksi hâlde benim iradem ve onayım dışında meydana gelen oluşumların sorumluluğunu üstlenmiş gibi görünecektim kamuoyu önünde.

Ancak askeri yönetim devam ederken parti kurmayı ve seçime girmeyi göz alamazdık.

Çünkü o zaman kurucu heyetimizi de bütün adaylarımızı da 5 generalin onayına sunacaktık. Ben bunu asla içime sindiremiyordum.

O nedenle parti kurma kararımızı 1983 seçimlerinden kısa bir süre önce açıkladık. Ancak seçimlerden sonra kuracağız dedik. Niyetimizi de askerlerden saklamayı uygun bulmadık.

Büyük topluluklar

O aşamada bazı ilginç deneyimlerim oldu. Hapisten çıkışlarda eşimle birlikte Ankara'da veya İstanbul'da sokağa çıktığımız vakit, askeri yönetime rağmen etrafımızda büyük topluluklar oluşuyordu.

Yâni halk aslında korkmuyordu. Eğer benim, hapisaneyken veya değilken verdiğim mesajlarım topluma iletilmiş olsaydı askeri yönetim döneminden çok daha sağlıklı ve onurlu bir çıkış sağlanabilirdi kanısındayım.

Biz dediğim gibi, bu onaylı, icazetli partileşmeyi içimize sindiremediğimiz için bizim gibi düşünen arkadaşlarımızla birlikte Demokratik Sol Parti'yi kurmayı kararlaştırdık.

Eşim daha deneyimli

Ben yasaklı olduğum için eşim Rahşan Ecevit, kuruluş aşamasında bir avuç arkadaşıyla birlikte vargücüyle çalıştı. Partinin Genel Başkanlığı'nı da eşim üstlendi.

Örgütlenme konusunda eşim benden daha deneyimliydi. Çünkü ben Cumhuriyet Halk Partisi'ndeyken, genel sekreter ve genel başkan olduğum zaman, var olan bir örgütü devralmışım.

Fakat o aşamada örgütlenmek çok zordu ve çok büyük bir deneyim istiyorduk. Üstelik maddi olanaklarımız yok denecek kadar azdı.

Ona rağmen eşim ve bir avuç arkadaşı gece gündüz çalışarak bu örgütlenmeyi sağladılar.

Ben genel başkanlığa dönsem de hemen sonuç alamayacağımızı biliyorduk. Nitekim yasakların kaldırıldığı referandumdan sonra Demokratik Sol Parti'nin Genel Başkanlığı'nı ben üstlendim.

Fakat ben, partinin başında resmen olsam bile kısa sürede sonuç alamayacağımızı biliyorduk.

İlk dala tutunma eğilimi

- Bunun sebebi, sürekli, solu böldüğünüz iddiasıydı değil mi?

ECEVİT: Yalnız o değildi. Ama tabii o çok önemliydi. Toplum evvela 1970'li yılların bunalımı, sonra askeri dönemin bunalımı içinden geliyordu. Ve biran önce bir çıkış yolu bulabilmek için önüne çıkan ilk dala tutunma eğilimi vardı toplumda.

O dal çürük müdür, değil midir, sakat mıdır, sağlam mıdır diye araştırmadan önüne çıkan ilk dala tutunma, ilk kapıya çıkma telaşı içindeydi..

Oysa biz çok sabır isteyen, zaman isteyen bir yol tutmuştuk. Geç olsun, sağlam olsun diyorduk.

Aldığımız dersler

Tabii 1980 öncesinin olumsuz olaylarından aldığımız dersler vardı. Düşünün bizim oylarımız, demokratik sol hareketle birlikte yüzde 27'ye kadar düştüğü hâlde, bunu biz 1973'te yüzde 33'e, 1978'de yüzde 42'ye kadar yükseltebilmiştik.

Fakat sonra oylarımız 1979'da yüzde 29'a düştü. Çünkü üzerimize başka sol çevrelerin, fraksiyonların gölgesi düşmüştü. Tutarsız bir görüntü, güven vermeyen bir görüntü vermeye başlamıştık.

Aynı duruma yeniden düşmemek için sağlıklı yapılanmaya ve doğrultu tutarlılığa çok büyük özen gösterdik.

Bu da bizim örgütlenmemizi güçleştiriyor, güçlenmemizi geciktiriyordu. Fakat o sabrı göstermeyi gerekli gördük. Eşim de, ben de...

Kişisel hırs, kişisel ihtiras

İnsan siyaseti kişisel hırsla yapmazsa, kişisel ihtirasla yapmazsa o sabrı gösterebiliyor.

Biz de o sabrı gösterdik. Ve günü geldiğinde bizim yapılanmaya ve doğrultu tutarlılığına neden özen gösterdiğimizi toplum daha iyi anlayacaktır inancını her zaman içimizde taşıdık.

Bu inancımız da o güçlülere katlanabilmemizi kolaylaştırdı.

Tabii, "Bir bölen" lafı çok edildi. Ama zaman geçtikçe Sosyal Demokrat Halkçı Parti'nin kendi kendini böldüğü ortaya çıktı.

Ecevit'ten şok açıklamalar!

**“Erdal İnönü,
DSP'yi yok
etmek için
Turgut Özal
ile anlaştı”**

- Kimse sizin o günlerden bu günlere bir iktidar alternatifi olacak duruma geleceğinizi tahmin etmiyordu. Bunu nasıl değerlendiriyorsunuz?

ECEVİT: Ama ben tahmin ediyordum. Hemen olmayacağını da biliyordum. Dediğim nedenlerle...

Evet, bizim girişimimiz umutsuz bir girişim, hatta gereksiz bir girişim olarak görünüyordu.

Üstelik bir de bildiğiniz gibi 1987'de ANAP'la Sosyal Demokrat Halkçı Parti hâla yürürlükte bulunan ve son derece adaletsiz olan Seçim Yasası üzerinde anlaştılar.

SHP'nin, Sayın Erdal İnönü başkanlığında o anlaşmaya girmesinin nedeni de zaten Demokratik Sol Parti'yi yok etmektir. Yüksek barajlarla Demokratik Sol Parti'nin Meclis'e girmesini engellemektir.

Meclis'e giremeyince de nasıl olsa dağılıp gidecektir düşüncesiyle üstümüze yüklenmek yoluna gitmişlerdi.

Oyunuz ziyan olur

Gerçekten aslında kendi yapılanmamızın ve doğrultu tutarlılığımızın değerini birkaç yıl sonra daha geniş kesimlere anlatabilmeye başlamıştık.

Ama bu sefer de, "DSP'ye oy vererseniz bu seçim sistemiyle ziyan olur. Çöpe atılmış olur" propagandası çok yaygın biçimde sürdürüldü. O da bir başka engel oldu.

Fakat artık şimdi sağlıklı yapılanmaya ve doğrultu tutarlılığına gösterdiğimiz özenin değerini çok iyi anlaşılmaya başladı. Çünkü aynı özeni göstermeyen partilerin ne kadar perişan duruma düştükleri görüldü.

SHP'nin en büyük zaafı

Bugün Sosyal Demokrat Halkçı Parti'nin en büyük zaafı, normal olarak birbiriyle aynı çatı altında bulunmaması gereken insanlardan oluşan bir parti oluşudur.

Ben yasaklıyken de Raşsan Ecevit Genel Başkan'ken SODEP'e, sonra da SHP'ye bir uyarıda bulunmuştu, bir demecinde.

Demişti ki, "Demokrasi Mevlana dergâhı gibidir. Demokraside kapılar her açıktır.

Ama çok partili rejimde partiler Mevlana dergâhı gibi kapısını her gelene açamaz."

Onun üzerine SHP yöneticileri, inadına, aksi demeye verdiler.

"Hayır, biz Mevlana dergâhı gibi kapımızı herkese açıyoruz" dediler.

Sonuç ortada...

Diğerleri de aynı durumda

Yalnız SHP bu durumda değil, Doğru Yol da bu durumda, Anavatan Partisi bu durumda. En son canlı bir örnek vereyim:

Sayın Mesut Yılmaz'la bir görüşmemizde Anayasa değişikliği konusunu gündeme getirdim.

Dedim ki: Şimdiye kadar Sayın Cindoruk iki defa girişimde bulundu. Meclis'teki partilerin 20-25 madde üzerinde rahatça anlaşabildikleri görüldü. Ancak Refah Partisi, 24. Maddeyi, laikliği sulandıracak biçimde değiştirmek üzere ısrar ettiği için bir yere varılamadı. Oysa Refah Partisi tek başına Anayasa değişikliklerini engelleyebilecek sayıya sahip değil. Anavatan Partisi destekleri için engellenebiliyor. Siz desteklemezseniz en azından 20-25 madde değişir" dedim.

İçlerinde tutarlılık yok

Sayın Mesut Yılmaz hak verdi. Ve 24. Madde'yi dışarda bırakacak bir Anayasa değişikliği paketi için girişimde bulunmayı kabul etti.

Fakat Anavatan Partisi'nde de Doğru Yol Partisi'nde de bazı kimseler yine 24. maddeyle ilgili olarak Refah Partisi'ni desteklediler.

Neden? Çünkü kendi içlerinde tutarlılık yok. Çünkü yapılanmaya, doğrultmaya, tutarlılığına bizim gösterdiğimiz özeni onlar da göstermemişler. Şimdi tutarlılık ve sağlıklı yapılanmanın değeri toplumda çok iyi anlaşılmaya başladı.

İç ve dış sorunlar

Öte yandan toplum bugün çok ağır iç ve dış sorunlarla karşı karşıya. Ağır sorunlarla karşılaşmak eğer ortada çözüm olanakları varsa çok önemli değil. Toplum bundan tedirgin olmaz. Fakat bir de çözümsüzlük ortamı vardır.

İç ve dış sorunlar bastırıyor. Ama geçerli çözümler üretilemiyor, zamanında üretilemiyor.

Oysa Demokratik Sol Parti başından beri sorunları önceden teşhis ederek tutarlı çözümler, somut çözümler üretmeye özen gösterdi. Bizim önerdiğimiz çözümlerin haklılığı da hep birkaç yıl sonra anlaşıldı.

Ama nihayet bizim çözüm üreten, dolayısıyla toplumu çözümsüzlük ortamından esenliğe çıkaracak bir parti olduğumuz kabul edildi.

Erdal İnönü vazgeçti

- Sizin, sık sık adaletsiz olarak vurguladığınız bu Seçim Yasası'nı boykot çağrınız vardı. Sanıyorum Sayın Demirel ile Sayın İnönü önce evet dediler. Sonra birden bir taraf vazgeçti ve öyle kaldı. O günleri şöyle bir anlatır mısınız?

ECEVİT: Aslında boykot çağrısı bizden gelmemiştir. O sırada Halkçı Parti SODEP birleşmesi sırasında Halkçı Parti'den ayrılan milletvekillerinin katılımıyla Meclis'te bir grubumuz oluşmuştu.

Seçimleri boykot çağrısı Doğru Yol Partisi ve Sosyal Demokrat Halkçı Parti'den geldi. Biz de destekledik.

Fakat son aşamada Sayın Erdal İnönü ile rahmetli Turgut Özal kapalı kapılar arkasında bir görüşme yaptılar. Ondan sonra Sayın Erdal İnönü boykot kararından vazgeçti.

Çünkü belli ki, Özal, "Hem biz Doğru Yol Partisi'ni bertaraf ederiz, siz de Demokratik Sol Parti'yi bertaraf edersiniz" diye, Erdal İnönü'yü ikna etti.

Demokratik bir eylem

O çok demokratik bir eylem olacaktı. Eğer Erdal İnönü ve SHP yönetimi boykot kararından caymasalardı, bütün muhalefet partileri, adaletsiz seçim sistemini protesto için seçimleri boykot edeceklerdi.

Anavatan Partisi de o adaletsiz seçim sisteminden vazgeçmek zorunda kalacaktı. Seçimler yine yapılacaktı. Ama adaletli bir seçim sistemiyle. Olay böyle cereyan etti. Yani SHP'nin sırf bizi engellemek için rejimde açtığı bir yaradır.

İki turlu seçim

Şimdi maalesef bütün bunlardan ders alınmamış olmalı ki, bu kez de

Anavatan Partisi ile Doğru Yol Partisi şimdikinden de daha adaletsiz bir seçim sistemi arayışı içindeler.

Daha büyük barajlar olsun, işte iki türlü seçim olsun, yâni seçmen asıl tuttu partiyi değil, zorla başka partiye oy vermek mecburiyetinde kalsın gibi rejimi büsbütün tahrip edecek, pek çok siyasal akımı Meclis'in dışında bırakacak bir arayış içindeler.

Mazeretleri de Refah Partisi'ni engellemek.

Tatmin edici çözüm

Oysa Refah Partisi'ni engellemenin demokratik yolları vardır. Demokratik süreçten çıkarak Refah Partisi engellenemez.

Refah Partisi'ni engellemenin yolu, toplumu tatmin edecek çözümler üretebilmektir.

Nitekim son kamuoyu yoklamaları Demokratik Sol Parti'nin artık Refah Partisi'yle başa güreşir duruma geldiğini gösteriyor; maddi olanaklarımız arasındaki büyük eşitsizliğe karşın.

Demokratik süreç

Ama biz Refah Partisi'ne karşı, demokrasiyi asla saptırmadan, yozlaştırmadan, demokratik süreç içinde mücadele veriyoruz.

Demokratik süreç içinde halkın beklentilerini karşılayacak tutarlı çözümler üretmek suretiyle Refah Partisi'ni engellemeye çalışıyoruz.

Bunu da başarıyoruz.

Ama Doğru Yol Partisi ile Anavatan Partisi, bu konuda son derece hatalı yoldadırlar. Bu iki türlü seçim bir kumardır.

O kumarda, hak etmediği halde Refah Partisi de kazanabilir. En azından böyle bir riziko vardır. O rizikoyu göze almak bile ağır bir sorumsuzluktur.

Çiller ve Demirel

- Bir de şu var. Sağ partilerde bir vefa duygusunun olduğunu görüyoruz. Ama sol partilerde bu duygu maalesef yok. Bunu en çok, en yoğun biçimde yaşayan sizsiniz. Bunu biraz açabilir miyiz?

ECEVİT- Sayın Demirel, Doğru Yol Partisi içindeyken parti içi vefadan söz edebilirlerdi.

Ama Sayın Çiller'in başkanlığında pek vefadan söz edilmese gerekir. Çünkü Çiller, parti örgütünü alt üst ediyor.

Partinin bir çok deneyimli ve değerli unsurlarını ezip geçiyor.

Bana yönelik olarak, vefasızlıkla da denebilecek davranışların başka nedenleri de vardı. Benim seçtiğim yolu çok zor olarak, aşırı sabır gerektiren bir yol olarak gördüler.

Muhayyile gücü

- Sayın Ecevit, tarafsız bir siyaset yorumcusu olarak belirteyim ki, söylediğiniz çok şey doğru çıktı. "Birileri gelir, düdüğü çalar. Bu oyun da burada biter" sözünüz gibi... Fakat nedense, önceleri hep, "Şair adam... Yine hayal dünyasında geziyor" diye suçlandınız. Bize biraz da bu öngörülerinizi anlatır mısınız?

ECEVİT: Tabii bir politikacının illa şair olması, şiirle ilgilenmesi gerekmez. Ama şiir ve sanatla ilgilenmek, yalnız hayalciliği değil, muhayyileyi devreye sokar. Muhayyile gücü siyasette de faydalı olabilir. Hayalperestlik başka, muhayyile başka... Sanatta hayalperestlikten çok muhayyile işler.

O da belki bazı gerçekleri önceden ve daha iyi sezme olanağını insana sağlayabilir.

Eğer bir politikacının bütün yaşamı politika olursa onun görüş alanı da daralır. Giderek toplumdan ve insandan kopar. Bu demek değildir ki, her politikacı ille şiirle, sanatla ilgilenir.

Politikacının iç dünyası

Ama politikacının mutlaka politikanın dışında da bir ilgi alanı, bir iç dünyası olmalıdır. O zaman politikaya dışarıdan bakabilir. Hani bir söz vardır. "Ormanın içine girerseniz ağaçlardan ormanı göremezsiniz" diye.

Politikacı da politika ormanının içine kapanırsa ağaçlardan politikanın tümünü görmeyebilir ve görüş ufku daralabilir.

Sanırım benim hem kişisel ihtirasım olmadığı için, hem de politika dışında da bir iç dünyam olduğu için politikaya dışardan bakabiliyorum.

İstifalarım kaçış değil

- Çok kolay koltuğu bırakan bir insansınız... Örneğin 79 yılındaki

Anavatan Partisi ile Doğru Yol Partisi şimdikinden de daha adaletsiz bir seçim sistemi arayışı içindeler.

Daha büyük barajlar olsun, işte iki türlü seçim olsun, yâni seçmen asıl tuttu partiyi değil, zorla başka partiye oy vermek mecburiyetinde kalsın gibi rejimi büsbütün tahrip edecek, pek çok siyasal akımı Meclis'in dışında bırakacak bir arayış içindeler.

Mazeretleri de Refah Partisi'ni engellemek.

Tatmin edici çözüm

Oysa Refah Partisi'ni engellemenin demokratik yolları vardır. Demokratik süreçten çıkarak Refah Partisi engellenemez.

Refah Partisi'ni engellemenin yolu, toplumu tatmin edecek çözümler üretebilmektir.

Nitekim son kamuoyu yoklamaları Demokratik Sol Parti'nin artık Refah Partisi'yle başa güreşir duruma geldiğini gösteriyor; maddi olanaklarımız arasındaki büyük eşitsizliğe karşın.

Demokratik süreç

Ama biz Refah Partisi'ne karşı, demokrasiyi asla saptırmadan, yozlaştırmadan, demokratik süreç içinde mücadele ediyoruz.

Demokratik süreç içinde halkın beklentilerini karşılayacak tutarlı çözümler üretmek suretiyle Refah Partisi'ni engellemeye çalışıyoruz.

Bunu da başarıyoruz.

Ama Doğru Yol Partisi ile Anavatan Partisi, bu konuda son derece hatalı t yoldadırlar. Bu iki türlü seçim bir kumardır.

O kumarda, hak etmediği halde Refah Partisi de kazanabilir. En azından böyle bir riziko vardır. O rizikoyu göze almak bile ağır bir sorumsuzluktur.

Çiller ve Demirel

- Bir de şu var. Sağ partilerde bir vefa duygusunun olduğunu görüyoruz. Ama sol partilerde bu duygu maalesef yok. Bunu en çok, e yoğun biçimde yaşayan sizsiniz. Bunu biraz açabilir miyiz?

ECEVİT- Sayın Demirel, Doğru Yol Partisi içindeyken parti içi vefadan söz edebilirlerdi.

Ama Sayın Çiller'in başkanlığında pek vefadan söz edilmese gerekir. Çünkü Çiller, parti örgütünü alt üst ediyor.

Partinin bir çok deneyimli ve değerli unsurlarını ezip geçiyor.

Bana yönelik olarak, vefasızlıkla da denebilecek davranışların başka nedenleri de vardı. Benim seçtiğim yolu çok zor olarak, aşırı sabır gerektiren bir yol olarak gördüler.

Muhayyile gücü

- Sayın Ecevit, tarafsız bir siyaset yorumcusu olarak belirteyim ki, söylediğiniz çok şey doğru çıktı. "Birileri gelir, düdüğü çalar. Bu oyun da burada biter" sözünüz gibi... Fakat nedense, önceleri hep, "Şair adam... Yine hayal dünyasında geziyor" diye suçlandınız. Bize biraz da bu öngörülerinizi anlatır mısınız?

ECEVİT: Tabii bir politikacının illa şair olması, şiirle ilgilenmesi gerekmez.

Ama şiir ve sanatla ilgilenmek, yalnız hayalciliği değil, muhayyileyi devreye sokar. Muhayyile gücü siyasette de faydalı olabilir. Hayalperestlik başka, muhayyile başka... Sanatta hayalperestlikten çok muhayyile işler.

O da belki bazı gerçekleri önceden ve daha iyi sezme olanağını insana sağlayabilir.

Eğer bir politikacının bütün yaşamı politika olursa onun görüş alanı da daralır. Giderek toplumdan ve insandan kopar. Bu demek değildir ki, her politikacı ille şiirle, sanatla ilgilenir.

Politikacının iç dünyası

Ama politikacının mutlaka politikanın dışında da bir ilgi alanı, bir iç dünyası olmalıdır. O zaman politikaya dışarıdan bakabilir. Hani bir söz vardır. "Ormanın içine giderseniz ağaçlardan ormanı göremezsiniz" diye.

Politikacı da politika ormanının içine kapanırsa ağaçlardan politikanın tümünü görmeyebilir ve görüşü ufkü daralabilir.

Sanırım benim hem kişisel ihtirasım olmadığı için, hem de politika dışında da bir iç dünyam olduğu için politikaya dışardan bakabiliyorum.

İstifalarım kaçış değil

- Çok kolay koltuğu bırakan bir insansınız... Örneğin 79 yılındaki

Kısmi senato seçiminde 5-1 kaybedince hemen çekildiniz. Bu özelliğinizden de bahseder misiniz?

ECEVİT- O da kişisel ihtirasım olmamasından kaynaklanıyor. Senato seçimlerinde olduğu gibi 12 Mart döneminde de bütün saygıma, sevgime karşı İsmet İnönü ile ters düşünce Genel Sekreterlik'ten ayrıldım.

74 hükümetinden de kendi isteğimle ayrıldım.

Bir de 87'de yasaklar kalktıktan sonra girdiğimiz ilk seçimde iyi sonuç alamayınca da ayrıldım.

Ama bunların hiçbiri politikadan kaçış değildi. O ayrılışlarım çok yadırganan.

Türkiye'de bir politikacının bir yere geldi mi, oraya dört elle sarılmasına alışılmış.

Oysa benim davranışım, demokrasi kültürünün kökleştiği ülkelerde hiç çö yadırganacak bir davranış değildir.

Hafif nedenler

Batı demokrasilerinde de liderlerin çok hafif nedenlerle görevlerinden ayrıldıkları görülmüştür.

Örneğin Willy Brant... Bütün Alman ulusunun lideri gibiydi adeta... Yanında çalışan uzmanlardan birinin Doğu Avrupa casusu olduğu ortaya çıkınca görevinden istifa etti.

Oysa Brant'ın, onun farkında olması gerekmezdi.

Ama, "Böyle bir oyuna geldim. Ben daha çok, başbakanlığı, genel başkanlığı yürütemem" dedi, ayrıldı.

Batı'da doğal sayılır

Danimarka'da da ilginç bir olay oldu. Surinamlı mülteciler ailelerini de getirmek istemişler.

Adalet Bakanı, "Buna bizim yasalarımız el vermiyor" demiş.

Başbakan da o demeci, Adalet Bakanlığı'ndan aldığı bilgiye dayanarak kamuoyunda tekrarlamış. Sonra bilginin yanlış olduğu anlaşılınca Başbakan istifa etti.

Çok daha hafif nedenlerle görevinden ayrılmak Batı demokrasilerinde de doğal sayılır ama, bizde çok yadırganıyor.

Dediğim gibi benim istifalarım görevden kaçış değildi.

12 Eylül'den sonra da Genel Başkanlık'tan istifa etmeseydim köşeme çekilirdim.

susmak zorunda kalacaktım. Siyasal işlevimi sürdürebilmek için Genel Başkanlık'tan ayrılmıştım.

İktidarda neler yapacak?

- Ülkemizin ve partinizin geleceğini nasıl görüyorsunuz? 70'li yıllardaki gibi yine umut oldunuz. Dürüstlük denilince akla hemen siz geliyorsunuz. Tekrar işbaşına gelerseniz neler yapacaksınız? Örneğin köy-kent gibi projeleriniz vardı... Bu ve benzeri uygulamalarınız olacak mı? Yeni projeleriniz var mı?

ECEVİT: Bir kere yaygın bir sınılaşma ve kalkınma hareketini başlatacağız. Türkiye'de bazı bölgeler ve yöreler çok ihmal edilmiş durumda. Özellikle sınılaşma açısından çok geri kalmış durumda.

Tarım ihmal ediliyor ve geriliyor. Özellikle hayvancılıkta gerileme var.

Bunlara bir de son yıllarda Güneydoğu'daki terör ve baskı ortamı eklenince büyük kentlere göç çok hızlandı. Ve kırsal alan yaşamından İstanbul gibi çağdaşlıkta belki biraz da ölçüyü kaçırmış bir büyük kente hazırlıksız olarak göç eden insanlar kendilerini bir kültür çatışması ortamında buluyorlar. Üstelik ekonomik ve sosyal gereksinmeleriyle de devlet ilgilenmiyor. Ve toplumu çağın gerisine götürmek isteyen akımların tuzağına düşüyorlar. Bu arada yine hızlanan göç nedeniyle büyük kentlerin sorunları, altından kalkılamayacak kadar ağırlaşıyor. Doğa dengesi alt üst oluyor.

Tersine göç oldu

Onun için biz kentleşmeyi köylünün ayağına götürmek, kırsal alandan başlatmak, kalkınmayı köylüden başlatmak kararındayız.

Bu, köylüyü köylü tutmak değil. Elbette köylülükten kentliliğe ve sanayi toplumuna geçiş zorunlu. Fakat bunu bütün topluma yaygınlaştırmak istiyoruz. Köy-kentler projemiz bunun araçlarından biridir.

Yakın zamana kadar o da bazı çevrelerde alay konusuydu. Fakat şimdi bizim dışımızda bile gündeme getiriliyor.

İki yerde; biri Güneydoğu'nun bir yöresinde, biri de Bolu'nun Taşkesti denen ormanlık yöresinde, 1978-79'da bu deneyimi başlatmıştık. Taşkesti çok fakir bir köyler grubuydu. Orada ilk denemelerden birini başlattık. Hem de hazırlıksız olarak.

Bir yıl sonra Taşkesti'ye gittiğimde gördüğüm manzara şuydu: Meslek

okulları açılmış, banka şubeleri açılmış, büyükçe bir çarşı ortaya çıkmış. Ve orman köylülerinin sahibi olduğu bir orman ürünleri fabrikası yükselmeye başlamıştı.

Taşkesti ve çevresinden kentlere göç durmuş, kentlerden Taşkesti yöresine göç başlamıştı. Bu deneme de bana haklılığımızı göstermiş oldu.

Devlet yanlış adım attı

Ayrıca Güneydoğu olaylarında bölücü terör tırmanışa geçince devlet biraz da çaresizlik duygusu içinde çok yanlış bir adım attı.

Biliyorsunuz, Güneydoğu'da çok dağınık bir yerleşim düzeni vardır. Birbirine uzak köyler, birbirinden kopuk mezralar, iki üç evlik yerleşim birimleri.

Devlet, "Ben bunların hepsinin güvenliğini sağlayamayacağım" dedi. Aşiretleri adamlarını, ağaların adamlarını köy korucusu yaptı. (Şu sırada köy korucularını ayda 300 milyar lira ödeniyor.) Onlara silah verdi.

Bunun sonucu olarak o bölgenin başlıca sorunu olan çağdışı, feodal yapı devlet eliyle ve parasıyla kökleştirilmiş oldu. Yeterli sonuç da alınamadı.

Güneydoğu'daki özel durum dolayısıyla buralar için köy kentlerden farklı bir durum önerdik. Yerleşim birimleri toplulaştırılmalı. Ama bu da suni bir toplulaştırma olmasın dedik. Devlet o bölgeye fabrikalar kurmalı. O fabrikalar kendiliğinden, gözden irak ve güvensiz mezralar için bir çekim merkezi hâline gelecektir.

Köyler boşaltılıyor

Şimdi biliyorsunuz, köyler güvenlik gerekçesiyle boşaltılıyor. Ama boşaltılan köylerin halkıyla kimse ilgilenmiyor. Onlar çaresizlik içinde ordan oraya savruluyorlar.

Sonuçta güvenlik sağlansa bile çok ağır sosyal sorunlarla karşılaşılacak. Onun için dedik ki, sanayi çekim merkezleri kurulsun ve köylüler kendiliklerinden oralarda rahat iş bulacakları, geçim olanağı sağlayacakları için toplanacaklardı dedik.

Şimdi şimdi hükümet, böyle projeler oluşturmaya başlıyor. O konudaki düşüncemiz de geç algılandı.

Köylülerin gücü

Bizim köy-kent projemizi de yanlış anlıyorlar. Köyleri birleştirmek olarak anlıyorlar. Oysa bu çok masraflı bir şey. Biz köyleri değil, köylülerin gücünü birleştirmeyi amaçlıyoruz.

500 nüfuslu, 800 nüfuslu bir köy kendi başına bir fabrika kuramaz. Ama 8-10 köy devlet desteğiyle güçlerini, tasarruflarını biraraya getirirse hem daha verimli tarım işletmeciliğine geçebilirler, hem tarımsal sanayi tesisleri de kurmaya başlayabilirler.

Köylüden vergi almayacağız

Bunu kolaylaştırmak için düşündüğümüz araçlardan biri de şu: Bir kere ciddi ve demokratik, güçlü bir kooperatif hareketi mutlaka oluşturulmalıdır.

Dünyanın hiçbir yerinde güçlü ve demokratik kooperatifçilik hareketi olmadan köylüler kalkınamamıştır.

Ama bizdeki kooperatifler tamamen devlet denetiminde ve güçsüzdür.

Bizim bir amacımız da şu: Sağlıklı, demokratik ve güçlü kooperatifleşmeyi özendiracağız ve kooperatifleşen köylülerden gelirleri belli bir düzeye varıncaya kadar vergi almayacağız.

Ancak devlete ödemeleri gereken vergi miktarındaki tasarruflarını kendi kooperatiflerinin sandığına yatırmayı sağlayacağız. Yani köylü, devlete değil, kendi kendine vergi ödemiş olacak.

Sandıklar oluştuğu, onlar arasında da birlikler oluştuğu, kırsal alan kendi gücüyle kalkınmaya, kentleşmeye, sınaileşmeye, hızlı bir süreç içinde girebilecek.

Aynı şekilde işçileri ve diğer çalışan halk kesimlerini de ortak yatırımlara, demokratik yapılı ortak girişimlere özendirmek istiyoruz.

Küçük işletmeler

Öte yandan son yıllarda Türkiye'de bana çok umut veren gelişmeler var. Çok dinamik, risk göze alabilen, yaratıcı bir genç girişimciler kuşağı ortaya çıktı. Bunlar, küçük ve orta ölçekli işletmeler.

Fakat bu kesim, sanayiye devlet desteğinin ancak yüzde 2'sinden, 3'ünden yararlanabiliyor.

Oysa Türkiye'de sorun, yalnızca genelde sosyal adaletsizliğin varlığından

ibaret değil. Özel sektörün kendi içinde de ciddi sosyal adaletsizlikler var. Biz özel sektörün kendi içindeki adaletsizliği de gidererek bu küçük ve orta ölçek girişimcileri daha etkin duruma, daha güçlü duruma getirmek istiyoruz.

Amerika'nın güdümü

Özellikle Türkiye gibi son derece önemli bir jeopolitik konumda olan ülkeler için politikasıyla dış politikası birbirinden kolay kolay ayrılamaz. Bunlar bir etkileşim içindedir.

Son yıllarda içine düştüğümüz çok ciddi ekonomik bunalımdan sadece ekonominin kötü yönetilmiş olması sorumlu değil, aynı zamanda kötü bir dış politika izlenmiş olması da sorumludur.

Körfez bunalımı sürecinde Türkiye körü körüne Amerika'nın güdümüne girdi. Bunun çok ağır bir bedelini ödüyoruz.

Çekiş Güç yoluyla bir üs gibi kullanılarak Kuzey Irak'ta bir otorite boşluğu kendi ayakları üzerinde duramayacak bir Amerikan mandası altında fiili Kürdistan devleti kuruldu.

Daha önceleri PKK, Suriye sınırından sızmaya çalışırdı.

Suriye sınırı da biliyorsunuz dümdüz araziden geçer. Ufka kadar gözle görünür. Boydan boya tel örgülerle çevrilidir.

PKK buradan sızmakta zorluk çekerti.

Müttefiklerin tuzağı

Ancak gözden irak yörelerdeki köylere, mezralara vur kaç eylemler yapıyordu.

Fakat Kuzey Irak'ta Türkiye de kullanılarak oluşturulan otorite boşluğundan sonra PKK bütün gücünü oraya yığdı. Irak-Türkiye sınırını korumak son derece zordur. Türkiye'ye binlerce militanını sızdırabildi.

Ve artık yalnızca köyleri, mezraları değil, kentleri, kışları, karakolları bile hedef alabilir duruma geldi.

Böyle olunca devlet hazırlıksız yakalandığı için orduyu devreye soktu.

Gerillalara karşı büyük bir orduyla mücadele etme zorunluluğu ortaya çıktı. Müttefiklerimizin bizi içine düşürdüğü tuzak yüzünden.

Bunun da tabii çok ağır bir ekonomik maliyeti, bedeli var. Hem can bedeli hem mali bedeli.

Oysa bu tuzağa düşülmeseydi Türkiye'nin güvenlik masrafları bugünkünü

çok altında kalacaktı.

Ürdün gibi başvurmadık

Ayrıca Irak'a uygulanan ekonomik ambargoya aşırı bir sadakatle uyduk. Örneğin, Birleşmiş Milletler şartının bir maddesi vardır.

Buna göre, bir ülkeye uygulanan ekonomik ambargo, bir başka ülkenin ekonomisine ciddi zarar veriyorsa, o ülke, Güvenlik Konseyi'ne başvurabilir ve ambargodan belirli bir ölçüde bağışıklık isteyebilir. O bağışıklık da o ülkeye tanınır.

Nitekim küçücük Ürdün bu yolu kullandı ve ekonomik potansiyeli bizden çok düşük olduğu hâlde bugün parası sağlam, enflasyonu çok düşük, ekonomi bakımından çok ciddi sıkıntıları olmayan bir ülke konumuna erişti.

Fakat Türkiye, Güvenlik Konseyi'ne nedense öyle bir başvuruda bulunmadı.

Bunun sonucu olarak yalnız güvenlik masraflarımız büyük ölçüde artmakla kalmadı, ambargo dolayısıyla ekonomimiz de son derece büyük kayıplara uğradı.

Kişilikli dış politika

Biz Türk dış politikasının bu gibi aksaklıklarını da düzeltereğiz. O zaman dediğim gibi dış politikadaki bazı yanlışlıklar ekonomimizi çok ağırlaştırdığı için dış politikada kişilikli yol izleyeceğiz.

Kendi çıkarlarımızı, bazı müttefiklerimizin hesaplarının üstünde tutan bir politika izlediğimiz zaman o da bizim ekonomik sorunlarımızı azaltacaktır.

Gençliğin eğitimi

Öte yandan dünyada bugün kalkınma, gelişme, her şeyden önce eğitimle bağlantılıdır. Türkiye ise eğitime yeteri kadar kaynak ayıramıyor. Oysa nüfusu hızla artan ve çok genç nüfuslu bir ülkeyiz. Onun için gençlerimizin eğitime daha çok kaynak ayırmamız, ayrılan kaynağı da çok daha verimli biçimde kullanmamız gerekiyor.

Biz 1974'te hükümetteyken açık yaygın öğretimi başlatmıştık. Yeni iletişim ve eğitim teknolojilerinden yararlanarak bunun altyapısını da oluşturacaktık. Aradan 20 yıl geçti. O teknoloji daha da ilerledi.

Teknoloji iyi kullanılırsa Türkiye'nin en gözden irak köyünde oturan bir gence

bile İstanbul veya Ankara üniversitelerindeki kadar yüksek düzeyde bir yüksek öğrenim olanağı sağlanabilir.

Tarım ve köylü

Tarım ve köylüyü, çiftçiyi çok daha verimli bir şekilde desteklemek istiyoruz. Şimdiye kadar Türkiye'de tarıma devlet desteği daha çok pazarlama aşamasında: taban fiyatlar ve destek alım fiyatları yoluyla sağlanmıştır.

Oysa bir üretim aşamasında, daha tohumu ekme aşamasında destek sağlamak istiyoruz ki, üretim artsın, verimlilik artsın, maliyet düşsün... Hem çiftçi, köylü daha çok kazansın, hem de şehirdeki tüketiciler gereksinimlerini daha ucuza sağlayabilsinler. Birkaç örnek olarak bunları verebilirim.

Ecevit'ten şok açıklamalar!

"Bir şariat devleti
olarak bilinen
Osmanlı
döneminin sonuna
kadar,
Müslümanların
kutsal kitabı olan
Kur'an-ı Kerim'in
basımevlerinde
basılarak
çoğaltılması yasaktı"

- Sayın Ecevit, demokratik solcu bir lider olarak milli ve manevi değerlere saygılı politikayı, ilk kez siz izlediniz. Bu sizi, diğer solculardan ayıran en önemli özelliğiniz oldu. Din anlayışınız, İslâm anlayışınız nedir? Bu bağlamda milliyetçilik ve yeni milliyetçilik konusunda neler söylemek istersiniz. DSP'nin bugün vardığı noktayı, "ulusalci sol" olarak açıkladınız. Bunu biraz daha açar mısınız?

ECEVİT: Biz; dini ve İslâm'ı kesinlikle ilerlemeye, yeniliğe ve demokrasiye aykırı bir inanç sistemi olarak görmüyoruz.

Zaman zaman Müslüman toplumlar, dünyaya; çağdaşlaşmakta ve bilimde öncülük etmişlerdir.

Zaman zaman da çağın çok gerisinde kalmışlardır.

Onun için konu bir tutum meselesidir.

Din ile devlet ve toplum ilişkilerini sağlıklı biçimde düzenleme meselesidir.

Türkiye'de bazı çevreler son zamanlarda laikliğe, eleştirilerinin dozunu çok artırdılar.

Bunu din düşmanlığı gibi göstermeye başladılar.

Ve toplumu, Müslümanlar ve Laikler diye -sanki bu ikisi biraraya gelemezmiş gibi- ayırmaya başladılar.

Bunu da "Laiklik, inanç özgürlüğüdür" diye yapıyorlar.

Din ve devlet işleri

Oysa laiklikte elbette inanç özgürlüğü vardır. Ama laik olmayan rejimlerin bazılarında da inanç özgürlüğü vardır. İnanç özgürlüğü laikliğin çok önemli bir boyutudur. Ama tek boyutu değildir.

Laikliğin bir başka boyutu ve gereği, devletin dine karışmaması, dinin de devlet işlerine karışmamasıdır.

Bu da her şeyden önce dini yozlaşmadan esirgemek için zorunludur.

Çünkü din ve siyaset ve devlet işleri birbirine karıştırılırsa işin içine siyasal çıkar hesapları girer. Böylece din, siyasete ve çıkar hesaplarına alet edilmiş olur ve yozlaşır.

Laikliğin üçüncü boyutu, Allah'la insan arasına, kişi olarak ya da kurum olarak aracı girmemesidir.

İşin ilginç yanı şu ki, İslâm'ın da temel kurallarından biri, Allah'la insan arasına aracı girmemesidir.

O açıdan bakıldığında, laikliğin bu üçüncü boyutu açısından bakıldığında laikliğe en yakın dinin İslâm dini olduğunu kabul etmek gerekir.

Halkın dinden koparılması

Cumhuriyet'le birlikte ve laiklikle birlikte halkın, toplumun dinden koparıldığı iddiası ise tümüyle yanlıştır. Tam tersi doğru bunun... Örneğin bir şeriat devleti olarak bilinen Osmanlı dönemine bakacak olursak şunu görürüz.

Bir kere Osmanlı çağı süresince Müslümanların kutsal kitabı olan Kur'an-ı Kerim'in basım evlerinde basılarak çoğaltılması yasaktı. Osmanlı döneminde bu yasak sonuna kadar da sürdü.

Okul kitaplarımızda denir ki, Türkiye'nin geri kalmasının bir nedeni de, Almanya'da Guttenberg Matbaası kurulduktan 200 küsur yıl sonra Türkiye'de matbaanın kurulmasıdır. Oysa bu iddia hem doğrudur, hem de yanlıştır.

Müslümanlar için Kur'an-ı Kerim Osmanlı döneminin sonuna kadar yasaktı. Matbaa kurulduktan sonra bile matbaada basılması yasaktı.

Hattatlar baskı yapıyormuş

Ama aslında Guttenberg'in matbaası Almanya'da çalışmaya başladıktan 40-50 yıl sonra Selanik'te, İstanbul'da ve İzmir'de matbaalar kuruldu. Ama yalnız Hıristiyanlar ve Museviler için... Onların din kitapları,, felsefe kitapları, başka kitapları basılarak çoğaltılabiliyordu Osmanlı topraklarında, hatta bugünkü Türkiye topraklarında.

Müslümanların kutsal kitabı olan Kur'an-ı Kerim ise basılamıyordu. Güya hattatların kazancı kısılmasın diye... Onlardan baskı geliyormuş. Oysa Osman Devleti bir dikta rejimiydi. Üç beş hattata teslim olacak durumda bir devlet değ

Zenginler okuyabiliyorlardı

Amaç halkın kendi dinini, kendi kitabından öğrenmesini engellemektir. Ancak zenginler el yazması Kur'an alabiliyorlardı.

Oysa Cumhuriyet'le birlikte Kur'an-ı Kerim basılarak çoğaltılmaya başladı. Bugün herhalde her evde en az bir Kur'an-ı Kerim vardır.

Şeriatla yönetilen Osmanlı Devleti'nde ise halkın büyük çoğunluğunun evinde Kur'an-ı Kerim yoktu.

15. yüzyıl ortalarına gelinceye kadar, Orta Asya'da olsun, Selçuklu döneminde olsun, Osmanlı'nın ilk döneminde olsun Kur'an-ı Kerim'in çevirileri, mealleri vardı. Fakat 15. yüzyıl ortalarından itibaren Kur'an-ı Kerim'in Türkçe'ye çevrilmesi de yasaklandı. Var olan çeviriler de ortadan kaldırıldı.

Oysa 1666 yılında Padişah Sultan Ahmet'in Başçevirmeni Ali Bey, Musevilerin kutsal kitabı olan Tevrat'ı ve Hıristiyanların kutsal kitabı olan İncil'i, hem de Osmanlıca'ya değil, halk Türkçesi'ne çevirdi. Ve onlar da matbaalarda basılıp dağıtılmaya başladı.

"Anlayasınız diye getirdim"

Yâni şariat devleti olan Osmanlı Devleti'nde halk isterse Tevrat'ı, İncil'i rahatça matbaalardan alıp okuyordu, Türkçesi'nden okuyordu. Ama kendi kutsal kitabını eline alamadığı gibi kendi dilinde okuyup anlayamıyordu. Oysa bildiğiniz gibi, Kur'an-ı Kerim'de Allah, "Ben kitabı anlayasınız diye getirdim" der. Yâni anlamak şarttır. Çok akılcı bir din İslâm dini. Cumhuriyet'e geçildikten sonra Kur'an-ı Kerim'in Türkçe mealleri çıkmaya başladı. Özellikle Müslüman Türk halkı kendi kutsal kitabını elde etme ve anlayarak okuyabilme olanağına ancak Laik Cumhuriyet'le kavuşmuş oldu.

Cami sayısı da çok azdı

Yine Osmanlı döneminde çok iyi yetişen ulema vardı ama, cami çok azdı. Köylerde cami yok denecek kadar azdı. Ve köylere, kenar mahallelere bilgili din adamı gönderilmezdi. Halk din konusunda cahil tutulurdu. Bunun siyasal bir nedeni vardı.

Çünkü Padişah'ın her kararı din adına alınmış bir karardı. Ama alınan kararların birçoğunun aslında dinle ilgisi yoktu. Fakat halkın bunu idrak etmemesi için halkla kendi dini arasına aşılmaz bir duvar örülmüştü.

Bugün herkes Kur'an-ı Kerim alabiliyor, kendi dilinden anlayarak okuyabiliyor. Her köyde cami var. Çoğu da devlet parasıyla yapılmıştır. Her mahallede en az bir, bazen birkaç cami var. O halde kim neden şikâyet ediyor? Bunu anlayamıyorum.

Dediğim gibi halk kendi dinine aslında Laik Cumhuriyet'le bir ölçüde kavuşmuştur.

Alevilere yönelik ithamlar

Yine son yıllarda laikliğe çok haksız hücumlar yöneltilirken bir yandan da Aleviler'e çok haksız ithamlar yöneltiliyor. Adeta bunlar Müslüman değilmiş gibi davrananlar var.

Oysa Bektaşî-Aleviler, aslında Türk kültürüyle İslâm'ı bağdaştıran bir kesimdir. Aslında ister Alevi olsun, ister Sünnî olsun, ister Nakşibendi olsun, Osmanlı döneminde, Orta Asya Türklerinden kaynaklanan bizim kendimize göre bir İslâm anlayışımız oluştu.

Horasan erenleri yoluyla, ozanlar yoluyla Anadolu'ya gelen ve buradan da Balkanlara yayılan, oralarda da yine halk ozanlarının dilinde geliştiren bir İslâm anlayışı...

Halk ozanları ve erenler

Bu İslâm anlayışının Ortadoğu Müslüman ülkelerindeki İslâm anlayışından başlıca farkı şu: Ortadoğu'daki bazı Müslüman toplumlarında İslâm, Allah korkusuna dayandırılırdı. Allah korkusu da despotik rejimlere yol açar.

Orta Asya'dan kaynaklanıp Anadolu'da halk ozanları ve erenlerinin dilinde ve düşüncesinde gelişen İslâm anlayışı ise Allah korkusundan çok, Allah sevgisine dayanır. Ve Allah sevgisi de insana yansıtılır. O da beraberinde hoşgörüyü getirir. özgürlüğü getirir.

Alevi yurttaşlarımız da bu geleneğin içinden geliyorlar.

Türkiye'deki Alevi ile İran'daki Şii arasında dünya kadar fark vardır.

İran'daki korkuya dayanıyor. Fakat Türkiye'deki Alevilik sevgi ve hoşgörüyü dayanıyor.

Demokratikleşme ve laiklik

Yalnız Alevilik değil, Türk-İslâm kültürü içinde gelişen İslâm anlayışına bağlılık, her mezhepte bu özelliğini taşıyor. Onun için bizim aslında Müslüman İran'dan, Suudi Arabistan'dan, Sudan'dan öğrenmemize gerek yok. Aslında diğer Ortadoğu ülkelerinin bizden öğrenmeleri gereken çok şey var. Ama o ülkelerin başında bulunan yönetimler Türkiye'deki demokratikleşme, laiklik ve çağdaşlık sürecinden çok rahatsızlar.

Çünkü, Türkiye'de bu süreç başarılı olursa Müslümanlık'la çağdaşlığın, demokratinin ve laikliğin çok verimli bir şekilde bağdaşabileceği ispat edilmiş olacak.

Bu da Ortadoğu'daki Müslüman ülkelerin halklarına örnek olacak. Kendi halklarına öyle örnek olmasın diye bazı Ortadoğu ülkeleri, büyük para gücünü kullanarak, Türkiye'ye kendi çağdışı ve korkuya dayanan din anlayışlarını getirmeye çalışıyorlar.

Ecevit'ten şok açıklamalar!

**"Sol partiler
milliyetçi
olamaz
iddiası, dış
güçlerin
yutturmacasıdır"**

Milliyetçilik meselesi

Ulusalci ve ulusal... Yâni "ulusalcılığı", milliyetçilik anlamında kullanıyoruz. Ulusal'ı da Türk toplumunun özelliklerine uygun, taklitçilikten uzak bir sol anlayış anlamında kullanıyoruz.

Bu demokratik sol hareketin yeni edinilmiş bir niteliği değil.

Örneğin ben, 14 Mayıs 1972 günü Cumhuriyet Halk Partisi'nin Genel Başkanlığı'na seçilmiştim.

O gün yaptığım konuşmada da bizim solculuk anlayışımızın demokratik ve ulusal bir sol anlayış olduğunu, öyle olması gerektiğini vurguluyordum.

Çünkü elbette demokratik Batı ülkelerinin, özellikle İskandinavya ülkelerinin sosyal demokrasisinden esinleniyoruz, pek çok şeyi öğreniyoruz ama, o ülkelerin yapıları bizimkinden çok farklı.

Örneğin onlarda köylü nüfus çok azalmış. Köylünün sorunlarıyla da zaten daha önceden beri başka partiler, çiftçi partileri, muhafazakâr partiler, liberal partiler ilgilenmeye başlamış.

Sanayi toplumuna geçiş aşamasında sosyal demokrat partiler kurulmuş.

Köylü gerçeğini kabul etmek

Bizde nüfusumuzun yarısı hâlâ köylü veya geçimi toprağa bağlı insan. Batı sosyal demokratlarının kitabında köylünün adı geçmez.

Ama Türkiye'de köylü gerçeğini kabul etmeyen ve köylünün durumunu iyileştirici bir programı olmayan bir partinin toplumdan destek görmesi veya solculuğun gereklerini yerine getirmesi beklenemez.

Batı sosyal demokrat partileri, Marksist kültür içinden geliyorlar. İdeolojik anlamda Marks'tan, Marksizm'den kopmuşlar.

Ama hâlâ o kültürün üslubunu, simgelerini kullanmaya kendilerini mecbur hissediyorlar.

Öyle bir gelenek yok

Bizim geçmişimizde bir Marksist kültür yok. Öyle bir gelenek yok. Onu öyle bir taklitçi hava içinde, "İşte biz de madem solcuyuz, Marksist olmalıyız" havası içinde benimsemek, gerçek dışı bir yaklaşım olur diye düşündük.

Öte yandan, bizim bir kısım solcularımız ve şimdiki tabirle ayrıca

"küreselci"lerimiz, "Solcu veya çağdaş bir parti milliyetçi olamaz" diyorlar.

Dış güçlerin yutturmacası

Bu bazı dış güçlerin bir yutturmacasıdır. Demokratik Batı ülkelerinde ve eski sosyalist ülkelerde sağcısı da solcusu da milliyetçiydi ve hâlâ da öyledir. Milliyetçilikten milliyetçiliğe fark vardır. Bir; yayılmacı, ırkçı, savaşçı bir milliyetçilik vardır. Bir de barışçı, insancıl, ırkçılığı reddeden bir milliyetçilik vardır.

Bizimki tabii bu ikinci milliyetçilik türüdür. Yani Atatürk'ün Cumhuriyetle birlikte bu topluma getirdiği uygar ve insancıl, barışçı milliyetçilik anlayışını

Bunun yadigarınmasını son derece yadığıyorum.

Bu, kendileri milliyetçi olan bazı devletlerin bizim gibi devletleri, ülkeleri uydulaştırmak için yaydıkları bir masaldır. "İşte milliyetçilik çağdaşlıkla bağdaşmaz, solculukla bağdaşmaz" masalı.

Bize bu konuda haksız, yakışsız ispatlar, ithamlar yöneltildi. Ama o haksız ithamlar halkın bizi daha iyi anlamasına ve daha çok desteklemesine yol açmadı.

"Ecevit'siz olmaz"

- SHP-CHP birleşmesi ne getirecek? İki partiden de hâlâ sizi arayamazlar. Örneğin Hikmet Çetin, örneğin Hayrettin Uysal... "Ecevit'siz olmaz" diyorlar. Bu birliktelik, DSP'nin önünü kesebilir mi?

ECEVİT: Biz SHP ile yeni CHP arasındaki bu yeni birleşme arayışının tamamen dışındayız. Ne herhangi bir engel çıkarıyoruz ne de bir çengel atıyoruz. Bizim dışımızda bir süreç.

Bu iki parti bölünmeden önce ne idiyse yeniden birleştiğinde de en iyime tahminle aynı şey olacak. Benim gördüğüm kadarıyla umutsuz bir girişim.

SHP tükenmiş. Milletten önce yerel yönetimlerde açtığı krediyi, sonra merkez hükümet düzeyinde sağladığı olanağı çok başarısız biçimde kullandı. Ve tükeniş sürecine girdi. Kendi getirdiği seçim barajlarını kendi başına aşamayacağı belli oldu.

Biri tükenmiş, biri tıkanmış

SHP tükenirken yeni CHP de başlangıçta yapılan bazı yanlışlıklar dolayısıyla

tıkandı. Bir tükemiş ile bir tıkanmışın bir araya gelmesinden çok umut verici bir sonuç ortaya çıkacağını sanmıyorum.

Zaten bizim gelişmemiz de tamamen o sürecin dışında. Her iki partinin tabanında da bize büyük katılım var.

Yalnız o iki partinin tabanından değil, başka partilerden ANAP'tan, Doğru Yol'dan, hatta son zamanlarda bir ölçüde Refah Partisi'nden de bir katılım var.

Çünkü Türkiye'de sağcı partilerin yapısı içinde veya tabanında milyonlarca demokratik sol eğilimli insan var.

Ama bizim bazı solcu veya aydın geçinenlerimiz özel yaşamlarında din kurallarına ve geleneklerine biraz fazlaca bağlı olan herkesi sağcı diye, tutucu diye, gerici diye damgalayıp sağcı partilere itmişler.

Bizim desteğimiz

Oysa onların büyük çoğunluğu hem dinine bağlı, hem de laikliği özümsemiş, geleneklerine bağlı ama, bir toplumu ileri götürebilecek her türlü yeniliğe açık insanlar. Bizim desteğimiz büyük ölçüde o kesimden geliyor.

Onun için biz eğer o birleşme sürecinin içine girseydik, kendi desteğimizi yitirecektik. O bakımdan biz tamamen o sürecin dışında kaldık. Ve artık öyle bir aşamaya geldik ki, bu da doğal karşılanıyor.

Ecevit'ten şok açıklamalar!

**" Türkiye'de
laikliği ve
laiklikle ayrılmaz
bir bütün oluşturan
demokrasiyi
çökertmeye
çalışıyorlar"**

- Refah Partisi'nin neden bu denli yükseldiği konusunda da bir şeyler söylemek ister misiniz? Refah'ın büyümesi, bundan sonra da devam eder mi?

ECEVİT: Refah Partisi'nin bence geçici olan güçlenişinde başlıca üç etken var. Bir: Dış destek ve teşvik.

Türkiye'de İslâm'la çağdaşlığın, demokratiğin ve laikliğin bağdaşabileceği kanıtlanırsa, bu bütün Ortadoğu ülkelerinin halklarına örnek olur kaygısıyla o ülkenin egemen güçleri çok büyük paralar da harcayarak Türkiye'de laikliği ve laiklikle ayrılmaz bir bütün oluşturan demokrasiyi ve çağdaşlığı çökertmeye çalışıyorlar. Refah Partisi de bunun bir aracı olarak kendini kullanıyor.

Kırsal alan kalkınması

İkinci bir nedeni:

Özellikle son yıllarda kırsal alan kalkınması çok ihmal edilip, büyük kentlere göç hızlanınca ve büyük kentlere hazırlıksız olarak göç edenler, bir kültür çatışması içine sürüklenince sığınacak bir yer arıyorlar. Refah Partisi onların bu çaresizliğini istismar ediyor.

Üçüncüsü:

İçerden ve dışardan din istismarı yoluyla sağladığı çok büyük parasal kaynakları vardır. İyi bir örgütlenme ile o parasal olanakları da sağlıyor. O parasal olanakları olmasa zaten bu iyi örgütlenmeyi başaramazdı.

Hayal kırıklığı yarattı

Tabii inançla Refah Partisi'ne bağlananlar da var. Bu büyük parasal güç, Refah Partisi'ni karanlık parasal ilişkilerin içine çekince Refah Partisi inançlıları da kaybetmeye başladı.

Çünkü onlar da büyük hayal kırıklığı duymaya başladılar.

Adil Düzen denen şeyin hem saçmasapan bir düzen anlayışı, hem de adaletsiz bir düzen anlayışı olduğu ve Refah Partisi'nin çok karanlık çıkar ilişkileri içine sürüklendiği belli oldukça inançlı kesim de oradan giderek uzaklaşmaya başladı.

Orun için ben Refah Partisi tehlikesini gözümde büyütüyorum
Biz demokrasi kurallarından sapmaksızın, adaletsiz seçim sistemlerine
sığınmaksızın Refah Partisi tehlikesinin sona erişini kısaltabileceğimize,
çabuklaştırabileceğimize inanıyoruz.

Turgut Özal'ın gafı

- Çeçenistan, Bosna, Azerbaycan ve Kıbrıs başta olmak üzere dış politikamız, dış ilişkilerimiz konusunda neler tavsiye edersiniz.

ECEVİT: Türkiye jeopolitik konumu bakımından dünyanın adeta merkezinde denebilecek kadar duyarlı bir bölgesinde yer alan bir ülkedir. Ama ona rağmen dünyanın taşrasındaymış gibi davranıyor. Özellikle son yıllarda, yakın çevresinde olup bitenlere bile hazırlıksız yakalanıyor. Anımsayacaksınız, Sovyetler Birliği'nin çöküşüne yakın bir sırada Kızıldordu, Azerbaycan'da soykırım ölçüsüne yaklaşan bir saldırıya geçmişti.

O sırada rahmetli Cumhurbaşkanı Özal, Amerika'daydı.

Türkiye'ye sempatiyle bakan bir Amerikalı gazeteci, Özal'a bu konuda, "Ne düşünüyorsunuz?" diye sordu. Özal, "Onlar Şii, biz Sünni'yiz. Onlar daha çok İran'a yakınlar" dedi.

Elbette kötü niyetli değildi. Ama devletin başında bulunan iddialı bir Cumhurbaşkanı bile çevremiz konusunda o kadar bilgisizdi.

Türkiye tamamen hazırlıksız yakalanmıştı.

Çok geniş olanaklar

Sovyetler Birliği'nin çöküş aşamasında tarih ve talih önümüze çok geniş olanaklar sermişti.

Fakat Rusya'nın ve Rusların yeniden dirileceği belliydi. Çünkü çok büyük bir kültür birikimi, eğitim ve teknoloji birikimi olan ve deneyim birikimi olan bir ulus. Kısa sürede yeniden dirileceği ve yeniden bir imparatorluk hevesine kapılacağı belliydi.

Fakat Türkiye hazırlıksız yakalanmasaydı bir iki yıl içinde Kafkaslar bölgesinde ve Orta Asya'da, gerek o bölgelerin halkları açısından, gerek Türkiye açısından ve bütün dünya açısından çok yararlı hizmetlerde bulunabilirdi ve önder ülke durumuna gelebilirdi.

Fırsatlar kaçtı

Nitekim Sovyetler Birliği'nin dağılışının hemen ardından bütün bu bölgelerdeki, Kafkasya'daki ve Orta Asya'daki toplumlar Türkiye'ye bir önder gözüyle, öncü gözüyle bakmışlardı. Ama Türkiye bu fırsatları maalesef değerlendiremedi.

Örneğin Sovyetler Birliği dağılınca Ermenistan boşlukta kaldı. Ermenistan 3 milyon nüfuslu bir ülke. Nefes alabilmek için Türkiye'ye muhtaç.

Türkiye o aşamada Azerbaycan ile Ermenistan'ı hakça bir düzenlemeyle uzlaştırabilirdi.

Dağlık Karabağ önerisi

Ben bu konuda somut bir öneride bulunmuştum. Önerim şuydu:

Dağlık Karabağ'da Ermeniler çoğunlukta. Dağlık Karabağ'ın bir bölümü Ermenistan'a bağlansın.

Ama buna karşılık, Azerbaycan ile Nahçıvan arasına bıçak gibi girmiş Ermeni toprağı var, o bölge de Azerbaycan'a verilsin. Ki köylerin çoğu da Azeri.

Türkiye o aşamada bunu başarabilecek durumdaydı. Fakat maalesef bu yönde hiçbir adım atmadı. Ermenistan'ın kendisine en çok muhtaç olduğu dönemde, o durumu da değerlendiremedi.

Abhazya ve Çeçenistan

Öte yandan 1992 yazında, o sırada Başbakan olan Sayın Demirel, Gürcistan'a resmi ziyarette bulunacaktı.

Ondan birkaç gün önce Abhazya'dan, Cumhurbaşkanları başkanlığında bir heyet geldi Türkiye'ye.

Gürcüler ile aralarında birtakım sorunlar vardı. O sorunların çözümü için Türkiye'nin katkısını istemek üzere gelmişlerdi.

Fakat hiçbir bakan kendilerini kabul etmedi.

İşte bir iki genel başkanı, bu arada beni ziyaret ettiler. O ziyaretlerin haberlerini bile TRT'ye verdirtmediler.

Heyet, elleri boş olarak, umutları kırılmış olarak Abhazya'ya döndü. Ve hemen ardından Gürcistan ordusu, Abhazlara saldırdı.

Çünkü Türkiye'nin bu ilgisizliğini, "Türkiye, Gürcistan'ın davranışına yeşil ışık yaktı" gibi yorumlamışlardı.

Oysa Türkiye o sırada bilgili ve hazırlıklı olarak devreye girseydi, Rusya yerinden kıpırdayacak duruma gelmemiştir henüz, Gürcülerle Abhazların da arasını bulabilirdi.

Dudayev de Türkiye'ye defalarca geldi. Belli ki o da derdini anlatmak, çözüm Türkiye'den beklemek durumundaydı. O da bütün kapıları kendisine kapalı buldu.

Yugoslavya olayı

Yugoslavya, Türkiye'nin Balkanlar'da güvenebileceği başlıca ülkeldi. Avrupa'ya açılan, aynı zamanda bağlantısızlar dünyasına açılan bir kapıydı Türkiye için. Ve burada, Türkiye'yi kendilerine çok yakın gören unsurlar yaşıyordu, Türklerin dışında. Türkiye'ye geldikleri zaman kendilerini Boşnak asıllı Türk olarak gören Boşnaklar vardı. Yine Türkiye'ye geldikleri zaman kendilerini Arnavut asıllı Türk olarak gören milyonlarca insan vardı.

Düşünün Sırpların son soykırımından önce 2 milyon Boşnak vardı Bosna Hersek'te. Türkiye'deki Boşnakların sayısı ise 4 milyon buluyordu.

Gerek Türk asıllılar, gerek kendilerini orada Boşnak olarak tanımlayanlar, gerek Arnavutlar her bakımdan Türkiye'ye güvenirlerd.

Çok kaygılandım

Onun için 1990 Temmuz'unda başta Almanya olmak üzere bazı Avrupa ülkelerinin kışkırtmasıyla Yugoslavya bölünmeye başlayınca ben çok kaygılandım.

Milliyet Gazetesi'nde uzun bir söyleşim yayınlandı. 1990 Temmuz'unda. Orda diyordum ki: Yugoslavya, Türkiye için şu açılardan çok önemli bir ülkedir:

Bölünme tehlikesiyle karşı karşıya. Yugoslavya bölünürse çok ağır sonuçlar ortaya çıkar. Bizim de özel bir konumuz var. Özel bir ilişkimiz var Yugoslavya'yla. Türkiye derhal devreye girmelidir. EVELLA bölünmeyi önlemeye çalışmalıdır. Bunu başaramazsa bölünmenin sancısız olmasını sağlayıcı girişimlerde bulunmalıdır.

Fakat bir çok kimse, benim neden o sırada öyle bir demeç verdiğimi anlamadı. Meclis'te de Türkiye'nin, Yugoslavya'dan gelecek bir göç tehlikesiyle karşı karşıya geleceğini söylemişim. Fakat hiç ilgilenilmedi.

Ecevit'ten şok açıklamalar!

“Türkiye önder
ülke olacakken
dünyada ve
bölgesinde
yalnızlığa
sürüklendi.”

1991 Ekim'indeki seçimlerden sonra hükümet kuruldu. Hükümet programı Meclis'te okunuyordu. O sırada artık olaylar Bosna Hersek'in kapısına dayanmıştı. Hükümet programını dinliyorum. Yugoslavya'nın adı bile geçmiyordu. Bütün bunlar gösteriyor ki, Türkiye kendi bölgesindeki, kendi yakın çevresindeki gelişmelere, değişikliklere son derece hazırlıksız biçimde yakalandı. Bir önder ülke durumuna gelebilecekken, Batılıların güdümüne girdi.

Yalnızlık ortamı

Oysa bizim devreye girmemizle bu bölgelerde oluşabilecek düzen Batı'nın da işine gelirdi. Örneğin, petrol ve doğalgaz boru hatlarının Türkiye'den geçmesi rahatlıkla sağlanabilirdi. Bu Batı'nın da işine yarardı. Çünkü Batı, boru hatlarının Rusya'dan, özellikle de İran'dan geçmesinden kaygı duyuyor.

Yâni kendimize Batı'da da teşvikler bulabilirdik. Fakat tıpkı Irak konusunda olduğu gibi bölgemizdeki diğer gelişmeler konusunda da kendi özgün dış politikamızı üretmedik.

Ve bugün Türkiye, önder ülke durumuna gelecekken, dünyada ve kendi bölgesinde büyük bir yalnızlık ortamına sürüklendi.

Yeni Rus emperyalizmi

90 - 91 yılları, Rusya bakımından çok değerlendirmemiz gereken bir önemdi. Değerlendiremedik. Şimdi yeni Rus emperyalizmi doğuyor. Yeni Rus emperyalizmi bölgemiz için ve Türkiye için, Sovyetler Birliği emperyalizminden daha tehlikeli.

Çünkü Sovyetler Birliği döneminde slavlık ve ortodoksluk unsurlarını yasette istismar edemezlerdi. İdeolojileri buna engeldi. Oysa o ideolojileri istismar ettiler. Şimdi siyasette ortodoksluğu ve panslavizmi olabildiğince istismar ediyorlar. Türkiye'yi kuşatıyorlar. Yugoslavya'dan, Yunanistan'dan, Balkanlar'dan, Kuzey Akdeniz'den, Kafkasya'dan Güney Kıbrıs'a kadar uzanan bir çember içine alıyorlar bizi. Oysa bu duruma düşmeyebilirdik.

Kıbrıs meselesi

Kıbrıs'ta biliyorsunuz, Türkler 63 Noeli'nden itibaren çok ciddi bir soykırımla karşı karşıya kaldılar. Bütün siyasal haklarını kaybettiler.

Getto gibi yerlerde kendi başlarına büyük sıkıntılar içinde yaşamak zorunda kaldılar. Ama kendi kendilerini yönetmeye başladılar.

74'de, o sırada Yunanistan'da işbaşında bulunan askeri cunta Kıbrıs'ta bir darbe yaptı.

Bunun amacı, Kıbrıs'ı, Yunanistan'a bağlamaktı. Yani Enosis'ti. Türkiye garantör devlet olarak üstüne düşen görevi yerine getirdi ve 1974'te Barış Harekâtı'nı yaptı.

Şimdi buna dünyada tepkiler var. Yunanistan, "Türkiye adamızı işgâl etti" propagandasını yayıyor. Ve Kıbrıs'ta ileri çözüm deniliyor.

20 yıl geçti

Barış Harekâtı'ndan bu yana 20 yılı aşkın bir süre geçti, bu sürede ne oldu? Ondan önceki 20 yılda Kıbrıs'ta sürekli çatışma oluyordu. Bir yandan Rumlar Türkler'e saldırıyorlardı, bir yandan Rum fraksiyonlar, çeteler kendi aralarında çatışıyorlardı.

Oysa Türk Barış Harekâtı'ndan bu yana geçen 20 yılda hiçbir çatışma olmadı. Ne Rumlar'la Türkler arasında, ne Rumlar'ın kendi aralarında.

Yine Barış Harekâtı'ndan önce Kıbrıs'ta gerçek bir demokrasi yoktu. Şimdi hem Türk, hem Rum kesiminde çok sağlıklı bir demokrasi var.

Hatta Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti'nin tanınmamasına karşın Türk ekonomisi de Rumlar'ın kadar değilse de küçümsenemeyecek ölçüde gelişti.

Sorun çözülmüştür

Demek ki, Barış Harekâtı ardından Kıbrıs'ta oluşturulan iki toplumlu düzen bütün ada halkına barış ve güvenlik getirdi. Demokrasi ve özgürlük getirdi. Kalkınma ve refah getirdi.

Bundan âlâ çözüm olur mu? Daha ne çözüm isteniyor? Sorun neresinde Kıbrıs'ın? Türkiye ve Kıbrıs Türkleri açısından baktığımız vakit sorun çözülmüştür.

Eğer Rumlar o çözümden mutlu değillerse onların bir çözüm peşinde koşmaları gerekir. Oysa biz bir çözüm peşinde koşuyoruz.

Bu büyük bir çelişkidir. Ve maalesef bazı devlet ve hükümet adamlarımız da son yıllarda, bütün dünyanın kamuoyu önünde çok talihsiz demeçler verdiler. İşte "Kıbrıs bize bir yük, bizim önümüzde bir ayak bağı, bir engel" dediler.

Bu tür demeçler de verilince Batı ülkeleri, "Demek ki, bastırırsak birtakım ödünler koparacağız" diyorlar.

Kıbrıs ve Avrupa Birliği

Bu arada bir gelişme daha oldu: Avrupa Birliği, Kıbrıs Rum Kesimi'ni, güya bütün Kıbrıs'ı temsilen Avrupa Birliği'ne tam üye alma kararı aldı.

Oysa bu, aramızdaki anlaşmalara ters düşüyor. Garantör devletlerden herhangi birisi razı olmazsa Kıbrıs'ın Avrupa Birliği'ne üye olmaması gerekir. Bunu Batı Avrupa görmezden geliyor.

O zaman Avrupa Birliği diyecek ki, "Oradaki Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti'ni tanımıyorum. Ben orada bir tek hükümet tanıyorum. O hâlde bütün ada benim üyem olmuştur".

Tabii Türkler buna razı olursa Türkiye ile ilişkileri kopacak. Rum egemenliği itina girecekler. Ve fiilen Türkiye'den kopup Yunanistan'la bütünleşmiş gibi kalacaklar.

Kıbrıs Türkleri'nin buna razı olması mümkün değil. Fakat buna razı olmayınca da çok ciddi bir soykırım tehlikesiyle karşı karşıya kalacaklar. Çok daha ağır baskılarla karşı karşıya kalacaklar.

Bu arada Avrupa Birliği, Kıbrıs Türkleri'ne ekonomik ambargo kararı aldı. Bu karar daha ağır biçimde uygulanacak.

Özerklik olmalı

Onun için bence artık Türkiye ve Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti; Kıbrıs sorusunu kapatmalıdır. Bizim açımızdan sorun çözülmüştür demelidir.

Kıbrıs Türkleri'nin ağır baskılardan kurtulmaları için de Türkiye ile Kuzey Kıbrıs arasında özel bir ilişki bağı kurulmalıdır.

Ben buna özerklik ilişkisi diyorum. Kuzey Kıbrıs yine bağımsız bir devlet olarak kalmalıdır. Sadece dış güvenliğini ve dış ilişkilerini Türkiye üstlenmelidir. İlişki durumu zaten budur.

Bunu resmileştirelim diyorum. Bunun dünyada örnekleri var. İngiltere'ye bağlı İrlanda devleti, Danimarka'ya bağlı bir başka ada devleti. Böyle özerklik ilişkisi örnekleri var.

Bu adım, Kıbrıs Türk halkı da onaylarsa Kıbrıs Rum Devleti, Avrupa Birliği üyesi olmadan önce atılmalıdır.

Ondan sonraya bırakılırsa Avrupa Birliği, "Siz benim üyem olan ülkenin topraklarına göz diktiniz" demeye kalkışabilir. Bir de bu kararı Türkiye'den önce Kıbrıs Türk halkı vermelidir.

Çünkü o zaman kimse, "Türkiye, Kuzey Kıbrıs'ı egemenliği altına aldı" diyemez. Herhangi bir devletin başka bir devlete katılma hakkı vardır. Ben inanıyorum ki, Kıbrıs Türk halkı da Avrupa Birliği tehlikesi karşısında bu kararı seve seve ve isteye isteye alacaktır.

Yöneticiler çekingen

Fakat bu aşamada Türkiye'yi yönetenler maalesef gene çok çekingen davranıyorlar ve Kıbrıs'ta sanki ödüne razıymış gibi izlenim veriyorlar.

Örneğin hükümetin veya Dışişleri'nin bir kararı açıklanmıştı bir ara: "Yunanistan, Gümrük Birliği önündeki engelleri kaldırırsa biz de Ege'de ve Kıbrıs'ta ona göre davranalım" diye.

Sanki bir ödüne hazırlanıldığı izlenimi veriliyor.

Oysa Gümrük Birliği ile Kıbrıs sorunu birbiriyile hiç ilgisi olmayan sorunlardı. Hatta Kıbrıs sorununun Ege sorunuyla da ilgisi yoktur.

Ama Türkiye bütün dış ilişkilerinde olduğu gibi aşırı çekingen bir tutum izliyor.

Oysa Türkiye aslında çok güçlü bir ülke. Eğer Türkiye'yi yönetenler Türkiye'nin gücünü gereği gibi değerlendirebilirlerse hiç bu tür olumsuzluklar karşılaşmayız.

Tabiat meselesi

- **Bu çekingenliğin sebebi nedir?**

ECEVİT: Bunda Türkiye'yi son yıllarda yönetenlerin tabiatlarının, kişiliklerinin önemi var.

Ecevit, bu arada, Amerika'nın getirdiği haşhaş ekimi yasağına karşı çıktığını hatırlatmamız üzerine de şunları söyledi:

- Amerika'dan gelen çok ağır baskılar vardı. Ben şuna inanıyorum. Kıbrıs'ta Rum darbesi bizim haşhaş ekimi yasağını kaldırmamız üzerine alınmıştı.

Çünkü haşhaş ekimine izin vermemiz dolayısıyla Amerika'dan Türkiye'ye büyük tepki geleceğini bekliyorduk.

Ambargo kararı da onun üzerine alınmıştır. Yâni Kıbrıs Barış Harekâtı'ndan sonra değil. Sonradan Kıbrıs gerekçesi de kuyruğuna takılmıştır. Yâni Amerika'dan çok ağır baskılar geliyordu. Ama direndik, dünya için sorun yaratmadan direndik.

Haşhaş ekimi yasağını kaldırdık ama bir yandan da Türkiye'de üretilecek haşhaşın insanlara zarar verecek şekilde kullanılmasını önlemek için de öyle tedbirler aldık ki, Birleşmiş Milletler bizi o konuda dünyaya örnek gösterdi. Barışçılık isteyen bir adım atarken insanlığa karşı sorumluluğumuzun bilinciyle hareket etmiştik.

Türkiye daha güçlü

Şimdi bugünkü Türkiye, 74'ün Türkiye'sinden çok daha güçlü bir ülke. Onun uluslararası ilişkilerde daha etkili olabilir.

1924'lerin perişan hâldeki Türkiyesi bile, asırlarca süren savaşlardan yorgun, perişan, ne sanayiye var, ne parası var, yedi düvele karşı direndi.

Dünyanın en güçlü devletleri Türkiye'yi işgâl etmişken, onları altederek Türkiye'nin bağımsızlığını elde edebildi.

Bir Çanakkale Savaşı'nı düşünün. Osmanlı'nın en zayıf dönemi. Dünyanın en güçlü devletleri geliyor, dayanıyor.

Ama Çanakkale geçilemiyor.

Bütün bu örnekler aslında Türkiye'nin ve Türk ulusunun çok güçlü olduğunu gösteriyor.

Atatürk'ün, "Türk, öğün, çalış, güven" diye bir sözü vardır. Ülkeyi yönetenler, Türk ulusuyla övünmeyi ve Türk ulusuna güvenmeyi bilseler, çok daha rahat hareket ederler.

Hiç pişman olmadım

- Sayın Ecevit, söylediğiniz çok şey doğru çıktı. Bu mâlûm... Peki, hiç pişman olduğunuz olmadı mı? Ya da bir karar verdikten sonra hiç pişman olmadığınız mı? "Ah keşke şunu yapmasaydım" ya da "Şöyle yapsaydım" derdiniz mi? Bu sorum, günlük yaşamınız için de sözkonusu, siyasi yaşamınız için de... Evet, hiç pişman olmadığınız mı?

ECEVİT: Hayır hiç pişman olmadım. Ama bir insan kendi kendini objektif olarak değerlendiremez. Ben o yargıyı tarihe ve millete bırakıyorum.

Sanat ve sanatçılar

- Sizinle bu imkânı yakalamışken biraz da sanattan, şiirden söz etmek istiyorum. Son günlerin en medyatik yazarı Orhan Pamuk'u okudunuz mu? Nasıl buluyorsunuz? Öteki yazar ve şairlerimiz için neler söylemek istersiniz?

ECEVİT: Evet bazı yapıtlarını okudum. Tabii şu aşamada Türk toplumunun belli ki beklentilerini karşılayan bir üslûp, bir yaklaşım yakalamış. Bu popülerliğinin kalıcı olmasını dilerim.

Türk kültüründe şiirin çok önemli bir yeri vardır. Şair bir halkımız var, ozan bir halkımız var. Özellikle köylümüz şiire çok yatkındır. Bana köylerden, kırsal alanlardan gelen mektupların birçoğu manzum olarak yazılmıştır.

Çok sağlam bir halk şiiri ve halk türküsü, halk dansları geleneğimiz vardır. Birlikim nedeniyle herhalde çağımızda da Türk şiiri bir hayli gelişmiştir.

Ondan sonra, öykü geliyor. Öykü dalında da çok iyi yazarlarımız var. Genel olarak bugünkü Türk toplumunun hayli canlı ve zengin bir edebiyat yaşamı var. Televizyon kanallarının çoğalmasına ve çekici hâle gelmesine karşın, kitapların çok pahalılaşmasına karşın kitap satışlarında da küçümsenemeyecek patlamalar oluyor. Yâni halkın edebiyata ve kitaba ilgisi azalmıyor, sürüyor. Edebiyatımız hayli gelişmiş durumda.

Aynı zamanda resim sanatında, plastik sanatlarda da çok daha gelişmiş durumdayız. Müzik hakkında yargıda bulunacak durumda değilim. Müzikçilerimiz yeni yeni çıkışlı gidiyoruz.

60'lı yıllarda Hafif Türk Musikisi çok büyük bir atılım yaptı. Sonra arabesizlik arkasından başka türlü akımlarla bir yozlaşma sürecine girildi, ama son yıllarda yine müzikte biraz derlenip toparlanma var.

Ecevit'ten şok açıklamalar!

"Türkiye
bugün çok
zor bir
dönemden
geçiyor."

- 24 saatlik zaman dilimi içinde neler yapıyorsunuz? Zamandan yararlanıyor musunuz? Kişisel özelemleriniz var mıdır?

ECEVİT: Özellikle Türkiye'de politikanın temposu çok hızlandı. Ben kritik dönemlerdeki başbakanlığım sırasında bile kendi özel yaşamıma ve kendi özel ilgi alanlarıma daha çok vakit ayırabiliyordum.

Örneğin eşimle birlikte daha çok yürüyebilirdik ve daha çok konserlere, tiyatrolara gidebilirdik.

Fakat siyasal yaşamın temposu çok arttı. Bunda toplumdaki hareketlenmenin etkisi var. Ayrıca medyadaki gelişmenin etkisi var.

Her sabah en az 10-12 gazeteyi dikkatle okumak zorundayım.

Akşamları bir kanaldan bir kanala koşarak haberleri, çok ilginç çıkorturumları izlemek zorundayım.

O bakımdan kendimize ayırabildiğimiz zaman çok azaldı.

Tabii bir yandan okuma, yazma etkinliklerini sürdürmeye çalışıyorum.

Eşim ağır yük altında

Eşim çok ağır bir yük altında. Çünkü iddialı ve yeni bir partinin örgütlenmesini büyük ölçüde üstlenmiş durumda; arkadaşlarıyla birlikte. O da sabah erkenden çıkıyor, akşam geç saatlerde eve gelebiliyor.

O bakımdan ikimizin de yaşamı son yıllarda bir hayli yüklü hâle geldi.

Ama ben bunu Türkiye'deki hızlı değişimin doğal bir sonucu olarak görüyorum.

Darbe beklentim yok

- Bir de darbe meselesi var... Şahsen ben yeni bir darbeye hiç ihtimal vermiyorum. Ama konuşulup duruyor. Siz ne dersiniz?

ECEVİT: Ben darbe beklendiği izlenimini yaratacak sözler söylenmesinden son derecede rahatsızım.

Bir kere böyle bir beklentim yok, böyle bir olasılık yok. Bir de bunu iki de birlikle getirmenin hiçbir faydası yok.

Aksine zaten huzursuz durumda olan toplumda büsbütün huzursuzluk yaratıyor. Bazı politikacıların, kasıtları olmasa bile, o anlama gelecek sözler söylemeleri tepki uyandırıyor.

Darbe kesinlikle söz konusu olamaz. Özellikle son yıllarda bütün dünyada demokratikleşme hareketi başlamış, yayılıyor.

Filipinler'den Şili'ye, Güney Afrika'ya kadar, eski Sovyetler Birliği'ne kadar Doğu Avrupa'ya kadar hemen hemen bütün dünyada demokrasi rüzgârları eserken, kendi bölgesinde demokrasiye öncülük etme işleviyle karşı karşıya bulunan Türkiye gibi bir ülkede demokrasiye kesintiye uğratmayı, bu ülkeyi seven, düşünen hiçbir kimse aklından bile geçiremez.

Onun için kesinlikle öyle bir olasılık göremiyorum.

Evet, Türkiye bugün çok zor bir dönemden geçiyor. İç işlerinde, siyasette, tıkanıklığı, ekonomideki bunalım ve dış ilişkilerimizde yalnızlaşma... Ama bunların üstesinden biz demokratik süreç içinde geleceğiz. (Takvim, Ocak 1990)

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

TESPİTLER VE TAHMİNLER

Ecevit'in hep haklı çıktığını yazdıktan ve buna kendi anlatımlarında da tanık olduktan sonra, aklıma geçmişteki tespit ve tahminlerim geldi.

Zira, o değerlendirmelerimde de ben, bu konuda birçok yazı kaleme almışım. Bugün şunu görüyorum ki, yazdıklarım da ben de haklı çıkmışım.

Başka bir ifadeyle, Ecevit'in haklı çıkacağını söylerken, hiç yanılmamışım. Dahası SHP ile CHP'nin ileriki dönemlerde önemli bir varlık gösteremeyeceklerini yazarak, bu konularda da doğru tahminlerde bulunmuşum.

Nitekim, SHP, solu kirleten bir parti olarak dönemini tamamlayıp siyaset sahnesinden silinmiştir.

SHP-CHP birleşmesinden oluşan yeni CHP ise yüzde 10 barajıyla boğuşur hâle gelmiştir.

Kitabımın dördüncü bölümünde bu konudaki bazı yazılarıma yer veriyorum. Yazılarımın ilki, 30 Aralık 1987 tarihini taşıyor.

Değerlendirme sizin...

Ecevit arayışı

Meclis'in yıldızı Demirel'di. DYP lideri 7 yıldır özlemini çektiği kürsüde coştı. (Hürriyet)

Demirel iyi puan aldı, Özal bastırdı. (Milliyet)

Demirel-Özal düellosu. Demirel surları deldi. (Güneş)

Demirel Özal'ın keyfini kaçırdı. (Günaydın)

Demirel Meclis'te kükredi. 7 yıl aradan sonra doya doya konuştu. (Türkiye)

Tatlı sert düello. Meclis müzakereleri Özal-Demirel hesaplaşması olarak geçti.

nönü sönük kaldı. (Tercüman)

Demirel yeniden doğdu. DYP lideri Meclis kürsüsünde hükümeti fena ilkeledi. (Bulvar)

Demirel'in 2 saatin üzerindeki konuşmasını TV'den canlı olarak izleyenler eski başbakan'ın oldukça formda olduğu ve verdiği rakamlarla Özal'ı sıkıştırdığı yönünde birleştiler. (Sabah)

Oldukça formda görülen Demirel, DYP'lilerin yanı sıra SHP'lilerce de

ilkişlandı. İnönü 69 sayfalık metni sakın bir hava içinde okudu. (Cumhuriyet)

SHP'liler dün Meclis'te Bülent Ecevit'i aradı.

İnönü SHP grubunun heyecanına limon sıktı.

Demirel'in son derece etkileyici konuşmasından sonra kürsüye çıkan İnönü'nün

konuşması SHP milletvekillerini hayal kırıklığına uğrattı.

SHP milletvekilleri, "Böyle bir günde Bülent Ecevit gibi bir hatip olsaydı, Özal'ın tozunu atardık" diye konuştular. (Tan)

Liderler havanda su dövdü. (Söz)

Önceki günkü Meclis konuşmaları dün basına böyle yansıdı.

Görüldüğü gibi Söz dışında bütün gazeteler, en etkili konuşmayı Demirel'in yaptığında görüş birliğine varmışlar.

Gazeteler, genel olarak da İnönü'nün, Demirel'in yanında çok cansız kaldığına işlemişler.

Dahası Sayın Demirel'in konuşması SHP'li milletvekilleri ve Sayın İnönü tarafından da beğeniyle izlenmiş.

İnönü, "Demirel'in konuşmasını nasıl buldunuz?" sorusuna "Sayın Demirel çok güzel konuştu. Zevkle dinledim" karşılığını vermiş.

Şimdi şu söylenebilir: Demirel'le Özal'ın "Birlikte olan geçmişleri" nedeniyle dikkatler zaten Süleyman Bey'e yönelikti... Dolayısıyla bütün gazeteler Demirel'e ele aldılar.

Doğru... Ama Demirel - Özal düellosu yeni değil ki.. Seçimler öncesinde meydanlarda vardı, şimdi de Meclis'te devam ediyor.

Bu düello, ANAP ve DYP ayrı ayrı varlıklarını sürdürdükleri sürece olacak bütün gözler yine hep onlara yönelecektir.

Sayın Demirel ve Sayın Özal da aynı Meclis'in çatısı altında olduklarına göre sık sık düellonun "raund"ları da gündeme gelecektir.

Yarın bir başka vesileyle kürsüye çıkılacak ve yine Demirel-Özal düellosuna söz edilecektir.

Sayın İnönü'nün işi gerçekten zordur.

Doğaçtan söylevleriyle usta bir hatip olan Demirel, sempaticanı olan, olma herkese kendini dinlettirebilmektedir.

Sayın Özal da önceki gün Meclis'te yaptığı konuşmayla Demirel gibi bir hatip karşı pabuç bırakacak biri olmadığını kanıtlamıştır.

Özal, Demirel'in şovları karşısında zaman zaman sıkışmışsa da karşı atak kendisinin de usta olduğunu göstermiştir.

Meclis'te üçüncü bir kişi olarak sadece İnönü vardır.. İnönü ki, ana muhalepartisinin lideridir. Onun için en çok sesin, ama dinlenen sesin İnönü'den çıkması gerekir.

Demirel gibi bir eski usta ve Özal gibi yeni bir ustanın karşısında sürekli üçüncü sıraya düşecekse, sosyal demokratlar hep Sayın Bülent Ecevit gibi hitabeti güçlü bir liderin arayışı içinde olacaklardır. (30 Aralık 1987)

Biraz SHP, biraz DSP

Bizi sürekli izleyen okurlarımızın da gördükleri gibi kimseye karşı önyargılı değiliz.

Amacımız da zaten, şunu ya da bunu "mahkûm" etmek değil, olaylara tutucu bağnaz tutumlardan uzak, gerçekçi yaklaşımlar sağlayarak okurlarımızla mimi diyaloglar kurmaktır.

Bunları şunun için yazıyorum... Kısa bir süre önce biri SHP'li öteki DSP'li iki vgili okurumdan biri mektup, diğeri telefonla iki mesaj aldım.

Önce mektuptan söz edeyim.. T. Tevhide Sancar adlı SHP'li okurum, Bodrum irkbükü'nden yazmış..

Mektubu daktiloyla yazan ve el yazısıyla da "Orijinalini dosyama koyuyorum. pyası size, saygılar" diye de not düşen Sayın Sancar, hangi yazıma kızmışsa, nim SHP'yle ve Sayın İnönü ile uğraştığımı ileri sürmüş.

Doğrusu çok şaşırdım.. Çünkü ben ne SHP'yle ve Sayın İnönü'yle ne de şu ya bununla uğraşıyorum.

Evet, ben her liderden söz ediyor ve hepsini gerektiğinde övüyor ve rektiğinde yeriyorum ama, kimseye "kara çalmıyor"um.

Zaten biliyorsunuz, bizim amacımız kişiler değil, olaylardır, davranışlardır..

Örneğin, Sayın Özal'ı, enflasyonu, söz verdiği hâlde bir türlü düşüremediği r yereriz ama, Sayın Papandreu ile arzulanan bir görüşme sağladığı için de hiç kinmeden över, takdir ve tebrik ederiz.

Bu ölçümüz herkes için aynıdır. Sayın İnönü için de, Sayın Demirel ve Sayın evit için de...

Nitekim, Erdal Bey'den de en son olarak kısa bir süre önce -Davos zirvesine imli yaklaşım sağlayarak çağdaş bir anamuhalefet lideri örneği gösterdiği r- övgüyle sözettik.

Sayın Sancar, mektubunu benimle birlikte başka bir yazara da ortaklaşa zdığı için bazı şeyleri karıştırmış olsa gerek.

Öyle bir tesadüf ki, Sayın Sancar'ın mektubunu aldıktan hemen sonra da anbul Kocasinan'dan Hüseyin Aktaş isimli DSP'li okurum telefon etti.

Sayın Aktaş, oldukça öfkeliydi..

SHP'ye kızıyordu. "Ecevit'in genel seçimi boykot çağrısına katılmayanlar rdi yerel seçimlerden kaçıyorlar" diyordu.

Her iki okuruma da içtenlikle teşekkür ederim..

Evet ben, SHP ile DSP ilişkilerinde bazı SHP'lilerin yanlış tavır takındıklarını zdim..

Üstelik iki partinin birleşmemesinin suçunun bütünüyle Ecevit'e yüklenemeyeceğini ve Bülent Bey'in sürekli olarak sol'u bölmekle suçlanmasın diye doğru olmayacağını yazdım.

İlâveten, Sayın Ecevit'e yönelik eleştirilerin zaman zaman çok inafsız olduğunu vurguladım.

Dahası, Ecevit'in en az yaşları kadar mücadele verdiği bazı kişiler tarafında tek kalemde silinip atılmaya çalışılmasının da çok yanlış olduğunu belirttim.

Buna karşılık 141 ve 142'nci maddeler kalkmadığı sürece Türkiye'de Sayın Ecevit'in istediği gibi "net bir sosyal demokrat parti" kurmanın çok güç olacağını, Bülent Bey'in bu durumu değerlendirmesi gerektiğini de ifade ettim.

Ama, bu köşenin yazarı olarak taraf olmamaya da özen gösterdim.
(15 Şubat 1988)

Yeni siyaset anlayışına mecburuz

Dünya değişirken biz de değişiyor ve geliyoruz.

Bunu yadsımak mümkün değil...

Ama öyle görünüyor ki, bizdeki değişim ve gelişim yeterince hızlı seyretmiyor.

İzleyici olarak değişimlere ayak uydurmaya çalışıyoruz. Öncü olarak değişim ve gelişim sürecine girenleri yadırgıyor ve suçluyoruz.

Örneğin Ecevit: Türkiye'nin sol kanadında lider düzeyindeki kademelerdeki ilk değişim ve gelişimi gösterebilen, dahası özeleştirici yapabilen bir siyasetçi.

Sol'un 70 yıllık süreç içinde her gelişmeye karşı çıkarak genellikle gerici rota izlediğini söyleyen, itiraf eden Bülent Bey'dir.

Bağımsızlıklarını elde eden Türk Cumhuriyetleri için Türkiye'deki geleneksel solculardan hiç beklenmedik açıklamaları ilk yapan da odur.

Onunu içindir ki Sayın Ecevit, ırkçılıkla, faşistlikle bile suçlanmıştır.

Zülfü Livaneli bile Bülent Bey için Mussolini benzetmesini yapma talihsizliğini göstermiştir.

Ama Bülent Ecevit'in hemen her konuda olduğu gibi Türk Cumhuriyetleri ile ilgili sözleri de ilk söylendiğinde tepki görmesine rağmen bugün ciddiye alınmaya başlanmıştır.

Zaten Sayın Ecevit'in kaderidir bu: Önce söyledikleri tepki görecek; "Şa'adettin, sanatçı politikacı yine hayal dünyasında geziyor" denilecek; arada zaman geçtikten, söyledikleri doğru çıktıktan sonra ise "Ecevit haklıymış" noktasına gelinecek.

Oysa: sonradan anlamak yerine, bir de vakitlice haklı görsek Ecevit ve onun gibileri, herhalde çok şey daha seviyeli değişecektir.

Ecevit'ten hareketle yeni siyasetçi tipine gelmek istiyorum.

Yeni siyasetçi artık, her şeye karşı gelen; kendisi iktidardaysa herkesin de kendisine inanmasını isteyen; muhalefete düşünce de hiçbir iktidara güven duyulmaması çağırısı yapan zihniyetten uzak olmalıdır.

Yeni siyasetçi artık, mümkün olabildiğince dürüst olmak zorundadır.

Siyasi yarış, rekabet elbette olacaktır. Buna karşı çıkamayız. Ama bu hizmet içindir. Ulusal davalarda tek vücut olmak gibi bir özelliğe, bir güzelliğe de artık Türkiye politikacıları sahip olmalıdır.

Buna mecburuz!

Eğer bu değişimi bugünün siyasetçileri göstermezse, hiçbirinin geleceği olamaz.

Bugünün milletvekilleri, bu değişim isteğine inatla direniyor görünmektedir.

Dün karşı çıktıklarına bugün sahiplenmekte, dün benimstediklerine ise bugün karşı tavır koymaktalar... Ama bunlar değişim ve gelişim adına değil...

Meselâ olağanüstü hâl sorunu... Bunu getiren ANAP, bugün buna karşı çekimser olmaktadır. Dün karşı olan DYP bugün bunu savunmaktadır. Dün buna karşı olan SHP'de ise evlere şenlik bir manzara görülmektedir. İktidarda olanlar olağanüstü hâli savunmakta, muhalefette olanlar ise olağanüstü hâlin kaldırılmasını istemektedir.

Oysa olağanüstü hâlin gerekliliğini ya da gereksizliğini ortadan kaldıran hiçbir değişim, gelişim yoktur. Sadece iktidarla muhalefetin adresleri değişmiştir. Soruna, ülke gerekleri ve gerçekleri değil, muhalefet-iktidar gözlükleriyle bakılmaktadır.

Eğer bu çok gerekliyse hiç kimse karşı çıkmamalıdır. Yok gerekli değilse iktidar-muhalefet taktiklerini bırakıp tümünden karşı çıkılmalıdır.

Hele SHP'deki hizipçilerin yaptığı gibi parti içinde iktidardayken ayrı, muhalefetteyken ayrı politikalar izlemek gibi bir ilkesizlik hiç olmamalıdır.

Sormak gerek: Olağanüstü hâle karşı çıkan Baykal ekibi, bugün SHP yönetiminde ve koalisyon hükümetinde söz sahibi olsaydı, acaba aynı tavrı sergiler miydi?

Hayır! O zaman da Baykal ekibi, iktidar olanaklarından yararlandığı için olağanüstü hâl için "devam" kararının yanlısı olurdu. Bunu adım gibi biliyorum.

Çünkü bizim siyasetçilerimiz, tekil örneklerin dışında Sayın Ecevit'in yıllar önce söylediği gibi hâlâ bu milletin çok gerisindedeler.

Kimse alınmasın, gerçek bu...

Eğer siyasetçilerdeki değişim ve gelişim, toplumdakine paralel gitmezse bugünün politikacıları çok kısa bir süre sonra kendilerini o yüce Meclis'in çatısı altında bulamayacaklardır.

Sözüm size siyasetçiler: Değişmeye mecbursunuz. (12 Mart 1992)

SHP yok oluyor mu?

Sabah'ta geçen gün önemli bir manşet vardı... "Yazık!.. SHP yok oluyor" başlığını taşıyordu. SHP, belki de kurulduğu günden beri bu süreci yaşıyor.

Çünkü kuruluşu yanlış, kadrolaşması yanlış...

Bu nedenle ideolojisini tazeleyemiyor, yenileyemiyor.

Bana göre SHP, içinde bazı tekil örnek olabilecek kişi ve çalışmaların dışında hiçbir zaman gelişim ve değişimlere paralel bir görüntü sergileyememiştir.

Bu hâliyle, bu kadrosuyla, bu lideriyle sergilemesi de mümkün görülmemektedir.

Neden? Söyleyeyim... SHP'nin mevcut lideri bir yanlış tercihin ürünüdür.

Sayın İnönü ne denli iyi bir insan ve bilim adamı olursa olsun, onca şiririlmesine rağmen hâlâ bir lider olamamıştır. Bundan böyle olmayacağı da aşikârdır. Çünkü zorla lider olunmaz.

Erdal Bey bir siyasetçi değildir.

Hâlâ babasının adını kullanan, tek sermayesi bu olan zorlama bir genel başkandır.

Oysa SHP'nin lokomotif bir lidere ve ciddi bir yapı değişikliğine ihtiyacı vardır. Bu lider, kesinkes babasının soyadını taşıyan biri olmamalıdır.

Ne var ki, SHP'li sosyal demokratlar feodal bir anlayışla gerçek liderlerini değil, bir oğulu lider olarak görmek istemişlerdir...

Onun için de SHP bugün iktidar ortağı bir parti olmasına karşın, sesi soluğu çıkmayan, çıksa da çarpık çıkan, topluma güven ve inanç veremeyen, "sağ" a seçenek olamayan bir siyasi kuruluştur.

Ülkemizde gerçek bir sosyal demokrat partiye, somut olarak ihtiyaç vardır. SHP bu gereksinmeye yanıt verememektedir.

Sayın Bülent Ecevit'in DSP'si ise hem seçim sisteminin adaletsizliği, hem de SHP'nin haksız rekabeti yüzünden gerçek gücünü ortaya koyamamaktadır.

Kitleler de, "DSP Sol'u bölüyor" diyen SHP'nin yanlış yönlendirmeleri karşısında bir açmaza düşmektedir.

Olan da Bülent Bey gibi sosyal demokrasinin bilimini yatan bir politikacıya ve sosyal demokrat potansiyele olmaktadır.

SHP herri kendi içindeki gerçek liderini çıkarmakta kararlı davranmakta, hem de DSP liderini bir kaşık suda boğmak için elinden geleni ardına koymamaktadır. Öyle bir sonuç ortaya çıkmaktadır ki, sol'u bölen DSP değil, SHP olmaktadır.

Sabah'ın manşetine yeniden dönmek istiyorum: Sabah, bu başlığı bütçe görüşmelerinde SHP'nin esamesinin bile okunmaması nedeniyle atmış.

DYP'si, ANAP'ı ve hatta RP'si bile prim yapmış ama, SHP'nin soluğu bile duyulmamış... Doğru bir teşhis.

Bana göre, SHP'yi ne Erdal İnönü kurtarır, ne de Deniz Baykal...

Yeni bir soluk, yeni bir kan, yeni bir inanç gerek bu partiye... Eğer yok olmak istemiyorsa tabii! (15 Mart 1992)

Baba götürüyor

Baba'nın partisi DYP, 7 Haziran'da yapılacak yerel seçimler öncesinde bir kamuoyu araştırması yaptırmış.

Buna göre, yüzde 30.4 ile DYP birinci, yüzde 21.7 ile ANAP ikinci parti.. İktidar ortağı SHP ise yüzde 12.9 ile üçüncü parti...

Ecevit'in DSP'si ile Hoca'nın RP'si ise yüzde 7.8 ile dördüncü ve beşinci, Türkeş'in MÇP'si de yüzde 3.2 ile altıncı sırada bulunuyor.

Bu veriler SHP açısından büyük bir çözülmeyi göstermektedir.

Gerçi SHP, 1991 genel seçimleri sonuçlarına göre de üçüncü partiydi... Ki bu bir anket değil, hakiki sonuçtu...

Şimdi de üçüncü parti konumunu koruyor olması SHP için bir kaybın olmadığını göstermez...

Çünkü SHP, 1991 genel seçimlerinde yüzde 20 'ye varan oyuyla üçüncü olmuştu...

Oysa bu oran, 7 ay gibi kısa bir sürede anket sonucu da olsa yüzde 12.9'a düşmüştür.

Görülen o ki, SHP'de müthiş bir erozyon var... Bugün bir genel seçim olsa, Türkiye'nin tüm sosyal demokratlarını bünyesinde barındıran İnönü ve Baykal SHP'si, sadece adsız neferlerinin desteğiyle mücadele veren Ecevit DSP'sinin bile gerisinde kalacak gibi görünüyor.

Bana göre, İnönü'nün yerine Baykal SHP'nin başında olsaydı da, bu sonuçlar olumlu yönde değişmeyecekti.

Çünkü SHP'nin yapılanması ve başından beri izlediği politikalar çok yanlış...

Bu sonuçlar Baba'nın işi götürdüğünü, bir kez daha ortaya koyuyor...

Süleyman Bey, Türkiye'nin yine en sorunlu dönemlerinden birinde Başbakanlık yapıyor...

Ama bu kez, tüm kadrosu için söylenemese bile kişi olarak hiç falso yapmamaktadır.

Sayın Demirel, terör yoğunluğuna ve enflasyon baskısına karşın halkın tek seçeneği olma özelliğini, oy yüzdesini artırarak korumaktadır.

Belki 7 Haziran yerel seçimlerinde Süleyman Bey, istediği sonucu elde edemeyebilir.

Ama bunun hiç önemi yok...

Önemli olan, Türkiye çapındaki genel sonuçlardır.

Yerel seçimler de bir ölçüdür ama, bu, Türkiye çapında değilse pek genel doğruları vermez.

Bu, sadece Baba'nın DYP'si için değil, tüm partiler için sözkonusudur.

Ama az önce oranlarını sıraladığım anket Türkiye genelini içermektedir.

Bu sonuçlar da sosyal demokrat SHP'nin erimesine karşılık, iktidarın büyük ortağı DYP'nin büyüdüğünü göstermektedir.

Bana göre, eğer Demirel önemli bir hata yapmazsa işi yarın da götürür...

Çünkü Baba hem içte, hem de dışta, Özal'ın zaman zaman çomak sokmasına karşın büyük bir performans göstermektedir.

Ama Süleyman Bey, eğer bir sözcüklük de olsa hata yaparsa bu avantajını kaybedebilir.

Bunu en iyi bilen, takdir eden de kendisidir.

Bunun için de Baba, kullandığı sözcükleri itina ile seçmektedir.

SHP'li sosyal demokratlarımız ise hâlâ sorunu, "Bülent Bey'i nasıl olur da siyaset sahnesinden uzaklaştırırız"ın hesabını yapmaktadırlar.

İktidar ortağı olmalarına karşın Baba'dan ders bile alamıyorlar.

(15 Mayıs 1992)

CHP ve Ecevit

Türkiye'de şimdi sosyal demokratlar iktidar alternatifi değil. SHP bugün iktidar ortağı ama, ana muhalefet partisi olarak değil, üçüncü parti olarak...

Sosyal demokratlar ilk kez böyle bir hüsrana yaşıyor.

Bana göre, bunun en önemli nedeni 12 Eylül sonrası oluşan yapılanmada Ecevit'in dışlanmak istenmesidir.

Ecevit buna karşın tüm engelleri göğüsleyerek ayakta kalabilmiş ve bugün yine umut olarak görülme noktasına gelmiştir.

Ecevit'in, sağlıksız bir yapılanmanın tipik bir örneği olan SHP ile birleşmeye yanaşmaması, aslında solu bölen bir tavır değildi...

Bu tavır, solun kendine çeki düzen vermesine, yenilenmesine zemin oluşturan bir ayrılıktı.

Eğer Bülent Bey, inatçı, ama o denli de inançlı olan bu tavrını göstermeseydi, Türkiye'nin solu, daha doğrusu sosyal demokrat ya da demokratik solcuları hâlâ yanlışlarını sürdürüyor olacaktı.

Oysa şimdi CHP'nin açılması gündeme gelince, umut olarak, yine kendisini en iyi yenileyebilen Ecevit görüldü.

Bazıları yanlış bir değerlendirmeye, "Türkiye solu Ecevit'in tekelinde değildir" diyebilir...

Elbette ki, hiçbir hareket hiç kimsenin tekelinde değildir.

Ama Ecevit, dönemini tamamlayan bir lider değildir.

Tersine, yerini yapay olarak doldurmaya çalışanlardan çok daha ileri düzeyde bir değişim ve gelişim göstermiştir.

Bülent Bey, bu özelliğiyle demokratik sol hareketin Türkiye'deki öncülük yanını hep hissettirecektir.

Bu "bir süre", Ecevit'i aşacak yeni birikimlerin oluşumuyla sınırlıdır.

Ama görülen o ki, demokratik sol kanatta Ecevit'i işlevsiz hâle getirebilecek bir oluşum henüz ortaya çıkmış değildir.

Bir komutan düşünün ki, bütün askerleri kendi içindeki başka bir komutan neveslisinin yanına geçmiştir...

Ama bu komutan, yalnız başına kaldığı hâlde, karşısına geçen komutan neveslisi ve ordusuna karşı tek başına mücadele verirken bile onlardan geri kalmamaktadır.

Ecevit'in durumu, böyle bir komutan örneğiyle açıklanabilir.

CHP'nin yeniden açılmasının gündeme geldiği şu dönemde, Ecevit'in yine bir komutan olarak hatırlanması güzel bir gelişmedir.

Bu da gösteriyor ki, Ecevit'siz bir sosyal demokrat ya da demokratik sol hareketi düşünmek olanaksızdır.

Eğer Ecevit, sürecini, doğal koşullarda tamamlarsa, işte ancak o zaman yerine başka bir seçenek düşünülebilir.

Ama Bülent Bey'in doğal sürecini tamamlaması bugün için hâlâ söz konusu değildir. Çünkü o, demokratik sol kanatta bir lider olarak hâlâ alternatifsizdir.

Nöbeti devralma hazırlığında olan bazı isimler vardır... Ki bu doğaldır. Ne var ki, bu isimlerin de liderlik mücadelesini başlatmaları şu aşamada bana göre çok erkendir, çok sakıncalıdır.

Bir lider adayı, örneğin üç kurultayda peş peşe yenilmez... Lider adayı, Ecevit gibi adaylığını koyduğu ilk kurultayda liderliğini tescil ettirir.

Kimse'nin içişlerine karışmak gibi bir niyetim yok...

Ben görüşümü söylüyorum. Sosyal demokratlar istediklerini yapsınlar, istediklerini kendilerine lider seçsinler...

Ama Ecevit'in alternatifinin oluşmadığı gerçeğinin gözardı edilemeyeceğini de bilmeliler...

Dengesiz delege oyunları ve anti demokratik seçim yasalarıyla Bülent Bey'i koltuğundan uzaklaştırmak mümkündür. Ama demokratik sol hareketin liderliğinden etmek olanaksızdır.

Sosyal demokratlar bu gerçeği kabul etmek zorundadır. (7 Mayıs 1992)

Ecevit'in 4 şartı

Ecevit, yeniden açılması gündeme gelen CHP'nin çatısı altında birleşmeye katılması için dört şart ileri sürüyor. Bu şartlar şöyle:

1- CHP'nin genel başkanı olduğum kabul edilmeli.
2- Çalışmalar, SHP ve İnönü'yü kurtarma veya sosyal demokrasiyi SHP'den ya da SHP'yi İnönü'den kurtarma operasyonuna dönüştürülmemeli.

3- SHP'nin sağlıklı unsurları CHP'ye gelmemeli.

4- Sosyal demokrasi kavramı değil, demokratik sol kavramı esas alınmalı.

Bazıları, özellikle İnönü'cü SHP'liler ve onlardan daha çok bu partinin içişlerine karışan köşe yazarları, Ecevit'in bu şartlarından rahatsız oluyorlar.

Dün de söyledim, Sayın Ecevit hâlâ alternatifsizdir.

Bakin yeni bir birleşme olunca bile herkes Ecevit'i hatırlamak ihtiyacını duymuştur.

Bu düzeyde başka bir demokratik solcu lider, bütün unsurlarıyla oluşmuş görünmemektedir.

Şimdi bir Murat Karayalçın rüzgârı estirilmeye çalışılıyor. Murat Bey, bir hareketin liderliğine oynayabilir.

Ama Ecevit aşamadığı, Ecevit ayrı bir parti olarak kaldığı sürece Karayalçın da toparlayıcı olamaz.

Ecevit'in, CHP'de oluşturulacak birleşmenin başına getirilmesi hâlinde ise bu hareket yeniden büyük bir atağa geçecektir.

Çünkü Bülent Bey eskimemiştir. Demokratik solcuların bir bütün olarak desteklemeleri hâlinde yeniden kurulacak CHP, Ecevit'in liderliğinde iktidara en yakın parti olacaktır.

Bülent Bey'in 12 Eylül koşullarında CHP Genel Başkanlığı'ndan istifa etmesi. partisini kaderiyle başbaşa bırakması anlamında yorumlanamaz.

Ecevit, gemisini terk eden bir kaptan olmamıştır.

O dönemde zaten önu tıkanmış olan CHP hareketini bir gazeteci vatandaş olarak sürdürmek ve darbecilerle daha donanımlı olarak mücadele edebilmek için genel başkanlıktan istifa etmiştir.

Bunu kimse yadsıyamaz.

Bu nedenle yeniden açılması hâlinde CHP'nin Genel Başkanlığı'na getirilmesi onun en doğal hakkıdır.

İkinci şart, SHP ve İnönü ile ilgili...

Erdal Bey, belki bir zorunluluktan sosyal demokrat hareketin başına getirildi. Ama artık böyle bir zorunluluk yok. İnönü, birleştirici olamamıştır. Tersine ayrıştırıcı bir tutum izlemiştir.

Aslında sosyal demokratlar onu, işe başlarken bir "emanetçi" olarak görmüşlerdi.

Fakat Erdal Bey böyle yapmadı; kendisini, babasının yerine koydu. Onun için sosyal demokratlar, SHP çatısı altında ve İnönü başkanlığında bir adım ilerlemek şöyle dursun, sürekli gerilemişlerdir.

Erdal Bey'e düşen görev, daha fazla inatçı olmamasıdır. Emaneti, ehli ve aşıl sahibine teslim etmesidir.

Ecevit'in üçüncü şartı, SHP'nin sağlıksız unsurlarının CHP'ye alınmamasıdır. Bu bence, en önemli koşuldur. İrkçısı, bölücüsü, hizipçisi, yeniden oluşacak CHP'de yer almamalıdır.

Parti elbette çok sesli olmalıdır. Ama bu çok seslilik, hareketi işlevsiz hâle getirmemelidir. Parti, iç sorunlarla uğraşırken iş yapamaz hâle gelmemelidir.

Sadece sosyal demokrasiyi ya da Ecevit'in ısrarla vurguladığı gibi demokratik solu benimseyenler bu partide olmalıdır. Yâni yeniden oluşacak CHP'de çok sesliliğin yanı sıra inanç birliği olmalıdır.

Marksist olup da bu partiye giren bile, çatlak ses çıkarmamalıdır. Parti, nefesini boşuna tüketmemelidir.

Bu bağlamda, Ecevit'in "sosyal demokrasi" yerine "demokratik sol"u önermesi de çok haklıdır. Çünkü "sosyal demokrasi", kavram olarak Marksist kökenlidir. "Demokratik sol" ise, Ecevit'in Türkiye koşullarına göre yaptığı bir tanımlamadır.

Son söz: Ecevit ancak liderliği bir kez daha okeylendikten sonra aşılabilir. Bülent Bey eskimeden liderliğe oynayanlar, bence bu işi götüremezler. İsterseniz deneyin! (8 Mayıs 1992)

Ben de mi karışıyorum?

Bir yazımda, "SHP'nin içişlerine karışan köşe yazarları, Ecevit'in şartlarından rahatsız oluyorlar" demiştim.

Bazıları, benim yaptığımı da, SHP'nin ve diğer tüm demokratik solcuların içişlerine karışmak olarak değerlendiriyorlar.

Bu yanlış... Evet ben de SHP-DSP ilişkilerine ve şimdi de CHP konusuna değiniyor ve bazı önerilerde bulunuyorum.

İlk bakışta benim yaptığımın da onlarınki gibi görünmesi mümkün.. Ama değil...

Bir kez benim, Ecevit'in DSP'si ile de İnönü'nün SHP'si ile de hiçbir organik bağım, bağlantım yok.

Bu nedenle benim, demokratik solcuların başında Ecevit ya da İnönü'nün, Baykal ya da Karayalçın'ın olmasında kişisel hiçbir beklentim olamaz.

Ben siyaseti, politika yorumcusu ve eleştiricisi olarak yapıyorum. Bu konumumla bazı önerilerde bulunuyorum. Benim onlarla karıştırılmamam gerekir.

Ben ne diyorum? Ecevit doğal sürecini yaşamadığı, dönemini tamamlamadığı sürece demokratik solcuların başında hiç kimse liderlik yapamaz, diyorum. Ben tarihi bir tespit yapıyorum.

Darbeler, özellikle son 12 Eylül Harekâtı, sadece Ecevit'i değil, Demirel'i de, Erbakan'ı da, Türkeş'i de zorla liderlikten uzaklaştırmak istemiştir.

Bu fırsatı çok iyi (!) kollayan Özal, hem Demirel, hem Erbakan, hem de Türkeş'in yokluğunu tek başına kapatmaya çalışmış ve bir süre de bunda başarılı olmuştur.

Ama Özal'ın arzusunun tersine siyasi yasaklar kalkınca Demirel, Erbakan ve Türkeş'in emanetçileri özveri ve vefa örneği göstererek bayrağı asil sahiplerinin ellerine vermişlerdir. O da bir gün bile gecikmeden...

Sosyal demokratlar ise bu vefa ve özveri örneğini Ecevit'e göstermemişlerdir. Sosyal demokratların yönetici kadrolarının neredeyse hemen hepsi kendilerini lider düzeyinde görme hastalığına tutulmuşlardır.

Herkes lider olamayacağı için de şu ya da bu ismin etrafında kümelenerek papay liderler yaratmaya çalışmışlardır.

Ecevit de doğal olarak bu vefasızlığa karşı haklı bir direnişe geçmiştir. Bu direniş dolayısıyla da sosyal demokratlar, Bülent Bey'i solu bölmekle suçlayarak tarihi bir ihanetin içine düşmüşlerdir.

Bunları söylüyorum diye kızacak varsa, kızsın...

Ben tarafsız bir gözlemci ve yorumcu olarak bunları yazıyorum.

Çünkü ben fırsatçılığa karşıyım... (Gerçi fırsatçılık erdem oldu ya, neysel)

Ecevit'i istemeyen, sosyal demokrat taban değildir... Ecevit'i istemeyen,

kendilerini 70 yıl öncesinin sol siyasetinden bir adım olsun öne getirememiş yönetim kadrolarıdır.

Ben iddia ediyorum, bu kadrolar yeniden oluşacak CHP'nin liderliğine Ecevit'i getirme olgunluğunu gösterirlerse, demokratik solcular çok uzaklarda değil, ilk seçimlerde iktidarın en güçlü adayı olurlar.

Bülent Bey, her koşulda farklı şeyler söyleyebilen, laf değil çözüm önerileri de getirebilen bir siyaset adamıdır.

Sosyal demokratlar, Ecevit'e bu birikimini pratiğe geçirme olanağı vermezlerse, bir kez daha iktidar fırsatını kaçıırırlar ve solun beceriksiz bir hareket olduğunu bizatihi teyit etmiş olurlar.

Birakin artık ayak oyunlarını... Liderler sadece kulislerde belirlenmez. Liderler kendilerini zaten belli ederler... Ve birikim sonunda da tek seçenek olarak ortaya çıkıp bayrağı devralırlar.

Kimse acele etmesin; elindeki olanağı değerlendirsin. Ben içişlerinize karışmıyorum; tarafsız biri olarak size dostane bir tavsiyede bulunuyorum. Tercih sizin! (9 Mayıs 1992)

Başka Ecevit yok

Bir söz vardır... Bazı insanları uyarmak için söylenir:

Başka İstanbul yok...

Solun bazı siyasetçilerini uyarmak için de şunu söyleyebiliriz:

Başka Ecevit yok...

Eğer Ecevit, yeniden açılacak CHP'den soyutlanırsa, çok değil birkaç yıl sonra, sosyal demokratlar "pişmanlar"ı oynarlar.

Daha önce de söyledim. Bülent Bey'in CHP'nin başına geçmesinden ya da iktidar olmasından benim kişi olarak beklediğim hiçbir şey yok.

Ben bağımsız, bağlantısız bir siyasetçiyim; partili, partici değil... Onun için de gönül rahatlığıyla söylüyorum:

Evet, başka Ecevit yok...

Neden yok? Bülent Bey denli entrikasız bir demokratik solcu lider, hâlâ ortaya çıkmış değildir de ondan...

İnönü mü, Baykal mı dersiniz... Yâni ikisi arasında bir tercih yapmaya zorlarsanız, buna icabet etmem... Başka isimler üzerinde dururum.

Ama bu başkalarından biri mi, yoksa Ecevit mi diye sorarsanız... Misyonunu tamamlayıncaya kadar Bülent Bey'de ısrar ederim...

Ferit Öngören'in Bugün'deki röportajını okurken Ecevit ısrarcılığında ne den haklı olduğumu daha iyi anladım.

Bakın Bülent Bey, Ferit Öngören'e neler söylüyor:

" Danışma Meclisi göreve başlarken ortaya olumsuz bir Anayasa çıkacağı bil olmuştur. Demirel'e haber gönderdim. 'Deneyimli partiler olarak tavrı alalım' dedim. 'Partilerin kapatılmasına karşı olarak mücadele edelim' dedim.

Demirel, 'Zamansız yapmayalım. Bu fırsatı iyi değerlendiririm' diye cevap verdi.

Anayasa metni ortaya çıktı. 'Şimdi zamanı geldi mi?' diye sordum. Demirel'in cevabı: 'Şimdi zamanı geçti. Kendilerine yasak geldiği için tavrı aldılar derler' oldu."

Süleyman Bey bu çağrıya katılmayışının bedelini yaklaşık 10 yıl iktidardan uzak kalarak ödemiştir.

Demirel, Ecevit'in mücadele davetine evet diyemediği için meydanlar hep Özal'a kalmıştır.

Dolayısıyla Türkiye siyaset tarihine zorlama isimler girmiştir.

Konumuz Ecevit-Demirel kıyaslaması olmadığı için bunu burada kesiyorum.

Gelelim yine sosyal demokrat ya da demokratik sol çevreye...

Ecevit, "Ben CHP'yi kapamış 5 generalden izin alarak parti kuramam, bunu içime sindiremem" demiştir...

Ama biliyoruz ki, sosyal demokratlar, her koşulda "doğal liderimiz" dediler. Bülent Bey'i dinlemediler. Ve bugün sol hareketi tarihinde görülmemiş bir hâle getirdiler.

Ecevit'in sık sık vurguladığı çok önemli bir bahis daha var:

O da, seçkin sözcü aydınların korkaklığıdır. Ben buna, aydınların ihaneti diyorum...

Bülent Bey mahkeme mahkeme dolaşır hapislere taşınırken, partili düzeyde bir tek sosyal demokratın sesi çıkmıyordu. Şimdi hepsi "aslan sosyal demokrat" kesiliyor.

O dönemde sıkıyönetimden Ecevit haberlerine sansürler geliyordu.

Bülent Bey bir mahkemede ifade verirken, sıkıyönetimden bir albay ya da nöbetçi kimse o telefon ederdi:

"Ecevit'in haberini tek sütun verin, o da iç sayfalarda... Yeni resim kullanmayın... Arşivden bir fotoğraf koyun" derdi.

"Aslan sosyal demokratların" ise gıkı çıkmazdı.

Ama ne sıkıyönetimler, ne de arkadaşlarının korkaklığı, ihaneti Bülent Bey'i yıldırmadı.

Bu sosyal demokratlar hâlâ Bülent Bey'i CHP'nin başına geçirip geçirmeme de kaçak dövüşmeyi bir marifet sayıyorlar. (16 Mayıs 1992)

Anketler ve Ecevit

Anketler, kamuoyu araştırmaları, elbette ki kesin sonuçları içermiyor...

Ama zaman zaman çok yanlış veriler getirse de genellikle gerçeklere yakın bilgilere kaynaklık ediyor.

Hürriyet'in KAMAR'la yaptığı kamuoyu araştırması da öyle...

Gerçi sonuçlar hiç şaşırtıcı değil ama, yine de çok önemli...

Örneğin genç siyasetçiler arasında Mesut Yılmaz, Tansu Çiller ve Murat Karayalçın'ın alternatif liderler olarak görülmeleri, benim gözlemlerime göre, genel kanının bir yansımasıdır.

Mevcut liderlere bakıldığında da yine şaşırtıcı sonuçlar çıkmamış araştırmadan...

Demirel bugün, en büyük partinin lideri olarak birinci sırada yer almış.

Ama sonraki sıralama çok ilginç...

Sonuçlar, partilerin oy sıralamalarına göre çıkmamış...

Mevcut sıralama şöyle:

Süleyman Demirel, Mesut Yılmaz, Erdal İnönü, Necmettin Erbakan, Alparslan Türkeş ve Bülent Ecevit...

Kamuoyu araştırmasına göre ise Demirel yine birinci ama, onu ikinci sırada Çiller, üçüncü sırada ise Ecevit izliyor.

Ankete göre; gerçekte ikinci sırada olan Mesut Yılmaz dördüncü sırada bulunuyor.

Çankaya'da oturan Özal beşinci, üçüncü olan İnönü yedinci, dördüncü olan Erbakan 12'nci, beşinci olan Türkeş ise 14'üncü sırada. (Aralarda başka isimler de var).

Genel bir değerlendirme yaparsak, ankete göre mevcut durum gerçekleri yansıtmıyor gibi ama, çok da farklı değil..

Bir Ecevit çok farklı...

Meclis'teki sandalye sayısı açısından en küçük partinin lideri olan Bülent Bey, bütün anketlerde ilk üçün arasında yer alıyor.

Örneğin daha önce yapılan cumhurbaşkanlığı anketinde, Ecevit birinci çıkmıştı.

Ecevit, başbakan olarak görülmesi gereken liderler arasında ise üçüncü sırada.

Demek ki Ecevit, hem sosyal demokrat kurmaylarının onu harcamak için ellerinden gelen çabayı göstermelerine, hem de adaletsiz seçim yasasının hilelerine karşın halkın umudu olmaya devam ediyor.

Ecevit'i ayakta tutan dürüstlüğüdür.

Zaten Bülent Bey, dürüstlük ve güvenilir liderlik açısından bakıldığında herkesi sollayarak birinci sıraya çıkıyor.

Ancak her dürüst ve güvenilir insan gibi Bülent Bey de, bu saygı duyulacak özelliğinin çilesini çekiyor.

Çile çekmede de sabırla inat ve ısrar ediyor.

Oysa toplum, özellikle son 10 yılda dürüstlükten çok uzaklaştırdı... Neredeyse herkes bencilleştirildi.

Buna karşın, Ecevit'in dürüstlüğü onu hâlâ ayakta tutuyor.

Bülent Bey'i herkes anladı.

Onu, 12 Eylül koşullarında hapislerden hapsilere götüren generaller bile takdir etme gereksinimi duydu.

Bir tek sosyal demokratlar anlamadı.

Anlamamakta da ısrar ediyorlar.

Ellerinden gelse Ecevit'i bir kaşık suda boğacaklar.

CHP'nin yeniden gündeme gelmesiyle sosyal demokratlar bir kez daha aynı oyunu oynamaya çalıştılar.

Fakat sökemeyeceğini anlayınca yaklaşımlarına yeni bir yön vermeye başladılar.

Ateşe körükle gitmek istemiyorum ama, bunlar bilinmeli, Türkiye siyaset tarihine yazılmalıdır. (23 Mayıs 1992)

Aslında bu yazı Ecevit'in

Bana göre bölücü terördeki tırmanışın kaynakları ve nedenleri bellidir.

Kaynaklardan biri Kuzey Irak'ta ABD ve müttefikleri tarafından oluşturulan sözde güvenlik bölgesidir.

Türkiye bir üs kullanılarak Kuzey Irak'ta oluşturulan bu sözde güvenlik bölgesinin bir otorite boşluğu doğuracağı, PKK'nın da bundan yararlanarak bütün gücünün Kuzey Irak'ta yoğunlaşacağı, Kuzey Irak'taki silah depolarına kolaylıkla ulaşarak silah bakımından donanımını büyük ölçüde zenginleştireceği belliydi.

Aynı zamanda, evvelce Suriye sınırından Türkiye'ye sızmakta büyük güçlük çektiği için ancak üç-beş kişilik vur-kaç eylemleri yapabilen PKK'nın, Irak ile Türkiye sınırını korumak, coğrafi nedenlerle çok güç olduğu için, Türkiye'ye yüzlerce, binlerce militanı, hem Kuzey Irak'tan, hem de İran'dan sızdırabileceği ve böylelikle vur-kaç eylemlerini kitlesel eylemlere dönüştürebileceği de belliydi. Ben bunları daha 1991 başlarında, yani Türkiye'deki Çekiç Güç kurulurken söylemişim. O günkü ANAP Hükümeti'ni uyarıştım.

1991 Haziran'ı başında bu konudaki görüşlerimi almak üzere beni çağırdığında Sayın Cumhurbaşkanı'nı da uyarıştım. Fakat uyarılarıma hiç aldırış edilmedi.

Çankaya'daki görüşmemizde Sayın Cumhurbaşkanı, benim kaygılarımı gidermek için, Türkiye yetkilileri ile Talabani arasında geçen görüşmelerin tutanaklarından bölümler okuyarak, bana Talabani'nin ağızından güvence vermeye kalkıştı.

Yâni bana değil, Talabani'ye inanıyordu. Oysa Talabani'nin ne kadar güvenilmez bir kişi olduğunu bütün dünya biliyor.

Öte yandan Irak'a karşı uygulanan ambargoyu ABD'den daha Amerikancı biçimde uygulamamız yüzünden Güneydoğu Anadolu'nun zaten zayıf olan ekonomisinin büsbütün çökeceği de belliydi.

O yüzden, o bölgenin çok kaygı verici ölçülere varmış olan okumuş işsizliğin patlama noktasına geleceği belliydi ve gençlerin içine sürüklendiği işsizlikten ve çaresizlikten yararlanarak PKK'nın binlerce genci kendi tuzağına düşüreceği de belliydi.

Benim bu konuda uyarılarım da dikkate alınmadı.

Sayın Özal gibi Demirel Hükümeti de dış politikada Amerikan güdümüne girince ABD Kuzey Irak'a yönelik ve bence aynı zamanda da Türkiye'ye yönelik politikasını sürdürdü.

Kuzey Irak'taki otorite boşluğuna son verilmedikçe ve Irak'a uygulanan ambargonun Türk ekonomisi üzerindeki olumsuz etkileri giderilmedikçe, bölücü terörün tırmanışını önlemek olanaksızdır.

Hükümet, acı sonuçlarını göre göre bu iki kaynağı kurutmaktan kaçınmakla, ilerde hesabını veremeyeceği kadar ağır bir vebal altına girmiş olmaktadır.

...

Bu sözleri tırnağa almadım, bana ait değil. Ancak kelimesi kelimesine katıldığım için sanki benimmiş gibi buraya aldım.

Bu sözler, aslen sosyal demokratların koltuk kavgası yüzünden hâlâ hakkını teslim etmedikleri Bülent Ecevit'e aittir.

Sayın Ecevit, 20 küsur yıllık yazarlık yaşamım boyunca belki de bana hayatımın en kolay yazısını yazdırdı bugün...

Çünkü bugün, aslında ben hiçbir şey yazmadım. Bülent Bey'in sözlerini aktarmakla yetindim.

Konuya yarın da devam edeceğim. (4 Eylül 1992)

Ecevit yine haklı çıktı

Dünkü yazımda, son bölümüne kadar satırı satırına Ecevit'in sözlerini alıntılamıştım. Yerim dolduğu için de konunun devamını bugüne bırakmıştım.

Bülent Bey'in dünkü yazımda alıntıladiğim sözlerinin Milliyet'te yayımlandığı gün, Sabah'ın manşetinde de, "Saddam'ın PKK'ya desteği belgelendi" haberi vardı.

Buna göre, Irak Gizli Haberalma Servisi, örgütlerine gönderdiği yazılı emirle, PKK'ya her desteğin verilmesini, ama Türkiye'nin kesinlikle uyandırılmamasını istemiştir.

Bundan şu sonuç ortaya çıkıyor.

Ecevit'in özenle vurguladığı tehlikeler dikkate alınmadığı ve bu yönde hiçbir girişimde bulunulmadığı için Saddam Hüseyin, PKK'yı destekleyerek Türkiye'yi yaralamak istemiştir.

Dolayısıyla PKK terörü, İstanbul'da vapur yakmalara kadar varmıştır.

PKK eylemleri, neredeyse bir iç savaş görüntüsü vermeye başlamıştır.

Ve Ecevit bir kez daha haklı çıkmıştır. Ama keşke Bülent Bey bu kez haklı çıkmasaydı. "Yanıldı bu defa!" diyebilseydik.

Neden; bu onurlu, yürekli, namuslu, öngörülü insanı dinlemiyoruz?

Bülent Bey'in çoğunlukla şaşmayan yaklaşım ve öngörülerini gördükçe bu insana daha çok saygı duyuyorum.

Sadece Ecevit'e mi?

İnancındaki samimiyetine ve mücadelesine inandığım her görüşteki insana saygılıyım ben.

Kusura bakmayın, zaman zaman bir olay ya da bir kişiyi ele alırken kendimden şöyle veya böyle söz etme gereksinmesini duyuyorum.

Bunun çok önemli bir nedeni var.

Ülkemizde çok şey, belli çıkar ilişkilerine göre seyrediyor. Biri birini övdü mü, örneğin çoğunlukla bu övgüyü menfaate tahvil etme eğilimi var.

Benim değerlendirmelerimin de bu tahvil tahsilatçılarıyla aynı görünmesinden korktuğum için araya girerek kendimden söz ediyorum.

Dönelim yine Ecevit'e... Diyor ki Bülent Bey: "Bağdat yönetimi Kuzey Irak'ta etkili durumdayken Irak'tan Türkiye'ye yönelik tehlikeler ve baskılar vardı. Fakat Körfez Savaşı'ndan sonra Bağdat yönetimi, ülke ve devlet bütünlüğünü koruyabilmek için tek çarenin demokrasi yolunda adımlar atmak olduğunu idrak etti ve Kuzey Irak'taki Kürt liderlerine bir demokratikleşme programı sundu. Tabii bu program, Batı ölçütleriyle doyurucu değildi. Ama Ortadoğu ölçütleriyle küçümsenemezdi ve umut verici bir gelişme sayılabilirdi." Bülent Bey, daha sonra olanları ise şöyle özetliyor: "Irak'taki Kürt liderler de bu demokratikleşme programının esaslarında Bağdat yönetimiyle anlaşmaya vardılar.

Fakat onlar Bağdat'la anlaşır anlaşmaz, 1991 Eylülü'nden itibaren ABD levreye girdi ve Irak Kürtleri'nin Bağdat yönetimiyle bütün diyaloglarını ve ilişkilerini kesmeleri için baskı yaptı, onlar da bu baskıya uydular."

Ecevit'e göre, o aşamada Türkiye'ye büyük bir görev düşüyordu. Eğer Türkiye isteseydi, Irak'ın ülkemize muhtaç olduğu o dönemde, Çekiç Güç'ün Türkiye'den çıkmasını sağlayarak Irak'ta demokratikleşme sürecine büyük katkıde bulunabilirdi.

Irak da Türkiye'nin katkısını kabul ederdi.

Fakat Türk Hükümeti, dış politikasını ve Irak'la ilişkilerini Amerikan üdümünden kurtaramadı.

Ülkemizde bugün Çankaya'nın narkist Özal'ı dahil hangi siyasi lider ya da otorite, bu denli açık, bu denli detaylı görüş bildirebiliyor, öngörüde bulunabiliyor?

Bülent Bey'in bütün suçu, öngörülü olmak mı?

Bu ülkenin aydınları, bir kıskançlık krizine mi tutuldular da, bu insanı, başta bankardeşleri sosyal demokratlar olmak üzere herkes yiyip bitirmek istiyor? (5 Eylül 1992)

CHP kadersiz doğacak

CHP'nin yeniden açılışının ilk kurultayı yarın. Bu, CHP'nin kaderini belirleyecek bir kongre.

Ama eğer bir son gün sürprizi olmazsa, CHP, kadersiz bir parti olarak doğacaktır bu kez.

Çünkü parti ehil ellerde değildir.

Ehil elin önerileri ise bir yabancı'nın görüşleriymiş gibi reddedilmiştir.

Bu ehil el, kuşkusuz ki, Bülent Ecevit'tir.

Her durum ve koşula göre çözümler getirebilen bir siyaset adamını kapını son mandalıymış gibi görme hastalığı, bu sosyal demokratların bellerini bir tü doğulturmayacaktır.

Bir yandan yakışıklı pozlarıyla prim toplamaya çalışan Deniz Baykal var...

Öte yandan da "Önüne gelen lider oluyor. Bari ben de aday olayım" mantığından hareket eden ve bazı arkadaşları tarafından dolduruşa getirilen Erol Tuncer var.

Bunlar daha şimdiden birbirlerine düşmüşler.

Tuncer, " Adaylığımı gümbür gümbür açıklayacağım. Boşuna uğraşmayın, 800 oyla biz kazanırız" derken, Baykalcı Fuat Atalay, şu yanıtı veriyor.

"Erol Tuncer, iki kez Deniz Baykal'ın listesinden 44 kişiden biri olmayı kab etmiş birisidir. O, 44 kişiden hiçbirisi kendisini lider konumunda görmemiştir.

Bunlar mı Türk siyasetine yön verecekler?

Bunlar mı, sol siyasetçiler olarak halkın umudu olacaklar?

Bunlardan ne köy olur, ne de kasaba!

Bunlar, bir parti içi demokrasi diye tutturmuş ve bunu sorumsuzluk olarak ilgilanmış sosyal demokratlardır.

Bülent Bey, bazılarına göre ters gelen direktmesinde, bana göre çok haklıdır.

Çünkü Ecevit, "Ne olursa olsun bir şeyler kapayım" düşüncesinde değildir. Türkiye'nin onurudur.

Onun hakkını, solculardan çok sağcılar teslim ediyor. Çünkü MHP'liler, MSP'liler bile ona saygı duyuyor.

Solcular ise solculuğa daha akılcı, daha çağdaş bir yorum getirdiği için Ece faşistlikle suçlama ihanetini; Mussolini'ye benzetme gafletini bile gösterdiler.

Bülent Bey, bunu bile bile kayıtsız şartsız teslim olup da delege oyunlarıyla kendini harcatır mı?

Onlardan o kadar çekmiş ki, yeni bir oyunun tezgâhını sezer sezmez çekil ihtiyacını duymuştur.

Şimdi sorarım sosyal demokratlara; Ecevit'siz bir sol iktidar olsa ne olur, olmasa ne olur?

Sosyal demokratların hiçbirinin Ecevit kadar birikimi yok ki, sağ siyasetçilerden farklı birşey yapabilsinler.

Bugün kendisini lider ya da lider adayı gören kim varsa, bunlardan biri bir tane yeni bir şey söyleyebiliyor mu? Onlar zaten bir söylese, Ecevit onlar bin çeker.

Çünkü onların akılları fikirleri kurultaylarda liderlik oynamak ve parti içi muhalefet adına tarihi sorumsuzluklar sergilemektir.

Alın CHP de, SHP de sizin olsun...

SHP'de İnönü'nün; CHP'de Baykal ya da Tuncer'in "Genel Başkan" olması

hiçbir şeyi değiştirmez.

Bana göre, Ecevit'siz bir CHP, kadersiz doğacaktır!

Zaten CHP'yi bugüne dek, halkın umudu edebilen tek lider Bülent Ecevit olmuştur.

Kurultaylarda delegelerin akıllarını çelmek kolay; ama halkı kandırmaya kimsenin gücü yetmez. (8 Eylül 1992)

Birbirlerine düştüler

Solu bölüyor diye Ecevit'i yıllarca suçlayan sosyal demokratlar, şimdi kendi beraberliklerini de sağlayamadılar.

Bir yanda SHP, öte yanda CHP...

Belki yarın HP'si, KHP'si de çıkar...

Hiçbiri de inandırıcı değil. Çünkü ne SHP'nin CHP'den; ne de CHP'nin SHP'den bir farkı var.

İkisi de aynı... İkisi de delege tezgâhlarıyla lider seçen partiler.

Hiçbirinin de bir mesajı, bir öngörüsü yok.

Adları ise demokrat, üstelik de sosyal demokrat.

Oysa ikisinin de ne demokrasinin D'sinden, ne de sosyal demokrasinin SD'sinden haberi var.

İkisinin de, "İktidar olanaklarından biraz da biz sebezlenelim" düşüncesinden başka bir alternatif düşünceleri yok.

Vatandaşla ilişkileri de seçkinci...

Bu beyler ne zaman adam olacaklar?

Bir yandan kendilerine sosyal demokratlığı öğreten Ecevit'i, "yalnız adam"lığa itiyorlar; bir yandan da ona sahte birleşme çağrıları yapıyorlar.

Sonra da, "Ecevit tarihi fırsatı kaçırdı" diye ahkâm kesiyorlar.

Bu arada, samimi içerikli olmayan şeyler de yapıyorlar.

Örneğin Baykal, "Atatürk ve İsmet İnönü'nün yanı sıra Ecevit'inde resmini asın" diye talimat veriyor.

Oysa aynı Baykal, elinden gelse, Ecevit'i bir kaşık suda boğacak!

Gazete haberlerine göre, CHP'nin dördüncü lideri Deniz Baykal çok hızlı gidiyormuş...

Gitsin bakalım gidebildiği kadar...

Ama işin içinde aşırı hız kurbanı olmak da var.

Yanlış arılamayın: SHP'nin yapay lideri Erdal İnönü'yü savunuyor değilim. Benim tercihlerimin arasında böyle bir seçeneğin yeri yok. İnönü mi, Baykal mı diye sorsanız, ben Baykal cevabını veririm. Çünkü İnönü, babasının adından ötürü bir koltuk kapabilmiştir. Baykal ise delege hesapları ve hizip oyunları ile da olsa, kendi adıyla CHP'ni başına geçmiştir.

Örneğin şimdi iki günde bir eleştirdiğim Özal'ın yerine Evren'i önermeniz onu da şiddetle karşı çıkarım.

Çünkü Evren darbecidir.

Özal ise darbecilerin gölgesinde büyüdüğü hâlde sivildir. Sivilleşme sürecine katkısından dolayı onu tercih ederim.

Eğer Özal demokratik esaslar içinde bin yıl bile başımızda kalsa, sabır gösteririm.

Dönelim yine aslan sosyal demokratlara...

Bakalım hangisinin dışı daha kesici... Kim kimi ne kadar yiyebilecek?

Sosyal demokratlar, aslında Ecevit gibi demokratik solcu olabilseler, birbirlerini yemek gibi hesapların içine girme ihtiyacını duymayacaklar.

Ama ithal malı hevesleri, onların doğru yola gelmelerini engelliyor.

Onun için de koltuk kapmaca oynuyorlar!

Darbelerde İnönü'lere, normal koşullarda ise Deniz'lere sığınıyorlar.

(18 Eylül 1992)

Yapay ittifaklar, transferler

Meclis aritmetiği sürekli değişiyor.

En çok da SHP'de görülüyor değişiklik.

Bu parti, 20 Ekim 1991 Genel Seçimleri'nde 88 milletvekili ile Meclis'e girmişti.

Şimdi ise bu sayı 53'e düştü. Varsayımlara göre, SHP'nin sandalye sayısını 47'ye inmesi bekleniyor.

İlk çözümler RP'de görülmüştü... Ama bu çok doğaldı.

MÇP ve IDP yalnız başlarına seçime girselerdi yüzde 10 barajını aşamayacaklardı.

Onlar da bu engel dolayısıyla RP ile ittifak kurma mecburiyetinde kaldılar.

İttifak sayesinde Meclis'e girdikten sonra da kendi kimliklerine tekrar kavuştular. RP bünyesinde sağlanan ittifak yapaydı. Sadece ve sadece bir zorunluluktan kaynaklanıyordu.

Barajı aşamama riskine takılmak istemeyen sağ partiler, esasta aynı görüşleri paylaşmamalarına karşın ittifak kurabilmişlerdi.

SHP ile DSP ise, özellikle SHP'nin sahte birleşme çağrılarını yüzünden ittifak kurmayı beceremediler.

Şimdi SHP'nin kendisi de bölündü.

CHP'nin açılmasıyla Baykalcılar, SHP'den ayrıldılar.

Deniz Bey, şimdi hasbelkader lider olmanın keyfini yaşarken, SHP'yi bölebildiğince bölmeye çalışıyor.

Eğer beklenen çözülme SHP'de gerçekleşmezse Baykal liderliğindeki CHP müthiş bozguna uğrayabilir.

Bu da en çok DSP'ye yarar.

Tersi, yani CHP büyürken SHP'nin küçülmesi de sözkonusu olabilir. Bu da yine DSP'ye avantaj sağlayabilir.

Bu koşullarda Ecevit'in en büyük şansı, artık solu bölmekle suçlanamayacak olmasıdır.

Zira Ecevit'i bu açıdan yıllardır suçlayanların kendileri, kendi içlerinde resmen bölünmüşlerdir.

"Resmen" diyorum, çünkü bölünme, CHP açılmadan önce de gayri resmi olarak vardı.

Baykal ayrı bir hizipti, İnönü başka bir kanattı.

Dahası başka isimler altındaki kamplaşmalar da vardı. Şimdi bu kamplar, adreslerini CHP ve SHP olarak belirlediler.

CHP'nin açılması, duygusal ve hatta aceleci davranan birkaç DSP'liyi de heyecanlandırdı. Onlar da CHP'ye gittiler. Sandılar ki, herkes CHP'de toplanacaktı.

Ecevit ise bir kez daha büyük zorluklar içine itildi.

Oysa DSP'den çözülme olmasaydı ilk seçimlerde en kârlı çıkacak sosyal demokrat, demokrat sol örgüt, bu parti olabilirdi.

Ama onlar kolaycılığı seçerek ilk fırsatta DSP gemisini terk ettiler.

Aslında partiler arasındaki hiçbir transferi yadırgamıyorum.

12 Eylül darbecileri öyle bir Türkiye yarattılar ki, düzeltilmesi gereken binlerce sorun bırakıp gittiler.

Bugünkü mecburi ittifaklar ve transferler de onların yüzündendir.

Onlardan önce de milletvekili transferleri vardı.

Fakat demokratik süreç içinde ilkel transferler dönemini tamamlamış olacaktık bugüne dek...

Darbeler yüzünden bu sorunun çözümü de günümüze ertelendi.

Onun içindir ki, milletvekili transferlerini önleyen 84. Madde ile seçimlerdeki yüzde 10 barajı acilen kaldırılmalıdır.

Herkes kendi inandığı örgütte yerini almalı ve herkes özgürce seçme-seçilme özgürlüğüne kavuşmalıdır.

Adaleti, demokrasiyi, en başta seçme ve seçilmede sağlayabilmeliyiz.

Seçme ve seçilme özgürlüğünün önündeki engeller kalkarsa, Meclis'e yapay ittifak ve beraberlikler değil, net görüşlerin temsilcileri girer.

Gerekiyorsa, onlar, bugünkü DYP-SHP koalisyonu gibi sadece ikili değil, üçl- dörtlü koalisyonları da kurarlar. (22 Eylül 1992)

Yine doğrulanacak

Saratoga'nın gemimizi vurması hâlâ aydınlatılmadı.

Saratoga'nın Komutanı Albay James M. Drager, tatbikat nedeniyle düzenlediği basın toplantısında "Saratoga'da asla hata olmaz" demişti.

Ama Saratoga'da bir olay oldu; hem de bu açıklamadan sonra... 5 askerimizin şehit olmasıyla sonuçlanan bu olay, ne olabilir? Hata mı, kasıt mı?

Öyle ya, Saratoga'nın komutanı, "Bizde kesinlikle hata olmaz" dediğine göre soruna kasıt açısından da bakmamız gerekiyor.

Söyledikleri, zamanında hep eleştirilen, ama 6 ay, bir sene gibi zamanlar sonrasında hep doğru çıkan Ecevit, bu konuda da ilginç ifadeler kullandı.

Ancak Ecevit'in bu ifadeleri de bir iki haberin dışında -özellikle devlet kademesinde- pek ciddiye alınmadı.

Ne demişti Ecevit? Özetleyeyim:

"ABD yönetiminin bazı özellikleri vardır. Kendi içinde bir hayli çoğulcu olan Amerikan yönetiminin değişik birimleri bazen kendi başlarına birtakım kararlar alabilir, oldu bittiler yaratabilirler; veya bu birimlerde yer alan bazı unsurlar fırsat buldular mı kendi başlarına bazı oyunlar tezgâhlayabilirler.

Ege'deki tatbikat sırasında bir geceyarısı program dışı fırlatılan Amerikan füzeleriyle gemimizin vurulması herhalde üst düzey Amerikan yönetimince istenmiş olamaz. Ama bunun bir kaza olduğuna inanmak da çok zordur."

Bülent Bey önce Amerika'nın yapısını ortaya koymakta, sonra olasılıklar üzerinde durmaktadır.

Bu olasılıklardan birine göre, Saratoga'daki bazı sivri akıllılar -örneğin bir Rum, bir Ermeni ya da PKK yandaşı biri-, kasıtlı davranarak gemimizi vurmuş olabilirler.

Bu hiç de yabana atılacak bir olasılık değildir.

Çünkü ABD yönetimi içinde çok ilginç sesler, görüşler bulunmaktadır. Yine Ecevit'in hatırlatmasına göre, bu ilginç sesler, görüşler Amerika'nın 70'li illarda haşhaş konusunda Türkiye'ye yaptığı baskılar sırasında da görülmüştür. Bakın neler olmuştur? Amerikan kaynaklarının açıklamasına göre, 70'li illarda Başkan Nixon'un bir yardımcısı, Ankara'daki Amerikan Büyükelçisi'ne, "Eğer Türkiye isteğimize uymazsa- yâni haşhaş ekimini yasaklamazsa -Altıncı İlo'nun derhal Boğaz'lardan geçip İstanbul'u topa tutmasını tavsiye edeceğiz" demiştir.

Zamanın Dışişleri Bakanı Kissenger'in başkanlık ettiği bir toplantıda ise, İstanbul'daki Sultanahmet Camii'nin bombalanması gündeme getirilmiştir.

O sırada Amerikan Hazine Başkan Yardımcısı olan Kıbrıs Rum asıllı bir yetkili ise, "Eğer eroine karşı açtığımız Haçlı seferinde bize katılmazlarsa Türkleri kestümüz değil, düşmanımız saymalı ve NATO'dan çıkarmalıyız" demiştir.

Bunları hatırlatan Ecevit, "Saratoga uçak gemisindeki füzeleri ateşleyenlerin ardında da işte bu tür sivri akıllılar bulunabilir" diye eklemektedir.

Ecevit ayrıca şunları söylemektedir:

"Ege'deki benzer kaza veya oyunların Güneydoğu'da da meydana gelebileceği gözönünde tutularak Çekiç Güç derhal topraklarımızdan çıkarılmalı ve ölgemizle ilgili politikalarımız Amerikan güdümünden kurtarılmalıdır.

Çekiç Güç'ün ardında, hem de bazı sivri akıllılarca değil, doğrudan doğruya en üst düzey Amerikan yönetimince Saratoga olayından çok daha vahim, çok daha büyük boyutlu bir oyun tezgâhlanıyor."

Ecevit'in söyledikleri yine biraz zaman geçince doğrulanacaktır.

Çünkü bu, onun kaderidir... Önce tepki görecek, sonra da "Ecevit haklıymış" denilecektir.

Bu hep böyle olmuştur maalesef!

Yine öyle olacak.. Ama bu defa, bu süre, pek fazla uzun sürmeyecek gibi görünmektedir. (9 Ekim 1992)

Ecevit ilk kez önde

Konda'nın Milliyet için yaptığı anket, ilginç sonuçlar ortaya koymuştur.

Konda'ya göre, bugün seçim yapılırsa partilerin alacakları oy yüzdeleri şöyle olacaktır:

ANAP:29, DYP:18, RP:17, DSP:12, SHP:11- CHP:5

DYP'nin yıpranması, ANAP'ın yeniden atağa geçmesi doğaldır. RP'nin yarımanışı da ...

Bu üç parti, şöyle ya da böyle aynı pastadan pay almaktadır. Hele bazı seçmenleri, bütünüyle aynı tabandandır.

Dolayısıyla oyların gel-gitleri de genellikle kendileri arasında olmaktadır.

Anketin en ilgi çekici yanı, sol oylara ilişkindir. İlk kez bir anketten Ecevit'in DSP'si solda birinci parti olarak çıkmıştır.

Gerçi DSP, genel seçimlerle kıyaslandığında önemli bir artış sağlayamamıştır. Konda'ya göre DSP, genel seçimlerde yüzde 11 olan oyunu ancak 12'ye kadar çıkarabilmiştir.

Yâni sadece bir puanlık bir artış sözkonusudur.

Ama bu kadarı bile aslında Ecevit'in DSP'si için çok önemlidir. Bu önemin ik özelliği var:

Bir: CHP'nin, Deniz Baykal liderliğinde açılması, DSP'den bir tek oyluk bile kayıba sebep olamamıştır. Demek ki, Baykal, Ecevit için bir risk oluşturamamaktadır. DSP'den SHP'ye de yarım puanlık bile bir kayma yoktur. Demek ki SHP de DSP için bir engel değildir.

İki: Solun en büyük partisi olan SHP, ilk defa DSP'nin gerisine düşmüştür. SHP, yüzde 8'lik kaybının 5'ini CHP'ye, birini DSP'ye, ikisini de sağ partilere kaptırmıştır.

Bu sonuçlara göre, SHP erime sürecine girmiştir. Yakın bir gelecekte, yüzde 11 olan bu oyunu da tüketecektir.

SHP'den kopacak oyların bir bölümü, yine CHP'ye gidecek gibi görünmektedir. Bir bölümü de DSP'ye...

DSP belki de solda birinci parti olmanın avantajını kullanarak CHP'ye yönelişleri frenleyip azaltabilir.

Çünkü artık DSP'nin baraj sorunu yoktur. SHP ve CHP ayrı ayrı seçimlere katılsalar da DSP yine Meclis'e girecektir.

Şimdi şu söylenebilir: Baykal daha startı vermedi... Faaliyete başlayınca soldaki oyları kendisine çekebilir.

Bana göre, böyle bir olasılık çok güç... Çünkü Baykal, CHP'yi faal hâle getirmeden önce de sürekli olarak genç lider imajıyla vitrine konulmaktaydı.

Yâni Baykal'ın reklamı her zaman için vardı.

Ecevit ise, bırakınız reklamı, sürekli olarak kösteklenmesine ve söylediklerir bilinçli olarak çarpıtılmasına rağmen oy yüzdesini artırmayı başarabilmiştir.

Sola çok önemli bir görev düşmektedir.

Artık kimse, Ecevit'i yadsıyamaz. Onsuz bir solun iktidara yürümesi kesinlik mümkün değildir. Bırakınız iktidarı, Ecevit'siz bir solun ana muhalefet olması bile olanaksızdır.

Bu koşullarda SHP ve CHP kurmaylarının, Ecevit'in liderliğini kayıtsız şartsız, evet kayıtsız şartsız kabul etmeleri gerekir.

Ne İnönü, ne Baykal, birlikte de, yalnız başlarına da solu iktidara taşıyamazlar.

Ama CHP ve SHP, Ecevit'in DSP'sine katılırlarsa, sol, ilk seçimlerde iktidar seçeneği olabilir.

Solda her açıdan donanımlı tek lider Bülent Bey'dir çünkü. Onu daha kimse aşamamıştır.

Düşünün bir kez: Solun bütün kurmayları bir araya geldiklerinde bile tek başına kalan Ecevit'i tüketememişlerdir.

Hiçbir örgütlenme, hiçbir taktik, hiçbir hile, Ecevit'i safdışı edememiştir.

Artık solun bunu idrak etmesi bir mecburiyettir.

Solun iktidara gelememesinin ayıbını, artık kimse Ecevit'e yükleyemez. Ayıplı olanlar, Bülent Bey'i yiyip bitirmek isteyenlerdir. (20 Kasım 1992)

İçtenliksiz çağrılar

Sosyal demokrat ya da demokratik solcu olsun olmasın, herkes solun birleşmesini istiyor... Ve bu vesileyle herkesin gözü Ecevit'te...

Siyaset biliminden yoksun çoğu kişi, özellikle de solcular Ecevit'i suçlama kolaycılığını gösteriyor. Gazetelerdeki haberlere bakacak olursak, bu anlamda Ecevit sürekli tarihi fırsatları(!) kaçırıyor.

Ne hikmetse Ecevit'in söylediği onca doğru sözün hiçbiri zamanında tarihi olmuyor... Ama ona yapılan çoğu içtenliksiz çağrılar hep tarihi (!) sayılıyor.

Bir kez şunu belirtmekte yarar var. Bugünün koşullarında Ecevit'siz bir sosyal demokrat ya da demokratik sol hareketin tek başına iktidara taşınması mümkün değildir. Çünkü Bülent Bey, bunca yıldır verdiği savaşımın nedeniyle tek başına büyük bir güçtür.

Bülent Bey ki, 12 Eylül sonrasında oluşan siyasal arenada sürekli kötülenmesine karşın büyük bir güç olduğunu defalarca kanıtlamıştır.

Oysa Ecevit sahte anketlerle bile etkisizleştirilmeye çalışılmıştır.

Her seçim öncesi anketinde Ecevit'in yüzde 10 barajını bile aşamayacağını vurgulanması, aslında bir ciddiyetin değil, bir kastın ürünü olmuştur. Bu yüzden çoğu Ecevit seveni "Belki barajı aşamaz" endişesine kapılarak DSP'ye oy vermekten kaçınmıştır.

Ama Ecevit'in DSP'si adaletsiz seçim engelini, kasıtlı kampanyalara karşın aşabilmiştir.

Bugün adaletli bir seçim kanunu olsaydı, Ecevit'in DSP'si 40-50 milletvekiliyle parlamentoda temsil imkânını da bulacaktı.

Ecevit bu gücünü bildiği içindir ki, DSP'nin küçük parti olduğu iddialarına katılmamakta ve sağ-sol tüm partilere sürekli olarak adaletsiz seçim sisteminin değiştirilmesi için katkıda bulunmaları çağrısını yapmaktadır. Ama Bülent Bey'in bu çağrısına en çok kayıtsız kalan da SHP olmuştur.

Şimdi de Baykal'ın CHP'si, asıl hedef adaletsiz seçim sistemiyken, Ecevit'e baskıcı bir mesajla birleşme teklifinde bulunmuştur.

Önce çağrının niyetine bakalım; Baykal, solu birleştirmeyi ve Ecevit'in liderliğini samimi olarak istiyorsa, neden bu önerisini, Bülent Bey'e gidip de götürmüyor? Baykal, Ecevit'le randevulaşarak bu isteğini dile getirseydi daha doğru olmaz mıydı?

Ama anlaşılın o ki, Baykal, birleşme çağrısını bir siyasi şova dönüştürmek istemiştir. "Ecevit nasıl olsa reddeder... Hiç olmazsa ben puan toplarım" diye düşünmüştür.

Baykal bana göre samimi bir çağrıda bulunmamıştır. Baykal, Ecevit'i etkisizleştirmeyi öngören planın ikinci aşamasını devreye sokmuştur.

Birinci aşama, CHP'nin başına geçtikten sonra Ecevit'in resimlerini astırmasıydı...

İkinci aşama da bu: "Ecevit gelirse koltuğu bırakırım" taktiği.

Baykal zaten koltuğa hakettiği için gelmemiştir. Sahipsiz kalan koltuğa gidip oturmuştu. "Belki kitleler peşimden gelir" diye düşünmüştü.

Sayın Baykal sadece bir taktik çıkış yapmıştır.

Gerçekten içtenlikli olsaydı, "Koltuğu bile bırakırım" önerisini, hakiki lider Ecevit'i ziyaret ederek gerçekleştirebilirdi.

Basın aracılığıyla mesaj göndererek bu işi yapmaya kalkışması ise klasik bir Baykal kişiliğinin bilinen bir taktiğidir.

*Ecevit tek başına solu adam etmeye çalışıyor ama, aslan sosyal demokrat kurmayların bundan aldıkları hiçbir ders yok! Türkiye'de böyle bir sol iktidar olsa ne olur, olmasa ne olur?

Kaç lider ve lider adayı varsa, toplamları henüz bir Ecevit emeyen bu insanların sahte çağrılarla onu zedelemeye ne hakları var? Ecevit her gün yetişmiyor... Sadece Türkiye'de değil, dünyada bile...

Aslan sosyal demokratlarımız ise hâlâ hizip ve kurultay takımları içindeler.

Eğer sol gerçekten istiyorsa, Ecevit'e kayıtsız şartsız evet demelidir.

Ecevit bu işi başaramazsa, işte o zaman onu düşürüp kendine yeni lider bulmalıdır. (10 Şubat 1993)

Birleşmeler de ayrılar

Sosyal demokratlar yıllardır bu oyunu oynuyorlar: Bir ayrılıp, bir birleşiyorlar.

Adeta çocukların evcilik oyunu gibi...

Sürekli mızıkçılık yaptıkları için de bir türlü sağlıklı bir zeminde biraraya gelemiyorlar.

Kısaca özetleyeyim; Hikâye, 12 Eylül 1980 sonrası döneminde kurulan Halkçı Parti'nin (HP) icazetli olmasıyla başladı.

Sosyal demokratların bir kısmı, Necdet Calp'in HP'sinde birleşmek yerine SODEP'i kurdular. SODEP'in başına da İnönü'yü getirdiler.

Amaç, İnönü adının çevresinde solu birleştirmektir.

Ama SODEP'in kuruluşu, aslında ayrılığı da beraberinde getiriyordu.

Bu arada Ecevit'in DSP'si de kurulmuştu. Böylece sosyal demokrat parti sayısı üçe çıkmıştı.

Sonra Calp'e karşı HP Genel Başkanlığı'nı kazanan Aydın Güven Gürkan ile SODEP'in başındaki Erdal İnönü birleşme temaları yapmaya başladılar.

Bu sırada aslında en büyük çabayı Gürkan gösteriyordu. Buna karşın İnönü adı ön plana çıkıyordu.

Gürkan ve İnönü, Ecevit'le de görüştüler. Bir sonuç alamayınca da sadece HP ile SODEP'i birleştirip SHP'yi kurmakla yetindiler.

Ecevit, hareketini, farklı bir oluşum olarak gördüğü için bu birleşmede yer almadı.

Böylece sosyal demokratların parti sayısı iki oldu: SHP ve DSP.

Ama bu ayrılık böyle devam etmedi. 12 Eylül darbesiyle kapatılan CHP açılınca sol, yine üç parti oldu: SHP, CHP ve DSP.

Daha da önemlisi, solu birleştireceği iddiasıyla siyaset dünyasına sokulan Erdal Bey, solu üç parça bırakarak liderliğe veda etti ve yerini Murat Karayağcın'a bıraktı.

Şimdi önümüzde bir seçim var.

Sol, üç parti hâlinde bu seçime giderse önemli bir varlık gösteremez.

SHP çok yaralı...

CHP'nin hiç gücü yok.

Belki de en şanslısı, bazıları şaşıracaktır ama, Ecevit'in DSP'sidir.

Birleşme temalarının başlamasının tek sebebi bu: Yâni seçim korkusu.

Ecevit, bilinen gerçeklerini sıralayıp işi baştan kesti: "Birleşmiyorum arkadaş" dedi.

Dolayısıyla Baykal'ın CHP'si ile Karayağcın'ın SHP'si başbaşa kaldı.

Bir ara bunlar da ilişkiyi kopardılar. Sonra birleşmeyi tekrar gündeme getirdiler.

Bu kez ciddi görünüyorlar.

Baykal, "Solda birliğin sağlanması için koltuğu bırakmaya hazırım" dedi.

Şimdi top Karayalçın'da...

Birleşme güçlü bir olasılık olarak görülüyor.

Ama bu birleşme, seçim korkusuyla sağlanacağı için bana göre pek sağlıklı olmayacaktır.

Yâni bir bakıma, birleşseler de içlerinde ayrı olmaya devam edeceklerdir.

Çünkü sosyal demokratlar ayrılmaya fena alıştılar.

Bunun en önemli sebebi de herkesin kendini lider görmesinden kaynaklanmaktadır. (28 Ekim 1993)

Ecevit uyarıyor

Demokratik Sol Parti Genel Başkanı Bülent Ecevit, çok öngörülü bir siyasetçi...

Dediği her şey çıkıyor.

Örneğin bir zamanlar Kafkaslar'a dikkati çekmişti... Çok geçmeden Ermeniler, Azeriler'e saldırdı.

Örneğin, Saraybosna'da bu kanlı olaylar olmadan çok önce Türkiye'nin gözlerini bu bölgeye çevirmesi gerektiğini öne sürmüştü.

Sonrası mâlûm: Vahşi Sırp saldırıları başladı.

Yine örneğin, "SHP'ye verilen oy PKK'ya gider" demişti...

Yine haklı çıktı.

Çünkü PKK sempaticileri birçok kişi, SHP'den milletvekili seçildi.

Bu kişiler daha sonra SHP'den ayrıldılar ve önce HEP'i, ardından da DEP'i kurdular.

Ecevit, şimdi yine uyarıyor:

"Rusya'da, eski Sovyetler Birliği yerine, ondan daha tehlikeli bir imparatorluğun temellerinin atıldığını" söylüyor.

Ecevit, bu imparatorluğun, Ortodoks ve Slavlık temellerine dayandığı için tehlike oluşturduğunu vurguluyor.

Her zamanki gibi bu uyarıyı da dikkate almalıyız.

Hele ki, Ecevit'i hep hayalcilikle suçlayan, ama hep yanılan bazı çevrelerin, bu sözü bir yere yazmaları gerekir...

Görecekler ki, Ecevit yine haklı çıkacaktır. (10 Şubat 1994)

Neden Ecevit?

Bir yazımı "Sol ancak Ecevit'in liderliğinde iktidara yürüeyebilir" diye noktalamıştım.

Bugün bu konuyu biraz daha açmak istiyorum: Neden Ecevit?

Ecevit "lider" özelliklerini her koşulda kanıtlayan bir siyasetçidir.

Ecevit, cumhuriyet tarihimizin Atatürk'ten sonra "İkinci adam"ı İsmet İnönü'ye karşı mücadele vererek CHP Genel Başkanlığı koltuğuna oturmuştur.

Sonraki yıllarda da adını dağlara taşlara yazdıran ender liderlerden biri olmuş ve solun oylarını yüzde 40 küsurlara çıkarmıştır.

Bugün vardığı noktada dahi mücadele verebiliyorsa, bu onun liderlik vasfını hâlâ koruyor olduğunu göstermektedir.

Son 10 yıla şöyle bir bakarsak, Ecevit'e karşı solun neredeyse tüm kurmaylarının biraraya gelip yeni bir lider yaratmaya çalıştıklarını görürüz.

Pardon, önce bunu 12 Eylül'cü generaller denedi ve Necdet Calp'i solun lideri yapmak istediler. Fakat Calp, ancak ve ancak "Solun geçici genel başkanı" olabildi.

Sonra solun kurmayları devreye girdi ve Erdal İnönü'yü, babasının adını kullanarak "liderlik" koltuğuna oturtmak istediler.

Erdal Bey ise o koltuğa bir türlü oturamadı ve sık sık "Ben bu işi beceremiyorum" diyerek kaçtı. Son kaçışında ise geri dönmedi.

Deniz Baykal liderliğe soyundu. Fakat o da küçülen CHP'nin Genel Başkanı olabildi.

Erdal Bey'den sonra solun büyük partisi SHP'nin, dolayısıyla bütün solun liderliğine Murat Karayağçın oturtulmak istendi.

Çok hevesli göründü ama, o da "lider"liğini henüz kanıtlayamadı, ola ola SHP'nin yeni Genel Başkanı olabildi.

Karayağçın'ın SHP'ye bir canlılık getirmesi beklenirken, parti, onunla daha da küçüldü.

Bir parti, umut olarak gösterilen, taze kan olarak sunulan başkanıyla ufalyorsa, o kişi, lider özelliklerini taşıyor demektir.

Soldaki lider arayışları, lider dayatmaları hep fiyaskoyla sonuçlanmıştır. Çünkü lider seçeneklerinin hiçbiri Ecevit'i aşamamıştı. Hiçbirinin Ecevit'ten fazla söyleyebilecek artıları yoktu.

Oysa Ecevit, İsmet İnönü gibi bir devî aşarak CHP Genel Başkanlığı koltuğuna oturmuştu.

SHP'nin ve CHP'nin tabanları lütfen beni yanlış anlamasınlar.

Ben onların tercihlerine içtenlikle saygı duyuyorum. Benimki bir tespit ve öneridir.

Sol, bir kereye de mahsus olsa, gerçek lideri Ecevit'e kavırsız şartsız evet demelidir.

Sol bunu denemeden lider arayışlarını sürdürürse Bülent Bey'in siyasetten çekilmesini bekleme zorunda kalır ki, o zaman da solun adından dahi bahsetmek imkânsız hâle gelir.

Sol ancak Ecevit'in liderliğinde iktidara yürüeyebilir. (10 Temmuz 1994)

DSP neden farklı?

Pazar günü yapılan seçimlerde sol büyük bir yenilgi aldı. O kadar ki, sonuçlara bakarsanız, "Sol silindi" bile diyebilirsiniz. Kimse, bu kadarını tahmin etmiyordu.

Düşünebiliyor musunuz? Solun en büyüğü olduğunu iddia eden SHP Genel Başkanı Murat Karayağın, "Yenilginin tek sorumlusu Ecevit'tir" diyor. Bence Murat Bey, haksızlık, hem de çok haksızlık ediyor. Çünkü yenilginin tek sorumlusu bizzatıhi Karayağın'ın SHP'sidir.

Çünkü, artık SHP deyince akla, İSKİ'ler, ASKİ'ler, şaibeli bağışlar, daha da önemlisi halkına yabancı, inançlara saygısız siyasiler ve kirli siyaset gelmektedir.

SHP Grup Başkanvekilllerinden Ercan Karakaş, "Yeni bir sosyal demokrat partinin kimliğinin tanımlanmasına ihtiyaç var" diyor. Doğru ama... Bunu yapmış olan var zaten... İşte Ecevit ortada...

Yıllardır, "Biz farklıyız" diyor. Ama kimseye dinletemiyor. Oysa Bülent Bey; solu, değişen dünya ve ülke koşullarına göre yeniden yorumlanmış; millî ve manevî değerlere saygılı bir yapı oluşturmuştur.

SHP'nin akli başında isimlerinden biri olan Sayın Karakaş dahi, Ecevit'in DSP'sindeki bu yeniliği görmeden, "yeni bir kimlik tanımlanması"ndan söz ediyor.

Halkın millî ve manevî değerlerine saygı duymanız için illa sağcı olmanıza gerek yok. Solcu olarak da bunu yapabilirsiniz. Fakat SHP'nin akli, buna bir türlü basmıyor.

Bakin işte bir kanıtı: SHP'li bir bakan, dindar kesimlerden söz ederken "Örümcek kafalılar" ifadesini kullanabilmektedir. Böyle solcu olmaz... Bu yobazlıktır.

Hem demokrat, üstelik de sosyal demokrat olacaksınız, hem de rakiplerinize, inançlarından dolayı "Örümcek kafalılar" diye hakaret edeceksiniz.

O zaman, o kişilerin temsil ettiği inanca sahip insanlar size oy verirler mi? Vermezler tabii... Öyle olunca da "buçuk partiler" diyerek sizinle matrak geçerler.

Ben hep söylüyorum: Solun bugün Ecevit'ten başka alternatifi yoktur. Solun tek şansı Ecevit'tir.

İnönü denedi; olmadı... Baykal denedi; olmadı... Karayalçın deniyor; olmuyor...

SHP kurmaylarının da bunu görmeleri ve solun adresi olarak Ecevit'i kabul etmeleri lâzım gelir. Şu şartlarda solun başka bir alternatifi yoktur.

(13 Temmuz 1994)

Solu, yeni CHP bölüyor

SHP ve yeni CHP sosyal demokratları, yıllarca Bülent Ecevit'in solu böldüğünü iddia ettiler.

Ecevit için ısrarla ve inatla "Bir Bölen" ifadesini kullandılar.

Sonra ne oldu?

Şu oldu: asıl solu bölenler, bu iddiada bulunanlar ve bu ifadeyi kullananlar oldu.

Zaten sosyal demokratlar, Ecevit'e birleşme çağrısı yaparken de samimi değillerdi.

Birleşme çağrılarının çoğu göstermelikti.

Maksat çağrı yapıyor olmaları.

Onların istediği, Ecevit'in gelmesi değil, devreden çıkmasıydı.

Ecevit kazaran "Evet" deseydi, onu delege oyunuyla kim vurduya götüreceklerdi.

Onun içindir ki, Ecevit'le birleşme görüşmesi yapmaya giderken dahi, birleşmemek için ne gerekliyorsa yapıyorlardı.

Hatta bu konuda başı, Erdal İnönü çekiyordu.

Bakın bir örnek vereyim: İnönü, vaktiyle Ecevit'le birleşme görüşmesi yapmaya giderken, DSP'den olaylı biçimde ayrılan Adıyaman Milletvekili Celal Kürkoğlu'nu bir gün önce törenle partisine alıyordu ve bu arada, ne ilgisi varsa, şu ilginç lafı söylüyordu:

"Ecevit demokrat değil!"

Erdal Bey bunu söyledikten birgün sonra Bülent Bey'le birleşme görüşmesi yapmaya gidiyordu. Dolayısıyla görüşme, birleşme değil, birleşmeme teması oluyordu.

Fakat sosyal demokratlar, yine aynı şeyi iddia ediyorlardı:

"DSP solu bölüyor!"

Şimdi bu iddia, geçerliliğini bütünüyle yitirdi. İş tersine döndü:

Solu yeni CHP bölüyor.

Yalnız "Bir Bölen"lerin sayısı bir değil... Erdal Bey de "Bir Bölen", Deniz Bey de...

Gerçi Erdal Bey, "Deniz"e tutulduğu için veda turları atıyor ama, içindeki Ecevit karşıtlığı daha ağır basıyor olmalı ki, hâlâ oyların CHP'ye verilmesini isteyerek solun bölünmesine kendi çapı kadar hizmet ediyor.

İlginçtir ki, Erdal Bey'in, yıllar önce Ecevit karşıtı olduğu için törenle partisine aldığı Celal Kürkoğlu da bu arada CHP'ye veda ediyor.

Ve solu; kimin, kimlerin böldüğü bugün daha iyi anlaşılıyor. (30 Kasım 1995)

Yeni CHP'nin işi çok zor

Tıkanan herkes suçu medyada arıyor.

Şimdi de CHP Genel Başkanı Deniz Baykal aynı şeyi yapıyor. Diyor ki:

"İki tane manşet atacaksın, İstanbul'da yazılan senaryolar doğrultusunda hükümet kuracaksın."

Baykal, olası "ANAP-DSP koalisyonu"ndan söz ediyor.

Önce şunu anımsatmakta yarar var:

Seçimlerden sonra ANAP ile DSP'nin koalisyon kurmaları ihtimali, yeni bir şey değil... Konu çeşitli kereler gündeme geldi.

Zaten Mesut Yılmaz, her fırsatta DSP Lideri Bülent Ecevit'ten övgüyle söz ediyor. Öteki ANAP kurmayları da öyle...

Nitekim daha iki gün önce ANAP Genel Başkan Yardımcısı Yaşar Eryılmaz, "Muhtemel bir koalisyonda DSP, ilkeleriyle ANAP'a en yakın partidir" dedi.

Medyanın bu konuyu biraz daha açmasının "İstanbul'da yazılan senaryolar"la ne ilgisi var?

"ANAP-DSP koalisyonu" olasılığı gizli bir senaryonun ürünü değil ki... Bu, "mâlûmu-ilân"dır

Ortada bir seçim olmadan, Baykal dese ki: "Medya, DYP-CHP koalisyonunu tezgâhlıyor."

Ha o zaman haklı...

Fakat ortada böyle bir şey yok ki...

24 Aralık seçimlerinden sonra "DYP-CHP koalisyonu" kendiliğinden sona erecektir. Belki koşullar, yeni bir "DYP-CHP koalisyonu"nu gerektirecektir.

Mevcut verilere göre, böyle bir olasılık yok ama, olabilir de...

Yâni lafın özü şu: Bir lafın öncesinde olası koalisyonları konuşmanın, yazmanın İstanbul'da yazılan gizli senaryolarla ve medya tezgâhı ile bir ilgisi, ilişkisi yoktur, olamaz da...

Böyle bir ilgiyi, ilişkiyi aramak, DSP-CHP ayrılığını tabanda da körüklemekten öte bir işe yaramaz. Oysa iki partinin tabanı da ilişkilerin gerginleştirilmesi yerine, yumuşatılmasından yanadır.

CHP'nin işi, bu kez gerçekten çok zordur. Solun birinciliğini DSP'ye kaptıran CHP, ciddi olarak baraj endişesi yaşamaktadır.

Bunun somut sebepleri vardır. (3 Aralık 1995)

Yeni CHP'nin baraj endişesi

Dünkü yazımı şöyle noktalamıştım:

"Solun birinciliğini DSP'ye kaptıran CHP, ciddi olarak baraj endişesi yaşamaktadır. Bunun somut sebepleri vardır."

Evet, CHP'nin işi bu kez gerçekten çok zordur.

Çünkü CHP, SHP-CHP birleşmesinden önce sahip olduğu oy kesimlerinin büyük çoğunluğunu kaybetmiştir; kaybetmeye de devam etmektedir.

1- CHP tabanı, büyük ölçüde DSP'ye kaymaktadır. Bunu artık herkes görmektedir.

2- Doğu oyları, artık CHP için hayaldir. Kürt kökenli HADEP, Doğu'dan CHP'ye yönelecek oyların önünü kesecektir.

3- Alevi oyları artık çantada keklik değildir. Aleviler, Demokratik Barış Hareketi adı altında kendi bağımsız adaylarını destekleyerek CHP'ye yönelişin önünde büyük set oluşturacaklardır. Artı, bazı Alevi oyları da DSP'ye, ANAP'a ve DYP'ye gidecektir.

(Refah ve MHP'ye gidecek Alevi oylarından söz etmek mümkün değildir. Özellikle RP'lilerin bu konudaki görüşleri tamamen bir iddiadır.)

CHP'ye oy verecek Aleviler ise hâlâ vardır. Mehmet Moğultay, Mustafa Timisi, Seyfi Oktay ve Şahin Ulusoy taraftarları elbette ki tercihlerini CHP yönünde yapacaklardır. Ancak bunun büyük bir güç oluşturmayacağı, Alevi çevrelerinde de dile getirilmektedir.

4- Doğu Perinçek'in İşçi Partisi de bu defa her zamankinden daha fazla bir canlılık göstermektedir. Aydınlar, "Oylar İşçi Partisi'ne" kampanyasına katılırken, bazı CHP yönetici ve üyeleri de oyların bu partiye verilmesi için çağrı yapmaktadır.

Onun içindir ki, yeni CHP, artık ciddi olarak baraj endişesi yaşamaktadır.
(4 Aralık 1995)

Solun, büyük adresi artık DSP

24 Aralık Erken Genel Seçimleri'ni 4 açıdan değerlendirmek gerekir.

- 1- RP olayı
- 2- Merkez sağın durumu
- 3- Merkez solun yapısı
- 4- MHP ile HADEP'in barajı aşamaması.

Bana göre RP, alabileceği en yüksek oyu almıştır. RP'nin limit oyu bu kadardır.

(Eğer HADEP seçime katılmasaydı; ki bu parti yaklaşık yüzde 4 oy almıştır, bu oyun en fazla yüzde 2'si RP'ye gidebilirdi. Geri kalan yüzde 2'si CHP ile başka partilere kayabilirdi.)

Merkez sağda liderler açısından bir kararsızlık ortaya çıkmıştır.

Merkez solda ise; seçim gecesi Kanal 7'deki canlı yayında da belirttiğim gibi, Ecevit'in rakipsiz liderliği seçim sonuçlarıyla bir kez daha kanıtlanmıştır.

Gerçi DSP, yüzde 20 dolayında oy bekliyordu ama, bana göre, yüzde 15'e yaklaşan oran hiç de azımsanacak bir sonuç değildir.

Benim kişisel beklentim de 15-18 arasındaydı. Ancak Baykal'ın "yeni" olduğu iddia edilen imajı, DSP'ye yönelişi birkaç puan eksiltmiştir. Buna karşılık, CHP'nin barajı aşması, Baykal'ın "yeni" imajından çok, Demokratik Barış Hareketi'nin son anda seçimlerden çekilmesi sayesinde olmuştur.

SHP ve CHP kökenli Alevi kardeşlerimizin bir bölümü, bu seçimde de tercihlerini CHP lehine kullanmışlardır.

Onlar da olmasaydı, CHP bu kez barajı kesinlikle aşamazdı. Yani, denilebilir ki, CHP'yi, Alevi kardeşlerimiz kurtarmıştır.

MHP ile HADEP'in Meclis'e girememeleri ise yüzde 10 barajının adaletsizliğini bir kez daha ortaya koymuştur.

Yapılacak ilk genel seçimde bu barajın mutlaka düşürülmesi gerekmektedir.
(26 Aralık 1995)